

Masterplan Voorzieningen 2010 - 2025

Juni 2011

Heerhugowaard
Stad van kansen

afdeling SRO
sector Stadsontwikkeling

Masterplan Voorzieningen
2010-2025

Gemeente Heerhugowaard

Gerlof Kloosterman
Coördinator voorzieningen
afdeling Sociaal Ruimtelijke Ontwikkeling
sector Stadsontwikkeling
Gemeente Heerhugowaard

juni 2011

Verantwoording van het proces rondom de totstandkoming van de definitieve versie

Masterplan Voorzieningen 2010 – 2025

In 2010 is gestart met het actualiseren van het maatschappelijke voorzieningenbeleid van de gemeente. De voorgaande versie van het Masterplan Voorzieningen omvatte de periode 2001-2015 en was in 2003 geactualiseerd en vastgesteld. Het Masterplan Voorzieningen 2001-2015, actualisatie 2003 was een van de bouwstenen van het Structuurbeeld Heerhugowaard 2005-2015. Het structuurbeeld was vastgesteld in 2004 als ruimtelijke vertaling van de stadsvisie 'Heerhugowaard, Stad van Kansen' die in 2002 in samenspraak met inwoners, belangenorganisaties en ondernemers tot stand is gekomen.

Met de actualisering van het Structuurbeeld 2005-2015 naar een Structuurvisie 2010-2020 was het van belang om parallel ook het maatschappelijke voorzieningenbeleid te actualiseren. Zowel door ontwikkelingen in de sociaal culturele omgeving die van invloed zijn op het gebruik van voorzieningen als de demografische ontwikkelingen in de gemeente maakt dat actualisatie van het voorzieningenbeleid noodzakelijk is. Ten behoeve van het voorzieningenbeleid is in een separate sociale structuurschets de gewenste sociale infrastructuur beschreven. Bij het opstellen van het Masterplan Voorzieningen is aandacht besteed aan de ruimtelijke context en de relatie met de structuurvisie. Het opstellen van het voorzieningenbeleid is in nauw overleg met de beleidsafdeling.

Heerhugowaard heeft de traditie om in een zo vroeg mogelijk stadium externe belanghouders bij beleidsontwikkelingen te betrekken, vandaar dat – behalve de officiële ter visieligging – ook nog een inloopavond is georganiseerd om onze externe contacten en belanghouders te informeren.

Overeenkomstig de Inspraakverordening van de gemeente Heerhugowaard en de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht heeft het concept 6 weken (van 17 maart t/m 28 april 2011) ter visie gelegen. De ingediende (relevante) zienswijzen zijn in het concept verwerkt, waarna het college van burgemeester en wethouders het Masterplan Voorzieningen 2010 – 2025 ter vaststelling aan de gemeenteraad heeft aangeboden in de raadsvergadering van 26 juni 2011.

Inhoudsopgave:

pagina:

1 Inleiding	1
2 Algemene ontwikkelingen	3
2.1 Sociaal culturele ontwikkelingen	3
2.2 Demografische ontwikkelingen	4
2.3 De rol van de gemeente	6
2.4 Specifieke uitgangspunten voorzieningenbeleid	7
2.4.1 Inkadering en uitgangspunten	7
2.4.2 Visie op voorzieningen	7
1. Aandachtspunten	8
2. Functionele structuur	9
3. Ruimtelijke context	10
4. De sociale structuurschets	10
3 Onderwijs	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Marktontwikkelingen	12
3.3 Knelpuntenanalyse	12
4 Sport	15
4.1 Sport in Nederland	15
4.2 Sporten in Heerhugowaard	15
4.3 Knelpuntenanalyse buitensport	16
4.3.1 Voetbal	18
4.3.2 Handbal	18
4.3.3 Honkbal/softbal	18
4.3.4 Hockey	18
4.3.5 Korfbal	19
4.3.6 Tennis	19
4.3.7 Atletiek	19
4.3.8 Triatlon	19
4.3.9 Roeien en kano	19
4.3.10 Overige buitensporten	20
4.4 Knelpuntenanalyse binnensportaccommodaties	20
5 Kunst en cultuur	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Culturele infrastructuur	23
5.3 Centrum voor Kunst en Cultuur	23
5.4 Bibliotheek	24
5.5 Artotheek	24
5.6 Evenementen	25
5.7 Complete Stad	25

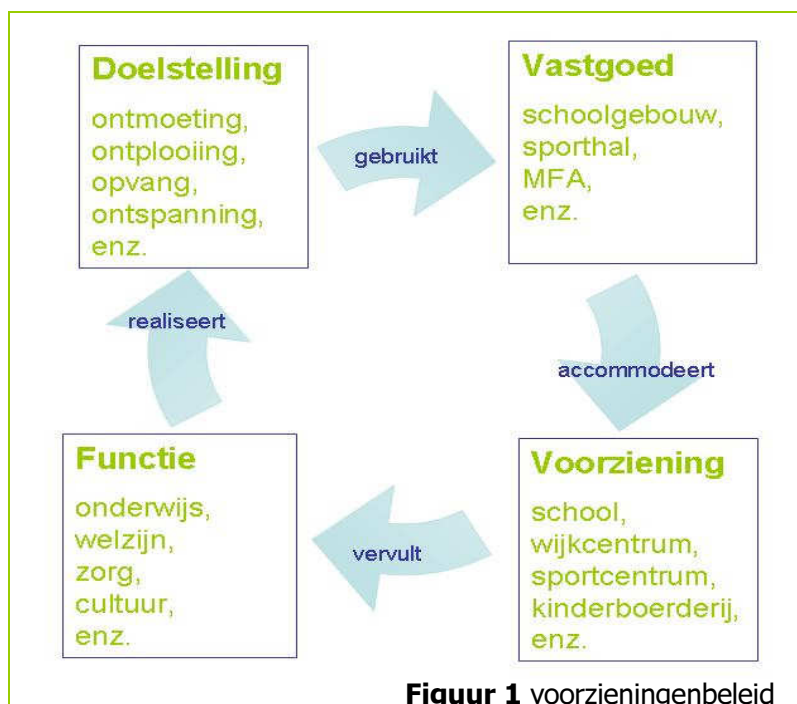
6 Welzijn en zorg	26
6.1 Inleiding	26
6.2 Marktontwikkelingen	26
6.3 Knelpuntenanalyse	26
6.3.1 Wijkcentra	26
6.3.2 Jeugd en jongeren	27
6.3.3 Kinderopvang	27
6.3.4 Peuterspeelzalen	29
6.3.5 Speelplaatsen	29
6.3.6 Kinderboerderijen	31
6.3.7 Volkstuinen	31
6.3.8 Recreatie	32
6.4 Zorgvoorzieningen	33
6.5 Diversen	35
7 Knelpunten en scenario-ontwikkeling	36
7.1 Knelpunten beleidsterreinen	36
7.1.1 Onderwijs	36
7.1.2 Sport	37
7.1.3 Kunst en cultuur	37
7.1.4 Welzijn en zorg	37
7.2 Middelen	38
7.3 Ruimtelijke aspecten	38
8 Integratie en afronding	39
8.1 Invloed algemene ontwikkelingen op het voorzieningenbeleid	39
8.2 Noodzakelijke en gewenste investeringen	39
8.3 Voorzieningen in beweging	40
8.5 Afronding	40
Bijlagen:	
1. Gebiedsindeling	
2. Classificatie van voorzieningen	
3. Overzicht voorzieningen	
4. Overzicht van beleidsnota's	
5. Sociale structuurschets 2010-2025	

1 Inleiding

Om tot een nota voorzieningenbeleid te komen voor de gemeente Heerhugowaard is het noodzakelijk een visie te ontwikkelen en zicht te krijgen op de behoefte aan maatschappelijke voorzieningen met een doorkijk naar de toekomst. Rekening houden landelijke trends en ontwikkelingen en behoeften van de inwoners dwingt de gemeente tot het maken van keuzes. Dit gelet op de financiële en ruimtelijke mogelijkheden. Door middel van een integrale benadering van het voorzieningenbeleid, in combinatie met de sectorale beleidsnota's en de gemeentelijke beleidsambities zullen nieuwe uitgangspunten worden gesteld ten aanzien van de gewenste voorzieningenstructuur. Om tot een duidelijk beleid te komen voor de toekomst is het van belang dat de huidige situatie geïnventariseerd wordt. De nieuwe uitgangspunten vormen de basis waarop concrete acties worden voorgesteld. Het resultaat is een antwoord op de vragen welke invloed de landelijke en lokale ontwikkelingen hebben op het voorzieningenbeleid en welke beleidsuitgangspunten gehanteerd worden. Inzicht in deze vragen vormt het antwoord op de vraag welk voorzieningenniveau de gemeente wenst.

Het voorzieningenbeleid gaat over de (gebouwde en ongebouwde) ruimte die nodig is voor de maatschappelijke functies en activiteiten behorende bij een leefbare en vitale gemeente. In de praktijk draait het bij voorzieningen meestal om onderwijs, welzijn, (gezondheids)zorg, sport, recreatie, cultuur, maatschappelijke opvang, enzovoort. Toch is het verstandig om de breedte van de definitie niet uit het oog te verliezen. De brede definitie geeft ook ruimte aan commerciële functies. Deze kunnen immers ook een belangrijke maatschappelijke rol vervullen.

In de onderstaande afbeelding zijn de relaties tussen vastgoed, voorziening, functie en doelstelling van het voorzieningenbeleid modelmatig weergegeven:

Opzet van de nota

In hoofdstuk 'Algemene ontwikkelingen' worden ontwikkelingen in de sociaal culturele omgeving beschreven die van invloed zijn op het gebruik van voorzieningen. De demografische ontwikkelingen worden toegelicht en specifieke uitgangspunten voor het voorzieningenbeleid worden toegelicht. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de ruimtelijke context en de relatie

met de structuurvisie. In de paragraaf sociale structuurschets wordt het belang van een goede sociale infrastructuur beschreven.

Per beleidsterrein zijn analyses verricht naar de aansluiting tussen aanbod en vraag betreffende de genoemde voorzieningen. In het onderhavige Masterplan zijn vooral de knelpunten op middellange en lange termijn (tot 2025) in kaart gebracht. Knelpunten die op korte termijn een oplossing vragen, worden beoordeeld in het parallel opgestelde Integraal Huisvestings Programma Onderwijs en Welzijn.

Voor elke voorziening worden drie vragen aan de orde gesteld:

- *Hoe is de aansluiting tussen het aanbod en de vraag in de huidige situatie?*
Bij deze analyse staat de vraag centraal of er sprake is van over- of onderbezetting van accommodaties. Bij dit onderdeel wordt tevens ingegaan op de behoefte aan thans niet aanwezige voorzieningen.
- *Wat kan worden vastgesteld inzake benutting van de accommodaties?*
Hier wordt gekeken naar de verbeteringsmogelijkheden van de benutting van de bestaande voorzieningen. Dit met het oog op het signaleren van verborgen over- of onderaanbod.
- *Welke knelpunten kunnen worden onderscheiden in de komende jaren?*
Uitgaande van de verwachte vraagontwikkeling en de bevindingen van de analyses wordt geïnventariseerd welke aanboduitbreiding (of inkrimping) passend zou zijn.

Deze onderzoeksvragen worden op hoofdlijnen beantwoord. Waar nodig worden aanbevelingen voor verdere uitwerking geformuleerd.

Status van het Masterplan Voorzieningen.

Het Masterplan Voorzieningen wordt door de gemeenteraad vastgesteld is een beleidsvoorbereidend stuk en biedt een kader voor strategische discussies over het voorzieningenniveau. De in het Masterplan beschreven voorstellen zullen worden ingebracht in de besluitvorming van de budgetcyclus. De uiteindelijke beslissingen inzake de uitvoering van projecten vinden plaats bij de behandeling van de begroting.

Financiële besluitvorming

Een groot aantal projecten genoemd in dit Masterplan zijn ook al in de actualisatie 2003 van het Masterplan en het Structuurbeeld 2005 - 2015 genoemd. Deze projecten zijn al daarmee al eerder onderwerp van prioritering en besluitvorming geweest, resulterend in opname in de Nota Bovenwijkse Kosten (NBK). Van alle projecten moet de financiering op basis van een geactualiseerd NBK worden geborgd. De budgettering van de onderwijshuisvesting is in de vorm van het meerjaren schema onderwijshuisvesting onderdeel van de begroting.

In 2010 wordt de NBK geactualiseerd. Vanwege de bezuinigingen zal het ambitieniveau voor de korte termijn omlaag bijgesteld worden, omdat de financiële middelen naar verwachting ontoereikend zijn. Daarmee zal niet voor alle projecten met de (strategische) besluitvorming over het gewenste voorzieningenniveau ook direct zekerheid zijn dat de financiering en daarmee de uitvoering gewaarborgd zal zijn. Over het verloop van de economische crisis kan nu niets met zekerheid worden gezegd. Wel kan de verwachting uitgesproken worden dat de duur van de economische crisis korter zal zijn dan de looptijd van dit Masterplan.

Met het Masterplan Voorzieningen wordt daarom het strategisch voorzieningenniveau voor de gemeente vastgesteld. Besluitvorming over de financiële ruimte voor uitvoering van de projecten vindt jaarlijks integraal bij de vaststelling van de Voorjaarsnota plaats. In alle gevallen geldt dat kansen voor realisatie van een project waarvoor ook externe financiering verkregen kan worden, bij vastgestelde beleidsmatige prioriteit, dan ook gegrepen moeten worden. Door dan met name met de fasering van projecten in de tijd te schuiven kan een balans gevonden worden tussen de budgettaire opgave aan de ene kant en de realisatie van het gewenste voorzieningenniveau aan de andere kant.

2 Algemene ontwikkelingen

2.1 Sociaal culturele ontwikkelingen

De ontwikkelingen in de sociaal-culturele omgeving zijn van invloed op de vraag naar en het gebruik van voorzieningen:

Sociale betrokkenheid

De sociale betrokkenheid in Nederland is van oudsher groot. Er is een fors percentage (20%) mensen als vrijwilliger actief en dat is door de jaren heen stabiel gebleven. Wel neemt het aantal burgers dat niet is aangesloten bij een organisatie toe. Die afnemende organisatiegraad is merkbaar op een breed front: in de politiek, de arbeidswereld, het onderwijs en de vrijetijdssfeer. Met name laagopgeleiden en de lage inkomensgroepen geven blijk van veel minder maatschappelijk activisme dan mensen met meer economisch en intellectueel kapitaal en vertonen vaker tekenen van sociaal isolement.

Tijdsordening en gezinsritme

Veel Nederlanders werken tussen 9 uur 's ochtends en 5 uur 's middags. Veel voorzieningen zijn dus ook alleen open van 9 tot 5. Voor werkende mensen kan dit belemmeringen opleveren. Een ruimere of meer flexibele openstelling 'van 7 tot 7' en het beter benutten van de 'randen van de dag' maakt dat de combinatie van werk en privé makkelijker wordt. Ook de verdergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt zal leiden tot een vraag naar voorzieningen op andere tijden dan de thans gebruikelijke.

Combineren zorg en arbeid

Steeds meer mensen combineren arbeid met zorg, zowel in de rol van ouder als in de rol van mantelzorger. Het vinden van een juiste balans tussen arbeid en zorg is echter niet altijd eenvoudig. Ouders hebben daarom behoefte aan een aanbod van kwalitatief verantwoorde opvang van hun kind. Een passend 'dagarrangement' met een sluitende keten van onderwijs, opvang en vrijetijdsvoorzieningen komt daaraan tegemoet. Voor mantelzorgers zijn flexibel personeelbeleid en een goede ondersteuningstructuur belangrijk.

Technologische ontwikkeling

De wereld verandert door technologische ontwikkelingen. Nieuwe komen op, worden voor het eerst opgepikt en raken vervolgens breed verspreid. Ontwikkelingen op het gebied van (tele-) communicatie (waaronder Internet) gaan snel. Aanbieders van voorzieningen zullen zich voor moeten bereiden op veranderingen in het gebruik van en de vraag naar voorzieningen, op andere marketingmethoden, wijzen van informatieverstrekking etc. Onderwijsinstellingen zullen in moeten spelen op de onder andere met deze ontwikkelingen samenhangende vraag naar onderwijs en opleiding (permanente educatie).

Mobiliteit

Het grootste deel van de mobiliteit komt voor rekening van de vrije tijd. De vrijetijdsmobiliteit is aanzienlijk gestegen, zowel in tijd als in afstand. Het woon-werkverkeer heeft een lichte daling doorgemaakt, terwijl de mobiliteit voor huishoudelijke taken iets is toegenomen. De toenemende mobiliteit hebben als effect dat mensen zich steeds minder bekommeren om gemeentegrenzen bij de benutting van voorzieningen. Dit geldt vrijwel voor alle leeftijdscategorieën. Uitzonderingen zijn de allerjongsten en de alleroudsten, voor hen is een beperkte fysieke afstand nog van groot belang. Intergemeentelijke concurrentie wordt reëel en daarmee ook de noodzaak tot afstemming.

Gezondheidsbewustzijn

Nederlanders zijn sinds het begin van deze eeuw gezonder gaan leven. Zorgelijk is wel dat deze trend inmiddels is gestagneerd en dat de sociaaleconomische gezondheidsverschillen nog steeds groot zijn. De gezondheidstrend is gevolgd door een tegenbeweging van overvloedig consumeren. Het aandeel volwassenen met overgewicht is licht toegenomen; bijna de helft heeft overgewicht. Ongeveer 15% van de jongeren is te zwaar en heeft een risico op bijbehorende ziekten als diabetes, hart- en vaatziekten en kanker. De verwachting is dat de groep te dikke kinderen de komende jaren nog meer zal toenemen. Er is groeiend wetenschappelijke bewijs dat intensief bewegen (waaronder sporten) van belang is voor de gezondheid. Dit wordt in het kader van leefstijlthema's opgepakt. Een van de beleidsdoelen is meer mensen in beweging te krijgen en inactiviteit te verminderen. Bij succesvol beleid zal dit van invloed zijn op het gebruik van sport- en zorgvoorzieningen.

Privatisering en professionalisering

De gemeentelijke overheid concentreert zich in toenemende mate op kerntaken. De uitvoeringstaken worden overgelaten aan professionele, private organisaties of worden verzelfstandigd. En waar voorheen de gemeente scholen, sporthallen en wijkgebouwen realiseerde zijn er de laatste jaren steeds meer initiatieven van de (semi-) private partijen die de ontwikkel- en eigenaarsrol van de gemeente wordt overgenomen. Dit betreft vastgoedpartijen zoals projectontwikkelaars en corporaties, maar ook zorg- en sportorganisaties.

Eigen kracht

Voor de samenleving als geheel is het beleid gericht op het bevorderen van stabiliteit, sociale cohesie en solidariteit; op het niveau van het individu op het bevorderen van zelfstandigheid, onafhankelijkheid en sociale participatie. Er wordt dus meer een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger gedaan en het op eigen kracht aan de samenleving deelnemen. Slaagt men daar (tijdelijk) niet in, omdat fysieke beperkingen een onoverkomelijke hindernis vormen of omdat men er niet in slaagt het eigen leven op orde te brengen, dan kan de burger rekenen op steun van de overheid. In dienstverlening moet meer maatwerk geboden worden en in het oplossen van problemen die mensen ondervinden is er een oplopende reeks maatregelen: preventie -> eigen kracht -> sociaal netwerk -> algemene collectieve voorzieningen -> individuele voorzieningen.

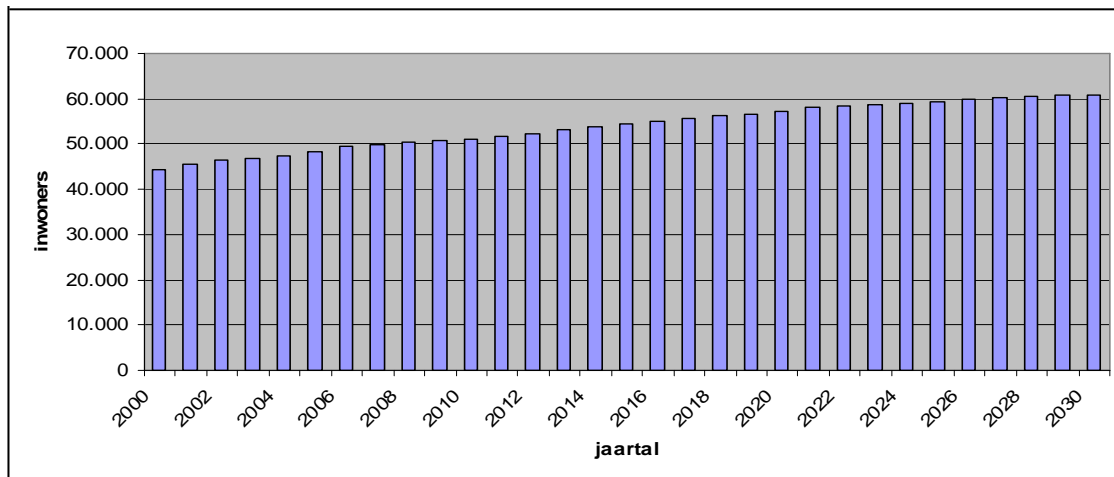
Transitie naar beleveniseconomie

Er is een transitie van een diensten- naar een beleveniseconomie. De beleveniseconomie is de term voor de (huidige Westerse) economie, waarin niet zozeer het product of de dienst centraal staat, maar een met het product of met de dienst geassocieerde beleving. Waarom zijn mensen bereid zijn in het ene etablissement meer voor een product te betalen dan in het andere. De naam en faam van de duurdere gelegenheid geven haar een zeker cachet: men koopt of gebruikt niet alleen het product of dienst, maar beleeft ook de omgeving. Deze ontwikkeling zal ook in het voorzieningbeleid merkbaar zijn: beschikbaarheid, prijsstelling en kwaliteit zullen niet langer voldoende zijn. De consument van nu zoekt authenticiteit waar en wat hij ook koopt.

2.2 Demografische ontwikkelingen

In Heerhugowaard is sprake geweest van een relatief snelle bevolkingsgroei. De groei zal de komende jaren minder snel gaan verlopen. De prognose is gebaseerd op de vastgestelde woningbouwplanning van januari 2010. Deze loopt tot en met 2020. De woningbouwplanning is grondig bijgesteld. Dit betekent dat projecten waar een grote mate van onzekerheid over bestaat niet zijn meegenomen in de planning. Voor de jaren tot en met 2020 wordt verwacht dat jaarlijks gemiddeld 430 woningen zullen worden gebouwd. Na 2020 zal het aantal jaarlijks te bouwen woningen ongeveer 200 bedragen. Dit betekent dat Heerhugowaard waarschijnlijk in 2015 de grens van 55.000 inwoners zal passeren en dat ruim 10 jaar later het inwoneraantal tot boven de 60.000 zal groeien.

De ontwikkeling van de bevolkingsomvang de komende jaren biedt het volgende beeld:

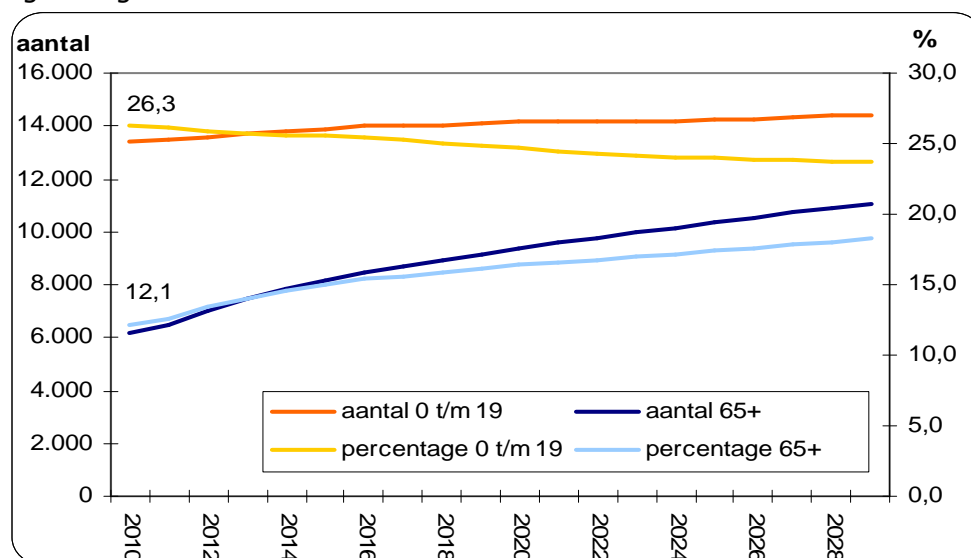
Figuur 2: bevolkingsomvang Heerhugowaard

Naast de groei van het aantal inwoners doet zich een forse verschuiving in de leeftijdsopbouw voor. De procentuele verandering van de leeftijdsopbouw is in onderstaande tabel opgenomen.

	2010	2010	2015	2020	2025	2030
	aantal	%	%	%	%	%
0-19	13.438	26	26	25	24	24
20-64	31.484	62	59	59	59	58
65+	6.185	12	15	16	17	18
Totaal	51.107	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 1: prognose samenstelling bevolking in leeftijds categorieën

In de leeftijdsopbouw van de bevolking zal de categorie jeugd in absolute aantallen toenemen, maar procentueel gaan afnemen. De categorie 65+ zal zowel in absolute als in procentuele zin nog sterk gaan toenemen.

Figuur 3: ontwikkeling jeugd en ouderen in Heerhugowaard

Ten opzichte van de leeftijdsverdeling van de bevolking in Nederland is de bevolking van Heerhugowaard nog steeds bijzonder jong. Ook de komende jaren zal dit fenomeen kenmerkend voor Heerhugowaard blijven.

In onderstaande tabel zijn de prognoses tot 2030 voor de leeftijdsverdeling in Heerhugowaard en Nederland opgenomen:

	2010	2010	2020	2020	2030	2030
	HHW	NL	HHW	NL	HHW	NL
0-19	26	24	25	22	24	21
20-64	62	61	59	58	58	55
65+	12	15	16	20	18	24
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 2: opbouw bevolking Heerhugowaard t.o.v. Nederland

Vastgesteld kan worden dat de leeftijdsverdeling ook in de komende tien jaren nog steeds sterk zal afwijken van het Nederlands patroon. De volgende conclusies kunnen worden getrokken:

- de bevolking blijft relatief jong;
- het aantal ouderen stijgt, zowel in verhouding tot de overige leeftijdsgroepen als in absolute aantallen ten opzichte van de huidige situatie (het aantal ouderen zal bijna verdubbelen);
- het percentage 65+-ers blijft, ondanks de sterke lokale groei, lager dan in Nederland wordt verwacht.

Wanneer deze demografische ontwikkelingen in verband worden gebracht met het voorzieningenniveau, kan worden vastgesteld dat landelijke normstellingen op onderdelen genuanceerd zullen moeten worden toegepast en zo mogelijk zullen moeten worden vertaald naar de Heerhugowaardse situatie.

2.3 De rol van de gemeente

De aard en het niveau van de voorzieningen worden niet alleen door de gemeente bepaald. Op de beleidsterreinen onderwijs en zorg is de landelijke overheid in belangrijke mate bepalend voor de omvang van het aanbod of de accommodatie. Een continu bewustzijn van de rol van de gemeente in het spel van actoren is dan ook van belang.

De gemeente heeft op de beleidsterreinen die in het Masterplan worden behandeld zowel taken ten aanzien van de uitvoering van regelingen, als taken die als dienstverlening aan de inwoners kunnen worden omschreven. De gemeente treedt voorwaardenscheppend op of is actief als bepaler of aanbieder van voorzieningen.

Onderwijs

Tot de taken van de gemeente behoren de uitvoering van rijksregelingen en gemeentelijke verordeningen, vooral ten aanzien van de huisvesting van onderwijsinstellingen. Sinds 1 januari 1997 is de gemeente verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Daarnaast bestaat de rol van de gemeente uit de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs, de leerplicht, leerlingenvervoer, de voor- en vroegschoolse educatie, het organiseren van het bestuur van het openbaar onderwijs, het optimaliseren van het onderwijsaanbod in de gemeente en onderwijsachterstandsbeleid.

Sport en recreatie

Het in standhouden van een adequaat voorzieningenaanbod is de belangrijkste taak ten aanzien van de beleidsterreinen sport en recreatie. De toepassing van de subsidieverordening, het subsidiebeleid en het investeringsbeleid zijn instrumenten om het niveau van de sport- en recreatievoorzieningen op peil te houden en het gebruik daarvan te stimuleren.

Kunst en cultuur

Voorzieningen als bibliotheek, muziekschool, theater en projecten kunstzinnige vorming hebben een educatieve en recreatieve functie. De rol van de gemeente bestaat uit het in standhouden van die voorzieningen waarvan de functies van belang worden geacht en het stimuleren van het gebruik ervan.

Welzijn en Zorg

Op de beleidsterreinen welzijn en zorg worden enerzijds regelingen en wettelijke taken uitgevoerd. Anderzijds is de gemeente mede verantwoordelijk voor het welzijn van zijn inwoners en worden initiatieven ontplooid die daaraan kunnen bijdragen. Ook worden subsidies verstrekt aan instellingen die een bijdrage aan het welzijn en/of de gezondheid van de bevolking leveren.

Voor die voorzieningen waarvan de exploitatie is uitbesteed en voor verstrekking van subsidies aan verenigingen en instellingen, is sinds 2009 de Subsidieverordening Welzijn Heerhugowaard van kracht. Er wordt momenteel gewerkt aan een algemene subsidieverordening.

2.4 Specifieke uitgangspunten voorzieningenbeleid

2.4.1 Inkadering en uitgangspunten

In eerdere Masterplannen en Voorjaarsnota's is het voorzieningenniveau en de gemeentelijke prioriteitsstelling besproken. Uitgangspunt is dat vooral die voorzieningen worden gerealiseerd die passen bij de gewenste profilering van Heerhugowaard als hoogwaardige woon- en leefomgeving. Uitgangspunt is dat de gemeente alleen die voorzieningen realiseert, waarvoor de (non-profit) markt geen mogelijkheden biedt. Hierin kan de gemeente haar eigen keuzes en prioriteiten bepalen. Gezondheidszorgvoorzieningen hoeven niet door de gemeente bekostigd te worden, omdat daar andere financieringsstromen bestaan. In de kinderopvang is in een beperkt aantal jaren een sterke marktwerking voelbaar geworden. Voorzieningen op toeristisch gebied zullen vooral door derden gefinancierd moeten worden, waarbij de gemeente nadrukkelijk een voorwaardenscheppende rol heeft.

In de voorjaarsnota 2010 is als één van de uitgangspunten dat het aanbod aan voorzieningen op peil moet blijven. Daarnaast geldt, gelet op de aanstaande bezuinigingsopdracht, dat uitbreiding van het voorzieningenaanbod alleen bij een budgettaire neutraliteit kan plaats vinden. Echter de ruimtelijke economische kaart van Heerhugowaard laat een mix zien van ontwikkeling in nieuwe uitleggebieden en binnenstedelijke locaties. De vitaliteit en aantrekkelijkheid van onze stad is daarbij van cruciaal belang, waarbij de sociale structuren voor de inwoners van alle wijken niet vergeten mag worden. Dat betekent voor de programmering van het voorzieningenniveau dat een balans gevonden moet worden tussen de budgettaire opgave aan de ene kant en de realisatie van het gewenste voorzieningenniveau aan de andere kant. Dit Masterplan geeft op macroniveau weer aan welk niveau gedacht wordt.

2.4.2 Visie op voorzieningen

Het voorzieningenbeleid wordt uitgewerkt in vier onderdelen:

1. Aandachtspunten
2. Functionele voorzieningenstructuur
3. Ruimtelijke context

4. Sociale voorzieningenstructuur

1. Aandachtspunten

Een goed voorzieningenaanbod draagt bij aan de leefbaarheid in een gemeente en wijk. Binnen de ruimtelijke en financiële randvoorwaarden zal worden gestreefd naar een zo hoog mogelijke bijdrage aan de kwaliteit van de samenleving in Heerhugowaard. In de komende jaren zullen nieuwe voorzieningen in De Draai moeten worden gerealiseerd. De voorzieningen in bestaande wijken moeten worden gezien op hun gewenste omvang en hun bijdrage aan de kwaliteit van de leefomgeving. Herstructurering en uitbreiding kunnen in een (elkaar aanvullend) proces leiden tot een goed voorzieningenaanbod.

Het voorzieningenbeleid is gericht op de maximalisering van de waarde van het voorzieningenaanbod. Centrale thema's daarbij zijn:

- kwaliteit en marktgerichtheid;
- flexibiliteit;
- efficiency en bereikbaarheid;
- herkenbaarheid en samenhang;
- investering en exploitatie;
- multifunctionaliteit.

Kwaliteit en marktgerichtheid

Kwaliteit is een hard criterium geworden. De voorzieningen zullen stuk voor stuk aan hun eigen kwaliteitsnormen moeten voldoen. Prestaties zullen moeten worden geleverd waarmee ook in een commerciële omgeving overleefd kan worden. Daarboven geldt vanzelfsprekend dat de kwaliteit wordt bepaald door de prijs-prestatieverhouding. Evenzeer bepalend is de mate waarin de voorzieningen tegemoet komen aan de wensen van de inwoners die gebruik maken van de voorzieningen.

De kwaliteit van het integraal voorzieningenaanbod wordt bepaald door:

- de capaciteit en diversiteit van het aanbod;
- de spreiding van de voorzieningen;
- de huisvestingskwaliteit van de voorzieningen;
- een optimale clustering van functies;
- het bereik van de voorziening.

Met name de huisvestingskwaliteit van voorzieningen is de afgelopen jaren in belangrijke mate de bottleneck geworden voor een goed kwalitatief voorzieningenaanbod. De in het verleden gerealiseerde gebouwen worden weliswaar redelijk tot goed onderhouden, maar zijn in veel gevallen onvoldoende aangepast aan veranderde vraagpatronen. Dit is in sterke mate merkbaar in het onderwijs en bij de welzijnsvoorzieningen. Aangezien de gemeente een primaire taak heeft ten aanzien van deze huisvesting zal kritisch gekeken moeten worden naar de toegepaste bouwkostennormen voor nieuwbouw, verbouw, aanpassingen en onderhoud. Steeds vaker zullen vormen van Publiek Private samenwerkingsvorm Design, Build, Finance, Maintain and Operate (DBFMO) toegepast worden.

Flexibiliteit

De levenscyclus van producten wordt steeds korter. Ook voor voorzieningen geldt dat marktontwikkelingen moeten worden gevolgd. Voor wat betreft de gebouwen geldt dat de spanning tussen afschrijvingstermijnen van onroerend goed en verandering van maatschappelijke behoeften zoveel mogelijk moet worden beperkt. Alternatieve aanwendbaarheid moet waar mogelijk reeds in het ontwerp meegenomen zijn. De beheersvorm die gekozen wordt voor de voorzieningen moet marktgericht en flexibel opereren mogelijk maken.

Efficiency en bereikbaarheid

Deze begrippen zijn eigenlijk als randvoorwaarden te betitelen, hoewel ze soms tegenstrijdig aan elkaar zijn. Grotere eenheden dragen over het algemeen bij aan een goede efficiency. Aan de andere kant moeten soms concessies gedaan worden aan diezelfde efficiency met het oog op spreiding en daarmee de bereikbaarheid van voorzieningen. De toets op dit thema blijft van belang, ook gezien de maatschappelijke vraag om voorzieningen zodanig te situeren dat zij voor taakcombineerders efficiency opleveren.

Herkenbaarheid en samenhang

Het gemeentebreed als eenheid herkenbaar maken van het voorzieningenaanbod (gelijke uitstraling van alle accommodaties) wordt niet als prioriteit gezien. Wel is het totaal voorzieningenniveau van belang om de gemeente te profileren als woongemeente en vestigingsplaats voor bedrijven.

Investing en exploitatie

De eigendom van gebouwen is vrijwel willekeurig verdeeld over gemeente en instellingen die de exploitatie verzorgen. Het gemeentelijk beleid zal gericht zijn op het zoveel mogelijk uitbesteden van de exploitatie van de voorzieningen. Verdere registratie van vastgoed gegevens en professionalisering van de organisatie kan een bijdrage leveren aan goedkopere en inzichtelijker exploitatie van voorzieningen en een gericht accommodatiebeleid.

Multifunctionaliteit

Waar als gevolg van sectoraal beleid en budgetten maatschappelijk vastgoed inefficiënt gebruikt wordt is dit – voor zover dat al niet het geval was – niet langer wenselijk en uitlegbaar. Voor het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed betekent dat het alleenrecht op ruimten en voorzieningen niet meer vanzelfsprekend is. Ruimte delen kan zich richten op het beter op elkaar aansluiten van voorzieningen, maar kan ook van belang zijn om ruimten efficiënter te gebruiken. Een lokaal of zelfs regionaal makelpunt als intermediair om vraag en aanbod (op zalenniveau) bij elkaar te brengen kan hier zeer dienstbaar zijn.

2. Functionele structuur

Voor de gehele gemeente Heerhugowaard geldt dat het aanbod van voorzieningen zo weinig mogelijk witte vlekken moet bevatten. Daarbij kan zowel naar het aanbod, de spreiding en clustering van voorzieningen binnen de gemeente worden gekeken, als naar het aanbod per doelgroep.

Aanbod, spreiding en clustering

Bereikbare voorzieningen, die de cohesie in een wijk kunnen bevorderen, dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving. Op voldoende locaties in de gemeente moeten dan ook voorzieningen voor sociaal-maatschappelijke activiteiten aanwezig zijn. De mogelijkheden voor clustering van voorzieningen uit het oogpunt van efficiency en ketenaanbod, zullen beoordeeld worden. De doelstelling is een hoogwaardig netwerk van voorzieningen.

Voorzieningen per doelgroep

Doelgroepen kunnen worden onderscheiden naar leeftijd of bijvoorbeeld sociale klasse. De voorzieningen die door de gemeente in stand worden gehouden, kunnen ten aanzien van meerdere doelgroepen een functie hebben. Afhankelijk van de mobiliteit van de doelgroep, dienen de voorzieningen te worden geprojecteerd op wijkniveau, of op gemeentelijk niveau. Voor verschillende beleidsterreinen is het beleid voor specifieke groepen beschreven. De verschillende beleidsvisies zullen de behoefte aan voorstellen ten behoeve van de samenhang van de functionele voorzieningenstructuur versterken.

Gebiedsgericht

Door het verder ontwikkelen van Gebiedsgericht Werken wordt invulling gegeven aan participatie van en samenwerking met bewoners. Met dit instrument kunnen de effecten die samenhangen met de snelle groei van de gemeente, zoals de afname van sociale samenhang en betrokkenheid, aangepakt worden. In het proces van Gebiedsgericht Werken krijgen inwoners invloed op aspecten die zich afspelen in hun directe woonomgeving zodat de betrokkenheid van de inwoners wordt vergroot. Een goede afstemming van vraag en aanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van inwoners vraagt om een integrale visie op maatschappelijke voorzieningen.

Vastgoed

Om efficiënter en effectiever met het gemeentelijk vastgoed om te gaan is een aparte afdeling Vastgoed ingericht. Opdracht is om het beleid rond vastgoed te clusteren en te stroomlijnen. De rol van makelaar op het gebied van maatschappelijke voorzieningen ligt bij de afdelingen WOC en SRO. Zij brengen vraag en aanbod bij elkaar. De vastgoedorganisatie heeft een rol om de aangegeven vastgoedbehoefte te toetsen aan het ter beschikking staande vastgoed.

3. Ruimtelijke context

De woningbouwprogramma's die tot het jaar 2025 zullen worden uitgevoerd zijn beschreven in de Structuurvisie. De Stad van de Zon is één van de gezichtsbepalende projecten van de gemeente. Vanaf 2010 wordt De Draai als woningbouwlocatie gerealiseerd. Voor beide wijken is het voorzieningenniveau vastgesteld. Het gebied Broekhorn wordt vanaf 2011 als woonwijk in ontwikkeling genomen. De omvang van het woningbouwprogramma is te klein om op wijkniveau een exploitabel voorzieningenprogramma in stand te kunnen houden. Bewoners van deze wijk zullen gebruik maken van de voorzieningen in en rond het Stadshart.

In de Structuurvisie 2010 – 2025 is een zorgvuldig, intensief ruimtegebruik uitgangspunt waarbij geen verdere stedelijke aanslag op het landelijk gebied ontstaat. Duurzaamheid is daarbij het leidend thema voor ontwikkeling. Ideeën over woningbouw, vervoer, watersysteem, natuur en samenleving worden in samenhang ontwikkeld. Heerhugowaard ligt in sterkt verstedelijkte regio, aan de noordelijke rand van de Randstad. Het open landschap van de regio is belangrijk onderdeel van de kwaliteit van de regio. Het is van belang de verbindende kwaliteit van het tussengebied in takt te laten en te versterken tot een groene contramal. Met deze groene contramal kan invulling gegeven worden aan de toenemende behoefte aan routegebonden activiteiten (wandelen, fietsen, varen, paardrijden, skeeleren) met rustpunten in letterlijke zin (geluidsarm) en in figuurlijke zin (horeca, ontmoeting, picknicken). In het landelijk gebied zal met name het recreatieve medegebruik en het netwerk van recreatieve routes moeten worden versterkt. Een goed toegankelijk en bruikbaar platteland vormt een belangrijk uitgangspunt voor de toekomst. De groene contramal zorgt als een blauw, groene long voor het tegenwicht tegen de rode contour van woningbouw en bedrijvigheid.

In het kader van het Masterplan Voorzieningen zal de aandacht evenzeer gericht zijn op gemeentelijke en wijkgebonden recreatieve functies in bestaande en nieuwe wijken. Dit geldt zowel voor alle voorzieningen die bedoeld zijn om de kwaliteit van de woonomgeving vast te houden of te verbeteren (zorgvoorzieningen en welzijnsaccommodaties en recreatieve voorzieningen). Bereikbaarheid van de voorziening en mobiliteit van doelgroepen zijn daarbij sleutelbegrippen voor het ontwikkelen van een spreidingsbeleid.

4. De sociale structuurschets

Een voorzieningenstructuur met de juiste accenten kan bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van de woonomgeving. De sociale structuur wordt in sterke mate bepaald door de typen woningbouw en de (daardoor) bereikte instroom en samenstelling van de bevolking.

Een bewuste strategie ten aanzien van het aanbieden van niet-materiële voorzieningen (buurtwerk, wijkbeheer) en gebouwde voorzieningen kan bijdragen aan het versterken van de sociale infrastructuur en daarmee de sociale samenhang.

Uit onderzoeken blijkt dat de sociale samenhang op zichzelf niet verminderd, maar wel wijzigt qua vorm. Door diverse maatschappelijke processen, zoals secularisatie, individualisering, rationalisering en informatisering is de sociale samenhang op z'n minst minder vanzelfsprekend geworden. De essentie van deze sociale veranderingen is dat mensen meer zelf keuzes moeten maken en daarbij minder kunnen terugvallen op allerlei formele en informele dienstverlenende netwerken. Met name burgers met minder sociale en bureaucratische vaardigheden worden hierdoor getroffen.

Sociale stijging en binding

De gemeente Heerhugowaard wil meer samenhang aanbrengen in de uitvoering van sociaal beleid. Daarvoor is een beeld van de huidige en toekomstige sociale situatie in de stad nodig. De wijkmonitor geeft een beeld van de huidige situatie. Gecombineerd met de te verwachten maatschappelijke ontwikkelingen en prognoses is dit de basis voor een sociale structuurschets. In de sociale structuurschets staan de concepten sociale stijging en sociale binding centraal. Deze zijn vertaald in drie lange termijn ambities: 1. leefbare wijken en platteland, 2. meer ruimte voor de jeugd en 3. kansen voor iedereen.

Om invulling te geven aan het begrip sociale vitaliteit worden twee begrippen gebruikt.

Sociale stijging. Dit begrip zet de behoeften van burgers centraal. Mensen willen erop vooruit gaan in het leven, willen een perspectief hebben. Het gaat er dan om hen kansen te bieden, zodat mensen kunnen meedoen en niet buiten de boot vallen.

Sociale binding. Hiermee wordt aangegeven dat het niet zozeer gaat om de oude gemeenschapsgedachte (iedereen moet intensief contact met elkaar hebben), maar om het tot stand brengen van een gevoel van vertrouwdheid, van zich thuis voelen in een wijk.

Deze begrippen zijn gebaseerd op het advies Stad en stijging van de VROM-raad (2006). Met deze benadering wordt het sociale domein uitdrukkelijk aan de ruimtelijke invalshoek gekoppeld.

Integraal beleid

Als koepelbegrip worden alle beleidsinspanningen in het kader van de sociale infrastructuur en de sociale samenhang wel aangeduid als 'de sociale pijler'. Daarnaast worden dan steeds 'de fysieke en de economische pijlers' genoemd. In de fysieke pijler ligt de nadruk op het wonen en de woningvoorraad en in de economische pijler staan maatregelen te bevordering van de werkgelegenheid centraal. De drie pijlers zijn begrijpelijkerwijs beleidsmatige abstracties. In de dagelijkse werkelijkheid zijn de diverse thema's onderling verknoopt. Het is niet verstandig om in een vroeg stadium 'alles met alles' te verbinden in een drang naar een integrale aanpak. Beter is het om op zoek te gaan naar zinvolle samenhangen, vooral op het niveau van de wijk. In de onderlinge verhouding tussen het fysieke, het sociale en het economische wil ons college zich graag, méér dan in het verleden, inspannen om het sociale leidend te maken voor het fysieke en het economische.

3 Onderwijs

3.1 Inleiding

Gemeenten hebben sinds 1 januari 1997 op het gebied van de huisvesting van het primair- en het voortgezet onderwijs taken die voorheen door de Rijksoverheid werden verricht. Een goed schoolgebouw is een belangrijke voorwaarde voor de kwaliteit van het onderwijs.

Heerhugowaard telt in 2010 19 scholen voor basisonderwijs en 2 scholen voor speciaal basisonderwijs, waar 5556 leerlingen les hebben. Er zijn 3 scholen voor voortgezet onderwijs, waar 4.029 leerlingen les hebben. Daarnaast zijn 14 gymnastieklokalen aanwezig ten behoeve van het gymnastiekonderwijs en wordt gebruikt gemaakt van vier sporthallen. In bijlage 3 is een overzicht van de scholen opgenomen.

3.2 Marktontwikkelingen

De vraag naar onderwijsvoorzieningen is afhankelijk van bevolkingsontwikkelingen en woningbouwprogramma's. Binnen de onzekerheidsmarges van deze beleidsterreinen is de benodigde onderwijscapaciteit redelijk tot goed voorspelbaar. Karakteristiek voor groeigemeenten is het feit dat na verloop van jaren verschuivingen plaatsvinden van "oude" wijken naar de uitbreidingsgebieden. De komende jaren is deze verschuiving te zien naar de Stad van de Zon en De Draai. In de wijken die in de zeventiger jaren ontwikkeld zijn loopt de behoefte terug, terwijl in de nieuwste en nog te realiseren wijken de behoefte aan lokalen fors toeneemt. Daarmee zal de omvang van de scholen en de behoefte aan lokalen in de tijd gezien in dat gebied fors fluctueren.

Om in de groeiende ruimtebehoefte te voorzien kunnen scholen verwezen worden naar leegstand in andere lokalen in het eigen gebied. De raad heeft in 2003 een nieuwe verwijzingsystematiek vastgesteld, waarbij het 2 km criterium vervangen is door een indeling in gebieden. Voor het basisonderwijs zijn hiervoor de gebieden 1 tot en met 5 van toepassing, zie bijlage 1.

Door de fluctuaties van leerlingenaantallen in de nieuwe wijken ontstaat vaak tijdelijk een grotere behoefte aan lokalen. In de regel treedt een dergelijk piek enkele jaren na het eind van de woningbouw op en houdt zij 10 tot 15 jaar aan. Om een voldoende, maar niet te groot aantal accommodaties te waarborgen worden de lokalen voor de piekopvang zodanig gerealiseerd dat die later omgebouwd kunnen worden voor een andere functie, zoals wonen.

Het Clusius College biedt in Heerhugowaard op twee plekken opleidingen op het niveau van VMBO-groen aan. Daarnaast zijn in Heerhugowaard een aantal onderwijsinstellingen gevestigd op het gebied van middelbaar beroepsonderwijs (Horizon College) en het praktijkopleidingen (zoals Espeq, SMEA, Tetric en InstallatieWerk Noord-Holland). Als gevolg van rijksregelgeving is er sprake van een verplichting tot samenwerking tussen MBO-instellingen in de regio. Deze ontwikkeling kan nog een extra dimensie krijgen door een koppeling te leggen met de instellingen voor basiseducatie en volwasseneneducatie (R.O.C.-vormen). Ook een goede verbinding van het VMBO met het ROC en de praktijkopleidingen is van groot belang.

3.3 Knelpuntenanalyse

Aansluiting huidig aanbod/huidige vraag

Na de herschikkingsoperatie in 1993 zijn de meeste knelpunten in aansluiting tussen aanbod en vraag opgelost. Jaarlijks wordt op beperkte schaal bijgestuurd.

Benutting van de accommodaties

De door de rijksoverheid gedecentraliseerde huisvestingsmiddelen zijn te krap en noodzaken tot een efficiënte benutting van accommodaties. De decentralisatie van huisvestingstaken is gepaard gegaan met een korting, zodat de noodzaak tot efficiency nog sterker aanwezig is.

De povere kwaliteit van het binnenmilieu op scholen leidt tot gezondheidsklachten en is op een negatieve manier van invloed op de leerprestaties van leerlingen. De CO₂-concentratie is in veel van de klaslokalen door onvoldoende ventilatie veel te hoog. Met het project Frisse Scholen wordt systematisch gewerkt aan renovatie gericht op verbetering van de binnenluchtkwaliteit.

Daarnaast zijn er een aantal onderwijskundige ontwikkelingen die van invloed zijn op de huisvestingssituatie. Te noemen zijn: adaptief en ontwikkelingsgericht onderwijs, het weer samen naar school traject, de positie van het overblijven, de samenwerking met welzijnsorganisaties, het studiehuis, de toenemende functiedifferentiatie en ontwikkelingen op het gebied van informatietechnologie. Er is een begin gemaakt om knelpunten in de kwaliteit van de huisvesting aan te pakken door vrijmaking van middelen voor aanpassing van schoolgebouwen aan genoemde onderwijskundige ontwikkelingen.

Knelpunten in het licht van de groei van de gemeente

Bij het beoordelen van de ontwikkelingen in de komende jaren, worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Algemeen

- bouwen binnen verruimde normen;
- veilige schoolroutes;
- scholen dienen beschikbaar te zijn bij het eerste aanbod van leerlingen;
- zoveel mogelijk onderwijssoorten en concepten in de gemeente in enigerlei vorm;
- voldoende accommodaties (gymnastieklokalen en scholen).

Primair onderwijs

- levensvatbare organisaties, zonder leerfabrieken in het leven te roepen;
- versnippering van richtingen over accommodaties zoveel mogelijk voorkomen (afweging ten opzichte van eerste uitgangspunt).

De behoefte aan lokalen voor het primair onderwijs zal de komende jaren met name in het zuidelijk deel van de gemeente en in De Draai nog stijgen. Op basis van de gegevens over de toekomstige woningbouw zijn prognoses opgesteld voor de verwachte aantallen leerlingen.

In de planvorming voor Heerhugowaard Zuid zijn in totaal vijf locaties met school voorzieningen gerealiseerd. Voor plangebied De Draai is in het Buurtcentrum Noord voorzien in een Brede School complex. De verschuiving van de concentratie van kinderen in de nieuwe wijken zal tot gevolg hebben dat herschikkingen op beperkte schaal niet te voorkomen zijn.

Voortgezet onderwijs

- Het Huygens College is een openbare scholengemeenschap voor vwo, havo en vmbo. Het is een onderdeel van SOVON (Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Noord-Holland-Noord);
- Het Trinitas College is een scholengemeenschap voor gymnasium, atheneum, havo, vmbo en lwoo. De school beschikt over twee locaties: het Han Fortmann en de Johannes Bosco;
- streven naar vestiging van (eventueel nieuwe) vormen van voortgezet en vervolgonderwijs, met name in de sector beroepsopleidingen. Met de aanstaande nieuwbouw en verhuizing van het praktijkonderwijs De Polsstok vanuit Alkmaar naar Heerhugowaard kan straks uit alle vormen van voortgezet onderwijs binnen de gemeentegrenzen gekozen worden.
- vergroting variatie in onderwijssystemen. Het aanbieden van de beroepsgerichte vmbo-leerwegen handel en administratie en ICT-route op het Huygens College zijn hiervan goede voorbeelden.

Door de groei van het inwoneraantal wordt het draagvlak groter voor vestiging van meerdere typen voortgezet onderwijs. De gemeente heeft een wettelijke verantwoordelijkheid te voorzien in 'adequate' huisvesting voor het Trinitas College en het Huygens College. Na de nieuwbouw voor het Trinitas College is het realiseren van een toekomstbestendige huisvestings situatie voor het Huygens College belangrijk. Besloten is een nieuw gebouw te realiseren aan de Umbriëlaan voor het praktijkonderwijs van De Polsstok en het beroepsgericht vmbo van het Huygens College en (op termijn) te komen tot vervangende nieuwbouw voor het bestaande Huygens College aan de Middenweg.

Leidend bij het bepalen van het aanbod is de verwachte ontwikkeling van het leerlingenaantal. De te verwachten groei van de gemeente Heerhugowaard voegt als zodanig geen nieuwe soorten knelpunten toe aan de reeds gesignaleerde aandachtspunten.

Bewegingsonderwijs

Voor het primair onderwijs geldt dat vrijwel voor de hele gemeente meer capaciteit aanwezig is dan voor de aanwezige basisscholen is vereist. Alleen in gebied 5 is de normatieve behoefte groter dan de beschikbare capaciteit. Het werkelijke gebruik is daarentegen ook lager dan de normatieve behoefte en in totaal vrijwel gelijk aan de capaciteit. De piek in het primair onderwijs zal zich in 2012 voordoen. De druk op de capaciteit wordt verlicht doordat gebruik gemaakt wordt van accommodatie in gebied 4. De huisvesting in de uitbreidingswijk De Draai zal toereikend moeten zijn. Hiertoe zal waarschijnlijk een aanvullende accommodatie moeten worden gerealiseerd, bestaande uit een in drieën opdeelbare sporthal.

Het voortgezet onderwijs maakt gebruik van eigen gymnastieklokalen en van de sporthallen de Deimoshal en Waardergolf. De piek in het voortgezet onderwijs zal zich in 2018 voordoen. Vanaf 2010 zal er sprake zijn van een capaciteitstekort, dat steeds groter wordt. Het Trinitas College zal ook van de gymnastieklokalen in gebied 3 moeten gebruikmaken. Na de piek in 2018 neemt het capaciteitstekort weer af, maar blijft wel bestaan. Om het capaciteitstekort in gebied 3 te kunnen verhelpen, is uitbreiding van de capaciteit met één haldeel nodig. De geplande sporthal in De Draai kan hierin voorzien.

In gebied 6 ontstaat vanaf 2011 een capaciteitstekort, dat in de periode 2015-2018 een hoogtepunt bereikt. De aangrenzende gebieden bieden onvoldoende mogelijkheden om dit tekort op te lossen. Bij de bouw van een school voor praktijkonderwijs en beroepsgericht VMBO worden twee gymzalen gerealiseerd. Dit is voldoende om de druk in gebied 6 verlichten.

Kwaliteit gebouwen

De kwaliteit van de gebouwen is gedeeltelijk afhankelijk van het bouwjaar. Een deel is zodanig verouderd dat nagedacht moet worden over vervangingsinvesteringen. Ook voor het aanwezige aanbod van gymnastieklokalen geldt dat dit verouderd is. Het moment waarop geconcludeerd zal worden dat de accommodaties niet meer geschikt zijn komt dichterbij. Plannen voor het vervangen van deze accommodaties zijn er, vanwege het ontbreken van investeringsmiddelen, nog niet. De noodzaak van het gebruik van deze binnensportaccommodaties in de periode 2015 en 2020 blijft onverminderd groot. Wanneer er wel mogelijkheden voor investeren zich aandienen, kan gedacht worden aan de mogelijkheid van clustering van gymnastieklokalen tot een sporthal. Ook de huidige gymnastieklokalen upgraden waardoor eveneens geschikt voor het VO is een alternatief. Een zorgvuldige planning en afweging ter zake zal ook uit financieel oogpunt gemaakt worden.

4 Sport

4.1 Sport in Nederland

Trends en ontwikkelingen op sportgebied. De maatschappij is voortdurend in beweging. De deelname aan sport stijgt, maar het lidmaatschap van sportverenigingen stijgt niet mee. Er zijn steeds meer volwassenen die voldoende bewegen, maar jongeren blijven echter achter bij die trend. In het algemeen treft men non participatie aan sport en recreatieactiviteiten vooral aan onder mensen met een laag inkomen, laagopgeleiden, allochtonen, ouderen en mensen met een beperking. Zichtbare trends op het gebied van de vrijetijdsbesteding en sport zijn de volgende ontwikkelingen:

- toename van de hoeveelheid vrije tijd;
- kritisch consumentengedrag (hogere kwaliteitseisen);
- individualisering;
- vergrijzing en ontgroening;
- terugloop van vrijwilligers;
- toenemende aandacht voor gezondheid en fitness;
- meer verschijningsvormen van de sport;
- meer ongeorganiseerde sport, minder sport in verenigingsstructuren.

Gerelateerd aan het Masterplan Voorzieningen:

- de hoger wordende kwaliteitseisen zullen vertaald moeten worden in een professionele exploitatie van door de gemeente gerealiseerde voorzieningen;
- de individualisering leidt tot een afnemend aandeel van teamsporten en een relatief groter belang van individuele recreatieve sporten. Dit brengt ook ander gebruik van de beschikbare voorzieningen en openbare ruimte met zich mee.

4.2 Sporten in Heerhugowaard

De algemene trends en ontwikkelingen zijn van invloed op de vraag naar activiteiten en ruimte in zwembaden en sporthallen. Voor de Heerhugowaardse situatie betekent dit:

- de aandacht voor gezond leven en bewegen blijft onverminderd groot. Ook de gemeente Heerhugowaard voert een actief sportbeleid. Dat betekent een positieve stimulans voor sportbeoefening in het algemeen. Vooral 55-plussers blijken aanzienlijk vaker deel te nemen aan sportieve (doelgroep)activiteiten dan in het verleden. Daarentegen neemt de interesse van jongeren in sportieve activiteiten vanaf een jaar of 15 af. Gezien de demografische prognoses van de gemeente Heerhugowaard betekent dit vooral een waarschijnlijke toename van de vraag naar doelgroepactiviteiten voor inwoners vanaf ongeveer 50 jaar;
- het aandeel jeugd in Heerhugowaard blijft relatief hoog, waardoor voorzieningen voor de jeugd nodig blijven. Sport is een effectief middel die de jeugd de mogelijkheid geeft zich de waarden en normen eigen te maken/te internaliseren;
- tussen 2010 en 2025 neemt de groep 50-plussers met 46% toe. Gezien de omvang van de toename is het aannemelijk, dat de vraag naar activiteiten voor inwoners van 50 jaar en ouder met zeker de helft zal toenemen. Doordat ook het aantal kinderen in de basisschoolleeftijd toeneemt, is een algemene stijging van de vraag naar activiteiten in zwembaden en sporthallen te verwachten;
- de vergrijzing sluit aan bij de algemene trend in zwembaden, waar gedurende de afgelopen jaren een verschuiving van recreatief zwemmen naar begeleide activiteiten heeft plaatsgevonden. Vooral aquafitactiviteiten (zoals aquajoggen, aquafitness en aquarobic) zijn steeds populairder geworden en de verwachting is dat dit ook in de komende jaren het geval zal zijn. Gezien het door de vergrijzing toenemende bezoekerspotentieel in Heerhugowaard

zal zich hier vermoedelijk een stijging van de vraag voordoen. Om dit potentieel ook daadwerkelijk in extra vraag om te zetten, is een aantrekkelijk, afwisselend en kwalitatief hoogstaand aanbod nodig. Dit heeft onder andere betrekking op de inhoud van de lessen, de kwaliteit van de instructeurs en de temperatuur van het water;

- op het terrein van de verschillende Heerhugowaardse sportverenigingen ontwikkelt vooral het futsal zich snel. Volgens de KNVB zijn er momenteel 74 futsalteams in Heerhugowaard actief. Vooral het aantal jeugdteams neemt toe en dat zal vermoedelijk in de komende jaren niet anders zijn. De KNVB wil in de periode tot 2013 landelijk met 200.000 leden zijn gegroeid en zet onder andere in op deelname van de jeugd in het algemeen en meisjes in het bijzonder. Hier is volgens de Bond nog veel ledengroei te behalen. Gezien de demografische prognose voor Heerhugowaard en de aantrekkingskracht van topclub FC Marlène zal de vraag naar binnensportruimte vanuit deze sport de komende jaren toenemen. Daar komt nog bij, dat de KNVB overweegt om ook voor de E-pupillen een futsalcompetitie op te zetten. Momenteel kunnen leden pas vanaf de D-pupillen futsal spelen. Bovendien wordt er door de meeste elftallen momenteel niet in de zaal getraind. Een toename van het aantal leden kan ook tot een stijging van het niveau leiden. Dat kan de behoefte aan trainingsuren in de sporthal doen toenemen. Een exacte berekening is niet te maken. Een toename van het aantal teams met 15 à 25 is zeker niet ondenkbaar. Dat betekent een toename van de vraag naar binnensportruimte vanuit het futsal van circa 30%. Uitgaande van één thuiswedstrijd per twee weken per team en één uur training per week voor een deel van deze teams wordt het extra gebruik op 15 à 20 uur per week geraamd. Daarmee kan buiten de schooltijden wekelijks ongeveer een halve sporthal worden gevuld;
- van de overige verenigingen in Heerhugowaard verwacht Korfbalvereniging Apollo de grootste groei. Landelijk is sprake van een lichte toename van het aantal korfballers. Andere binnensporten die in Heerhugowaard worden beoefend en landelijk een ledengroei laten zien, zijn: hockey, atletiek en basketball. Gymnastiek, volleybal, badminton en handbal hebben een licht dalend ledenaantal. Deze cijfers zijn echter landelijke gegevens. In Heerhugowaard verwachten de meeste verenigingen een redelijk tot zeer stabiel ledenaantal voor de komende jaren;
- er wordt ingezet op sport op en na school, op buurtniveau en in wijken. Door inzet van combinatiefunctionarissen op het gebied van: verenigingversterking, buurtsport, ondersteuning vrijwilligers en trainers, ouderensport, aanbod voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Dit is realiseerbaar door optimaal gebruik te maken van bestaande voorzieningen als schoolpleinen, trapveldjes, kunstgrasvelden, sporthallen, parken etc. Naast een georganiseerd sportstimuleringsaanbod op buurtniveau zullen de eisen aan de openbare ruimte gericht zijn op beweegvriendelijk gebruik (wandelpaden, fittpoints etc.) Toenemende vraag naar openbare beweeg- en sportfaciliteiten voor de ongeorganiseerde sporter;
- er zijn de laatste tijd steeds meer instanties die van sporthallen en gymnastieklokalen gebruikmaken. Daarbij gaat het voornamelijk om de buitenschoolse opvang. Vooral de zogenaamde 'sport bso' is een nieuwe trend. Gedurende de naschoolse uren worden daar sportieve activiteiten voor de kinderen georganiseerd. Dat betekent dat de relatief matig bezette uren in de namiddag beter kunnen worden benut. Daarnaast kan het de druk bij de verenigingen verminderen, doordat een deel van de kinderen nu bij de sport bso en niet meer bij een vereniging zal gaan sporten. De precieze kwantitatieve gevolgen van deze ontwikkeling naar 'dagarrangementen' kunnen nog niet worden bepaald.

4.3 Knelpuntenanalyse buitensport

Algemene uitgangspunten

- streven naar meerdere clusters van sportvelden;
- maximale benutting van de accommodaties op basis van landelijke normen;
- streven naar maximale efficiency en effectiviteit (waarin begrepen kwaliteit);
- richtlijnen aanleg kunstgrasvelden (juni 2008) vanuit efficiënt grondgebruik, sporttechnische ontwikkelingen, sociaal maatschappelijke ontwikkelingen en financiën;

- realisatie van voorzieningen voor die sporten waar geen commerciële invulling mogelijk is vanuit particulier initiatief;
- nieuwe sporten worden op basis van concreet gevraagde ruimtebehoefte opgenomen in het Masterplan Voorzieningen.

Beoordeling

In de volgende deelparagrafen wordt per sport ingegaan op de onderzoeksvragen. Basis hiervoor is het Masterplan 2001-2015, actualisatie 2003. Deze informatie is geactualiseerd.

In eerste instantie staan we stil bij de te verwachten veranderingen bij groei van de gemeente:

1. de mogelijkheid dat behoefte ontstaat aan andere typen accommodaties dan nu aanwezig;
2. een veranderend sportgedrag van de bevolking.

Ad 1: Andere typen accommodaties

De kans dat behoefte gaat ontstaan aan andere typen accommodaties neemt toe bij groei van de gemeente. Er zijn geen sportvoorzieningen waarvoor het draagvlak een minimaal aantal inwoners kent dat zich bevindt tussen 50.000 en 60.000 inwoners en waarvan nu gesteld kan worden dat een vraag zich in de komende jaren zal manifesteren. In de onderstaande tabel zijn enkele sportvoorzieningen opgenomen, waaraan een reële behoefte kan ontstaan:

Voorziening	Kenmerken	Kans op ontstaan behoefte	gemeentelijke taak
draf- en renbaan	Uitbreiding accommodaties vindt nauwelijks meer plaats, gelet op de moeizame exploitatie. Is in Alkmaar aanwezig.	Laag	nee
golf	Snelgroeiende sport. In Alkmaar is een volwaardige accommodatie aanwezig. Op Beveland heeft zich een Indoor Golf & Party Centrum gevestigd. Voor een Pitch & Putt golfbaan is in De Draai een ruimtelijke reservering gedaan.	hoog	nee
rugby	In Alkmaar is een rugbyvereniging. De gemeentegrootte is niet bepalend.	gemiddeld	nee
squash	Wordt aangeboden in de Sportlagune.	gemiddeld	nee
kunstijsbaan	Realisatie en exploitatie wordt veelal niet als gemeentelijke taak beschouwd. Gemeenten vaak groter dan 60.000 inwoners. In Alkmaar en Hoorn zijn kunstijsbanen aanwezig	Laag	nee
paintball	Snelgroeiende sport. Realisatie en exploitatie wordt niet als gemeentelijke taak beschouwd. Wordt in voldoende mate door marktpartijen opgepakt (o.a. Heiloo en Geestmerambacht).	gemiddeld	nee

Tabel 3: mogelijkheden nieuwe sporten

Het hoge voorzieningenniveau in Alkmaar heeft een regionale functie. De marktruimte is voor veel voorzieningen dan ook beperkt. Naar onze mening is het niet reëel voor de eerstkomende vijf jaren rekening te houden met de behoefte aan aanvullende sporten.

Ad 2: Een veranderend sportgedrag

De georganiseerde sporten hebben zich in absolute aantallen de afgelopen jaren redelijk kunnen handhaven. De niet-georganiseerde sporten hebben een forse groei doorgemaakt. Sport heeft meer verschijningsvormen gekregen. De veldsporten worden veelal in verenigingsverband uitgeoefend. Inventarisatie van verwachte ontwikkelingen leidt wat ons betreft tot de verwachting dat de veldsporten zich ten minste zullen kunnen handhaven op het huidig niveau. Volgens het Onderzoeksrapport Sport 2007 van het CBS zijn niet georganiseerde sporten

populairder dan de georganiseerde. Op de eerste plaats staat Fitness cardio / kracht, gevolgd door zwemmen, hardlopen / joggen / trimmen, wielrennen / mountainbiken en wandelen / nordic walking. Op de zesde plaats staat voetballen. Opvallende trend is de explosieve groei van het meisjes/damesvoetbal en de toename van de vraag/aanbod van aangepast sporten.

4.3.1 Voetbal

Met de complexen De Wending, De Kruising, De Kabel, De Vork en De Noord is er tot 2012 voldoende capaciteit. Door de verdere groei van de gemeente zal, bij gelijkblijvende belangstelling, behoefte ontstaan aan uitbreiding met 3 tot 5 velden (bij 55 tot 60.000 inwoners). Voetbal is populair en de KNVB richt zich actief op uitbreiding van doelgroepen waardoor voetbal ook de komende jaren een groeiende tak van sport zal zijn. In Heerhugowaard groeit aandeel voetbal gemiddeld met 6%. Vanwege de financiële situatie zal er geen nieuw complex aangelegd worden, maar ingezet op capaciteitsvergroting van bestaande complexen. De bouwkundige staat van de huidige complexen varieert van acceptabel tot uitstekend. Qua attractiviteit scoort De Vork onvoldoende. Hoewel de bouwtechnische staat van de kleedkamers op De Vork bij MHC en KV Apollo in ruime mate voldoet, is de sportfunctionele kwaliteit van de kleedkamers achterhaald. De komende jaren kan de huidige gehanteerde norm van 2 kleedkamers per speelveld een knelpunt gaan vormen, niet alleen vanwege de intrede kunstgras maar ook mede doordat er meer dameselftallen spelen. Tot op heden wordt de beleidslijn gehanteerd dat wanneer de vereniging kiest voor meer diversiteit het ontstane tekort zelf dient op te lossen. Het mogelijk in de toekomst aanpassen van bestaande normstelling (richtlijn VNG) naar gewenste norm KNVB verdient aandacht. Vooral nog wordt er voor gekozen de richtlijn van de VNG te handhaven en daar waar nodig specifiek de feitelijke situatie te bekijken in relatie tot aantoonbare behoefte in meerjarenperspectief. Tevens is sprake van een toenemende vraag naar trainingscapaciteit bij de voetbal. Voor de trainingscapaciteit is altijd uitgegaan van de vuistregel 3 wedstrijdvelden op 1 trainingsveld. Desalniettemin is het voor de toekomst goed rekening te houden met de richtlijnen zoals deze door NOC*NSF geadviseerd worden. Maar ook hier geldt dat specifiek gekeken wordt naar de feitelijke situatie en de financiële mogelijkheden. Door het aanbrengen van verlichting wordt de trainingscapaciteit van De Kruising vergroot.

4.3.2 Handbal

Handbal is in Heerhugowaard een veel beoefende sport, met 3 actieve verenigingen. De bezetting van de accommodaties kan worden verbeterd. Gelet op de relatief lage kosten van exploitatie van een handbalveld is het niet dringend noodzakelijk om de capaciteit terug te dringen, zeker niet gezien het feit dat het aantal handballers in de komende jaren mogelijk licht zal groeien. De capaciteit van de accommodaties is dermate ruim dat geen ruimtebehoefte uit deze groei als knelpunt hoeft te worden aangemerkt.

4.3.3 Honkbal/softbal

De vereniging The Herons maakt gebruik van één honkbalveld, één jeugdveld en één softbalveld op sportcomplex De Vork. Het ledental beweegt zich rond de 200. Er doen zich geen knelpunten ten aanzien van de beschikbaarheid van de accommodatie of capaciteitsproblemen voor.

4.3.4 Hockey

Hockeyvereniging MHC Heerhugowaard maakt momenteel gebruik van 1 kunstgrasveld, 1 grashockeyveld en een klein kunstgrastrainingsveld op sportcomplex De Vork. Het kunstgrasveld wordt ook gebruikt door korfbalvereniging Apollo. De gezamenlijke behoefte aan een 2e kunstgrasveld komt vooral voort uit de ledengroei en een daaruit volgend een toenemend capaciteitsprobleem. Bij hockey gelden meer dan bij de andere veldsporten tevens sporttechnische redenen voor kunstgras. Hockey wordt nagenoeg niet meer op natuurgras gespeeld. Met de aanleg van het 2^e kunstgrasveld in 2010 voor gecombineerd gebruik door MHC en KV Apollo is de capaciteit ruim voldoende om de ledengroei op te vangen voor langere tijd.

De vereniging heeft nog als wens de bouw van 4 kleedkamers nabij kantine en veld, in plaats van op de huidige afstand van circa 100 meter. Wij beoordelen deze wens momenteel nog niet als urgent. Maar vanuit sportfunctioneel oogpunt is de wens wel logisch. Het is reëel te

veronderstellen dat de aanleg van het 2e kunstgrasveld ook een positief effect zal hebben op de groei van deze takken van sport in Heerhugowaard. De groei in relatie tot de beschikbare kleedaccommodaties goed blijven volgen. Bij verdere groei van de ledenaantallen zal na 2017 een 3^e kunstgrasveld normatief nodig zijn.

4.3.5 Korfbal

Korfbalvereniging Apollo maakt gebruik van sportcomplex De Vork. Het ledental is de laatste paar jaar na een relatieve sterk stijgende groei nu redelijk constant/lichte groei en hiermee ook het aantal teams dat aan de competitie deelneemt. De vereniging maakt voor haar trainingen gedurende het buitenseizoen ook gebruik van het kunstgrasveld van de hockeyvereniging. De mogelijkheden van het complex worden reeds maximaal benut. Uitbreiding van de bespelingscapaciteit wordt vergroot door de aanleg van een gecombineerde 2^e hockey/korfbal kunstgrasveld en de ingebruikname van een natuurgras jeugdveld op het huidige natuurgrasveld. De financiële consequenties hiervan (sterke stijging van de huurprijs) worden de clubs (MHC en KV Apollo volgens een overeengekomen verdeelsleutel) gedragen. De korfbal heeft de beschikking over 2 kleedkamers (verdeeld in 4 kleinere kleedkamers) en t/m seizoen 2009-2010 over tijdelijk 2 kleedkamers van de MHC. Met de komst van het 2^e kunstgrasveld heeft MHC de 2 kleedkamers ingaande seizoen 2010-2011 weer nodig. De vereniging heeft als wens de beschikbaarheid van 4 kleedkamers aangegeven. De groei in relatie tot de beschikbare kleedaccommodaties goed blijven volgen.

4.3.6 Tennis

De tennissport is al jarenlang sterk gegroeid in populariteit. De groei is gestabiliseerd. Deze sport bevindt zich op het raakvlak van publieke betrokkenheid en particulier initiatief thans in toenemende mate aan de kant van het particulier initiatief. Dit uit zich ook in Heerhugowaard in de aanwezigheid van twee tenniscomplexen, waarvan één complex door een vereniging is gerealiseerd. Daarnaast is bij de Sportlagune een klein complex van zes all-weatherbanen ontwikkeld. Er doen zich geen knelpunten ten aanzien van de beschikbaarheid van de accommodatie of capaciteitsproblemen voor.

4.3.7 Atletiek

Heerhugowaard heeft de beschikking over een kunststof atletiekaccommodatie op het sportcomplex De Vork. Het aantal leden van atletiekvereniging Hera is redelijk constant met lichte groei. M.n. de onderdelen hardlopen en duursport geniet groeiende aandacht. Gelet op de vrijwel onbeperkte capaciteit van de accommodatie, zijn geen knelpunten te verwachten.

4.3.8 Triatlon

Het Dutch Triatlon College maakt gebruik van zwembad De Waardergolf, de atletiekbaan op de Vork en de openbare weg voor fietstraining. Het aantal leden is vrij constant en schommelt rondom de 170 leden. Voor combinatietrainingen wordt gebruik gemaakt van Het Park van Luna.

4.3.9 Roeien en kano

Roeivereniging OSSA en kanovereniging OSSA maken gebruik van eigen accommodaties aan de Westdijk, liggend aan het kanaal Alkmaar - Kolhorn. De kwantiteit van het aanbod is toereikend, de kwaliteit van de voorzieningen is naar het oordeel van de verenigingen ontoereikend om de concurrentieslag met de regionale verenigingen aan te kunnen. Beide verenigingen hebben aangegeven de ontwikkeling van de Broekhorn met watersport faciliteiten aan te willen grijpen om hun accommodaties te vernieuwen. Door de dijkverzwaring ten behoeve van de haven zal de sporttechnische kwaliteit van de accommodatie van de roeivereniging zodanig verslechteren dat het loodsgebouw op dijkhoogte brengen noodzakelijk is geworden.

4.3.10 Ongeorganiseerde sporten

De ongeorganiseerde sport is sportbeoefening buiten een formeel verband en is veruit de populairste vorm van sportbeoefening. De sporter organiseert – al dan niet met anderen – zijn

eigen sportactiviteiten. Onder ongeorganiseerde sporten vallen bijvoorbeeld: wandelen, fietsen, wielrennen, skaten, skeeleren, joggen, schaatsen, kanoën, maar ook fitnessen, spinnen, aerobics. De rol van de gemeente in deze is voorwaardenscheppend: het aanbieden van sportgerelateerde voorzieningen, onder meer in de openbare ruimte.

In dit kader past de ontwikkeling van zogenaamde beweegvriendelijke wijken. Daarbij gaat het om het leggen van verbindingen tussen de sociale component (activiteitenaanbod en participatie van burgers) en de fysieke component (de ruimtelijke voorziening). De directe woonomgeving moet als het ware uitnodigen tot sport en bewegen. Naast sport- en spelvoorzieningen in de openbare ruimte, sportaccommodaties in de buurt zijn specifieke playgrounds en aantrekkelijke loop- en fietsroutes van belang. In De Draai is een sporttuin voorzien en worden mogelijkheden het inzetten van combinatiefunctionarissen onderzocht.

4.3.11 Overige buitensporten

Binnen de gemeente Heerhugowaard zijn nog verschillende groepen en verenigingen actief die gebruik maken van een accommodatie die in dit hoofdstuk past. Het betreft hier:

Vereniging	Opmerking
handboogschutters De Waert	Vereniging beschikt over een overdekte accommodatie op De Vork, welke voldoet aan internationale normen. Van knelpunten nu en in de toekomst is geen sprake.
kynologenclub West-Friesland	Regionale vereniging. Maakt gebruik van een voormalig voetbalveld op De Vork. Geen capaciteitsvraagstuk en derhalve geen knelpunten aansluiting aanbod en vraag.
Schietvereniging De Heerhugowaard	De vereniging heeft een eigen schietbaan op De Vork. De accommodatie beschikt over 6 banen van 100 meter en 6 banen van 25. Geen capaciteitsproblemen.
Heerhugowaardse Schaatsclub De Draai	Maakt gebruik van het sportveld van Reigersdaal voor haar trainingen. Geen capaciteitsprobleem.
Pétanqueclub Ça Roule	De vereniging beschikt op De Vork over 32 buitenbanen en een 12-tal overkapte banen. De accommodatie is van dien aard dat het aantal leden sterk kan groeien.
Bowlsclub Heerhugowaard	Deze vereniging is zowel indoor als outdoor actief. Bij zomerdag vinden de activiteiten plaats op het kunststof hockeyveld en bij winterdag in sporthal Deimoshal. De vereniging telt ruim 50 leden en voorziet voor ouderen die nog actief willen zijn in een behoefte.

Tabel 4: overige verenigingen buitensportcomplexen

Als te verwachten vraag naar nieuwe typen accommodaties komen een overdekte ijsbaan, een Pitch & Putt golfbaan en een paintball accommodatie in aanmerking. Met de overkapping van ijsbaan De Meent in Alkmaar en nieuwbouw van kunstijsbaan De Westfries in Hoorn is de realisatie van een dergelijke voorziening in Heerhugowaard uitgesloten. Voor een Pitch & Putt golfbaan is in De Draai een ruimtelijke reservering gedaan. Voor paintball geldt dat het aanbod van de marktpartijen in voldoende mate in de regio aanwezig is. Vastgesteld kan worden dat t.a.v. de overige buitensporten er geen nadere acties nodig zijn in het kader van de coördinatie van het voorzieningenbeleid.

4.4 Knelpuntenanalyse binnensportaccommodaties

Gestreefd wordt naar het aanbieden van voldoende sportfaciliteiten voor de Heerhugowaardse bevolking. Spreiding van voorzieningen en een efficiënte exploitatie zijn belangrijke aandachtspunten.

Aansluiting huidig aanbod en vraag

Als binnensportvoorzieningen worden in het onderzoek betrokken het zwembad-sporthalcomplex De Waardergolf, de sporthallen Deimos en Heerhugowaard Zuid (worden geëxploiteerd door Stichting Binnensportaccommodaties Heerhugowaard), de Hectorlaan, de sporthal Noorderend en de gymnastieklokalen (zie bijlage 3).

Sportcomplex De Waardergolf

Het zwembad Waardergolf beschikt over drie bassins en twee peuterbadjes. Dit is verdeeld over een 25 meter wedstrijdbad met vaste tribune (150 personen), een doelgroepenbad, een recreatiebad met glijbaan en twee peuterbaden (binnen en buiten). De sporthal heeft een vaste tribune (100 personen), een uitschuifbare tribune (400 personen) en een multifunctionele ruimte.

Sporthal Deimos

Een in tweeën opdeelbare sporthal met losse tribune-elementen (75 personen) en een vergaderruimte. Op werkdagen wordt deze accommodatie goed gebruikt. Dat geldt niet voor de uren direct na schooltijd. De weekenden laten een wisselend beeld zien: soms is er sprake van zeer intensief gebruik, terwijl er op andere momenten ruimte over is.

Sporthal Heerhugowaard Zuid

Een in drieën opdeelbare sporthal en een vergaderruimte. Deze accommodatie wordt direct na schooltijd matig gebruikt, en kan ook in de avond en in de weekenden nog beter benut worden. De hal wordt ook gebruikt door verenigingen die eventueel ook in een gymnastieklokaal terecht zouden kunnen. Zij gebruiken slechts één haldeel. Hier zou dus ruimte kunnen ontstaan voor verenigingen die de gehele hal nodig hebben.

Sporthal Hectorlaan

Een sporthal bij een school voor voortgezet onderwijs. Tijdens schooltijden wordt deze accommodatie vrij intensief gebruikt. In de late namiddag en de vroege avond is ruimte beschikbaar. De bezetting in het weekend is echter zeer beperkt. Deze accommodatie wordt voor verenigingsgebruik ook via de Stichting Binnensport Heerhugowaard verhuurt.

Sporthal Noorderend

De sporthal in De Noord is volledig in privaat beheer gebouwd en wordt zonder subsidie geëxploiteerd. In de hal worden veel uren met tennis gevuld (particuliere verhuur, drie banen). De benutting door Heerhugowaardse verenigingen is beperkt.

Sporthal SportLagune

Dit mega sportcomplex in het Park van Luna is volledig in privaat beheer gebouwd en wordt zonder subsidie geëxploiteerd. De sporthal is multifunctioneel en beschikt over een klimwand. De SportLagune kent geen 'klassieke' wijze van gebruik en wordt vooral door eigen leden gebruikt.

Gymnastieklokalen

Een overzicht van de aanwezige gymnastieklokalen is opgenomen in bijlage 3. De gymnastieklokalen worden in de avonduren veelvuldig gebruikt door verenigingen. Verenigingen gebruiken gymnastieklokalen als uitwijkmogelijkheid ingeval van overbezetting van de sporthallen en als goedkoper alternatief voor een sporthal.

Benutting van de accommodaties

De Waardergolf, de Deimoshal en de hal Heerhugowaard Zuid worden op werkdagen vanaf 17.00 uur intensief gebruikt. Er is een tendens merkbaar dat door hogere comforteisen de accommodaties op de minder courante uren slechter verhuurbaar zijn. Overdag worden de accommodaties steeds intensiever gebruikt door scholen. De sporthal Noorderend is door

particulieren gerealiseerd. De hal is in gebruik voor voetbal, tennis en handbal. De hal is goed bezet en biedt weinig mogelijkheden tot aanvullende huur door groepen en verenigingen.

Knelpunten bij groei van de gemeente

De komende jaren kan de vraag naar binnensportaccommodaties vanuit de verenigingen en bonden licht stijgen vanwege de groei van de gemeente qua inwoneraantal. Zelfs bij een zeer ruime inschatting van het aantal uren dat door verenigingen zal worden gehuurd, is de sporthalcapaciteit voldoende voor de periode tot 2025. Alleen door de groei in vraag naar activiteiten overdag kunnen kleine tekorten ontstaan. Voor de bestaande capaciteit is gerekend met een nieuwe gymzaal bij De Polsstok, handhaving van de capaciteit bij het Huygens College en een nieuwe sporthal in de Draai. De kwaliteit van de gebouwen is gedeeltelijk afhankelijk van het bouwjaar. Een deel is zodanig verouderd dat nagedacht moet worden over vervangingsinvesteringen.

5 Kunst en cultuur

5.1 Inleiding

Tot de voorzieningencluster kunst en cultuur worden gerekend de theaterfunctie, de kunsteducatie (muziek, beeldende vorming en drama), de bibliotheek en de verenigingen op het gebied van amateurkunst. De gemeente heeft een taak op het gebied van het bevorderen van deelname aan uitingen van kunst en cultuur, zowel actief als passief. De gemeente zorgt voor de (basis)voorzieningen die nodig zijn om de doelstellingen, spreiding en participatie te realiseren. Naast een goed en toegankelijk aanbod en voldoende scholing en educatie is goede huisvesting van de voorzieningen noodzakelijk. In het stadshart is een volledig nieuwe Culturele Cluster gerealiseerd.

Cultuur geeft de ruimte te leren, te beleven en te beheren en behouden. Alle voorkomende facetten en activiteiten van cultuur worden geordend onder die drie pijlers. Met het gebruik van de werkwoordsvormen wordt de dynamiek, creativiteit en innovatie van de culturele activiteiten benadrukt.

5.2 Culturele infrastructuur

Onder Culturele infrastructuur verstaan wij een betaalbaar en toegankelijk aanbod van voorzieningen, voldoende voorzieningen en goede huisvesting. De maat, omvang en diversiteit van het cultureel voorzieningenniveau hangt, volgens het door de VNG ontwikkelde Educatieve ringenmodel, van verscheidene factoren af, zoals:

- omvang en aard (identiteit) van de gemeente;
- de geografische ligging;
- de bevolkingsopbouw;
- (hogere) onderwijsvoorzieningen.

De gemeente Heerhugowaard met een omvang van straks 60.000 inwoners heeft een goed podium nodig voor zowel de professionele kunst als de amateurkunst. Verder is ruimte voor kunsteducatie (met daarin alle disciplines) onontbeerlijk in een gemeente van deze omvang. De nieuwe bibliotheek is afgestemd op een inwonertal van 60.000. In de volgende paragrafen wordt per individuele voorziening het beleid voor de komende jaren uiteengezet.

5.3 Centrum voor Kunst en Cultuur

Cool is het nieuwe centrum voor Kunst en Cultuur in Heerhugowaard. Cool is een theater, een instelling voor kunsteducatie (muziek, dans, theater en beeldend) en biedt ruimte aan sociaal-culturele activiteiten en amateurkunst; een unieke combinatie in Nederland. De hoofdentree van het centrum is aan het Horecaplein. Er zijn drie zalen variërend van 130 tot 200 vierkante meter en één grote theaterzaal met 550 stoelen, inclusief twee balkons. De capaciteit van de laatste zaal kan nog worden vergroot door de tribune in te schuiven. Daarnaast beschikt Cool over een modern en sfeerful theatercafé met 80 zitplaatsen.

Door zoveel mogelijk activiteiten op het gebied van kunst en cultuur onder te brengen in één gebouw, is het mogelijk dat activiteiten op elkaar worden afgestemd, elkaar versterken en ondersteunen. Er ontstaan gemeenschappelijke programma's en initiatieven. Zowel de kunsteducatie, als de professionele kunst én amateurkunst hebben er baat bij. Hierbij geldt wel de voorwaarde dat de ruimtes voor de amateurkunstverenigingen betaalbaar moet blijven. Het centrum hanteert gedifferentieerde tarieven om dit mogelijk te maken.

Cool, Centrum voor Kunst en Cultuur, is een nieuw opgerichte stichting die zijn basis vindt in drie culturele organisaties die tot de opening van het nieuwe gebouw de basis vormen voor de kunstzinnige en culturele activiteiten in Heerhugowaard: De Schakel, Muziekschool Dijk en Waard

en Artiance. De inhoudelijke drijfveer die de medewerkers van Cool typeert, is de overtuiging dat kunst direct en indirect bijdraagt aan een leefbare samenleving, doordat kunst de mogelijkheid biedt om op verschillende en verrassende manieren naar de wereld en naar elkaar te kijken. Kunst confronteert en inspireert, ontregelt en verbindt. Dit heeft een positief effect op de cognitieve, emotionele en sociale ontwikkeling van individuen die samen een gemeenschap vormen. Cool, Centrum voor Kunst en Cultuur, wil de inwoners en bezoekers van Heerhugowaard op een aansprekende en laagdrempelige manier toegang geven tot een grote diversiteit aan kunst- en cultuuruitingen. Door kunsteducatie, kunstbeoefening en kunstervaring met elkaar te verbinden en op een aansprekende manier aan te bieden wil Cool een breed publiek bereiken en bedienen.

Cool, centrum voor Kunst en Cultuur is professioneel podium, aanbieder van kunst- en cultuureducatie en verhuurder van zalen. Bij Cool kan actief en receptief kennis gemaakt worden met kunst met een grote en een kleine K, maar ook met elkaar. Cool ondernemingsplan cool biedt een aantrekkelijke en inspirerende ontmoetingsplek voor alle inwoners en bezoekers van Heerhugowaard. Cool wil het kloppende culturele hart van de stad zijn door niet alleen in het eigen gebouw, maar ook op tal van locaties in de stad, zoals scholen en wijkcentra, een aanbod op maat aan te bieden. Cool kan dit doen door samenwerkingsverbanden aan te gaan met het onderwijs, welzijnsinstellingen en een breed scala aan kunst- en cultuuraanbieders. Cool wordt gesubsidieerd door de gemeente Heerhugowaard, maar stelt zich op als ondernemer en weet zelf aanvullende financiële middelen te genereren die verdere ontwikkeling van producten en diensten mogelijk maken. Cool bevordert groei doordat Cool staat voor: beleven, ontdekken en ontmoeten.

5.4 Bibliotheek

De functies van de bibliotheek zijn gericht op informatie, cultuur, educatie en recreatie. De gemeente vertaalt dit in de kerntaken informatievoorziening, de educatieve dienstverlening (leesvaardigheid en het leren omgaan met nieuwe informatiebronnen) en het uitlenen van de collectie. De Bibliotheek Kennemerwaard maakt gebruik van een accommodatie in het Stadshart en een dependance in De Noord.

In 2007 is de nieuwbouw voor de bibliotheek in gebruik genomen. Met dit nieuwe gebouw is Heerhugowaard een adequate voorziening zijn met eigentijdse producten en diensten rijker. Met de keuze om de bibliotheek te situeren naast het gemeentehuis is de mogelijkheid geschapen om de publieksinformatie samen met de gemeente vorm te geven en daarmee de dienstverlening aan de burger te verbeteren. De centrale hal heeft ook een belangrijke ontmoetingsfunctie. Door de vervlechting van publieke functies ontstaat een drukbezocht stadswareshuis waarin de identiteit van de onderdelen herkenbaar blijft. Met het nieuwe gebouw is gekozen voor een ruimere openstelling en van uitbreiding van de collectie. Door de invoering van selfservicebalies heeft het personeel meer tijd voor klantvragen.

Vanwege het vernieuwingsproces zijn per 1 januari 2009 de openbare bibliotheken van Alkmaar, Heerhugowaard en Castricum gefuseerd tot de Bibliotheek Kennemerwaard. Er zijn vijf kernfuncties voor basisbibliotheken opgesteld: wareshuis van kennis en informatie, centrum voor ontwikkeling en educatie, encyclopedie van kunst en cultuur, inspiratiebron van lezen en literatuur en podium voor ontmoeting en debat. De uitverkiezing van de locatie Heerhugowaard in 2009 tot beste bibliotheek van Noord Holland is een bewijs van het succes.

5.5 De artotheek

De artotheek is gehuisvest op de eerste verdieping van gemeentehuis en bibliotheek en is vanuit de centrale hal met de trap en de lift bereikbaar. De kerntaak van de artotheek is nog steeds kunstuitlenen. Maar er worden ook in samenwerking met Cool kunsteducatieve programma's voor

het onderwijs ontwikkeld, tevens worden er exposities gehouden en is er een Art-shop. De kunst die uitgeleend wordt is er ook te koop.

5.6 Evenementen

Voor de gemeente zijn evenementen van belang omdat zij van betekenis kunnen zijn voor de promotie van de gemeente en het imago van de gemeente. Vroeger waren kermissen en jaarmarkten de belangrijkste momenten waarop de bevolking van een stad elkaar ontmoette, tegenwoordig zijn er evenementen in de meest uiteenlopende vormen. Voor bijna iedere artistieke uiting is er een festival, voor bijna iedere doelgroep is er iets speciaals. Mensen gaan graag naar evenementen. Ze worden vermaakt, hebben plezier, beleven cultuur en sport en hebben contact met andere mensen. Op deze wijze dragen evenementen bij aan het imago en de naamsbekendheid van de gemeente als een plezierige stad waar wat te doen is, culturele en sportieve vorming, integratie, economische spin-off etc. In het evenementenbeleid wordt verder aandacht besteed aan de samenhang tussen stimuleren, reguleren en faciliteren.

Er zijn meerder geschikte locaties in de gemeente waar evenementen plaats kunnen vinden. In het Stadhart beschikken we over het Stadplein en het Stadpark. In het Park van Luna is zowel de evenementenvide als het Strand van Luna beschikbaar. Van oudsher fungeren Centrumwaard en het Recreatiepark ook als evenementenplekken. Daarnaast zijn er diverse andere plekken waar, onder voorwaarden, evenementen mogelijk zijn. Voor het Park van Luna moeten nog afspraken met Recreatie Noord Holland gemaakt worden hoe dit juridisch geregeld wordt.

Evenementen zijn een uitstekend instrument de gemeente meer zichtbaar te maken, voor huidige en nieuwe bewoners, voor (nieuwe) bedrijven en voor (nieuwe) bezoekers. Voor een levendige stad waar het nodige te beleven is, kan het evenementenbeleid nog groeien in kwalitatieve en in kwantitatieve zin. Daarbij is het van belang dat evenementen zoveel mogelijk ontstaan vanuit de stad. De (financiële) inzet van de gemeente is dan vooral gericht op de eigen activiteiten en het tot stand brengen van een goed klimaat in de stad waar andere partijen zich uitgenodigd en gefaciliteerd voelen om evenementen te organiseren.

5.7 Complete Stad

Het completeren van de stad is voor Heerhugowaard erg belangrijk. In ieder geval voor de eigen ontwikkeling, maar ook als onderdeel van de ontwikkeling van de netwerkstad in de regio Alkmaar zal Heerhugowaard een bijdrage moeten leveren. Ook particuliere investeerders hebben de afgelopen periode sterk geïnvesteerd in specifieke vrije tijdsvoorzieningen. Voorzieningen die bij de schaal van Heerhugowaard als complete stad passen. Een aantal vervullen daarin zelfs een bovenlokale of regionale functie. Bijvoorbeeld De Waerdse Tempel, Skeef, JT Bioscoop en Art-farm (met atelierruimte voor beeldende kunstenaars). Een verdere toevoeging van culturele voorzieningen in Heerhugowaard is goed denkbaar. Een arthouse bioscoop voor kleine artistieke films en een Designmuseum zijn daar concrete voorbeelden van.

Op basis van het indicatief ringenmodel culturele infrastructuur van de VNG past Heerhugowaard in de tweede ring. Vooral op het gebied van cultuur behoud en media en letteren is het aanbod in de gemeente nog (te) bescheiden. Op deze terreinen zou enige uitbreiding van functies het aanbod completeren. Het bewustzijn van het cultuurhistorisch profiel van Heerhugowaard verdient meer aandacht. De modernisering van het poldermuseum in samenhang met het landschap Park van Luna past daar goed in en verdient een kans.

6 Welzijn en zorg

6.1 Inleiding

De doelstelling van het gemeentelijk welzijnsbeleid is vooral gericht op het bevorderen van maatschappelijke participatie. We willen daarmee bereiken dat de sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken en buurten toeneemt. Daarnaast vinden we het belangrijk dat mensen elkaar in de buurt kunnen ontmoeten en een sociaal netwerk kunnen opbouwen en onderhouden. Naast de inzet om iedereen "mee te laten doen" is het welzijnsbeleid ook sterk gericht op de persoonlijke ontplooiing en ontwikkeling en op het opbouwen van netwerken. Welzijnswerk richt zich op maatschappelijke ondersteuning (sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken en vrijwilligerswerk) en persoonlijke ontwikkeling (participatie, emancipatie, empowerment, sociale stijging en integratie). De gemeente heeft daarbij een rol als centrale, maar niet alles bepalende speler in een netwerk van actoren.

6.2 Marktontwikkelingen

Starten met een omschrijving en afbakening van een markt is een eerste stap bij de uitvoering van een marktanalyse. Deze eerste stap is voor het werkveld Welzijn slechts gedeeltelijk te maken. Het deel dat voornamelijk in buurt- en wijkcentra wordt aangeboden kenmerkt zich door een voortdurende discussie over de te onderscheiden aandachtsvelden, definities en kerntaken van de overheid in deze.

Dit heeft geresulteerd in een moeizame ontwikkeling van het werkveld en het ontbreken van samenhang in lokaal welzijnsbeleid. Hierbij wreekt zich dat geen objectieve prestatie maatstaven beschikbaar zijn.

In de sector Kinderopvang is daarentegen een sterke marktwerking zichtbaar geworden. De organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de realisering en instandhouding van de locaties.

6.3 Knelpuntenanalyse

6.3.1 Wijkcentra

Het algemene beleidsuitgangspunt voor zowel het welzijnswerk als de ontmoetingsfunctie is één algemeen toegankelijk wijkcentrum per gebiedsdeel (in het stedelijk gebied) met de mogelijkheid van activiteiten voor kwetsbare groepen op wijkniveau. Van de geplande wijkcentra zijn nu 2 gerealiseerd: MFA De Mediaan in gebied 5 en MFA De Horst in gebied 3. Voor het MFA in gebied 2 wordt momenteel een Programma van Eisen opgesteld. Voor een deel van gebied 4 wordt nu een wijkvisie opgesteld. Als vanaf 2011 gestart wordt met het opstellen van een Programma van Eisen voor een wijkcentrum is oplevering eind 2015 te verwachten. Gebied 1 beschikt met het Dorpshuis en het Rondeel over eigen accommodaties. In De Draai wordt een ontmoetingsplek gerealiseerd in afstemming met het voorzieningsprogramma van Esdégé-Reigersdaal.

Het college heeft in 2008 besloten om het subsidiecontract met de SWH niet voort te zetten vanaf 2010. Om de continuïteit en kwaliteit van het welzijnswerk te waarborgen is middels een aanbestedingstraject een welzijnsorganisatie gecontracteerd, resulterend in een privaatrechtelijk contract voor de periode 2010-2013. Contractpartner is de Stichting Welzijnsbevordering Kern 8 geworden. Het locatiemanagement van de wijkcentra zal vanaf 2011 naar verwachting door de Stichting Servicepunt voor Welzijn en Cultuur worden overgenomen.

Met de private contractering van het welzijnswerk ligt de bepaling van de omvang van het welzijnswerk in brede zin bij de gemeente. Ook het bepalen van de na te streven en te realiseren doelstellingen ligt bij de gemeente. De voltooiing van de doelstelling van één algemeen toegankelijk wijkcentrum per gebiedsdeel kan in 2015 gerealiseerd zijn. De gemeente laat

daarmee ook zien dat ze de voorgenomen investering in het welzijnswerk en de realisatie van de vier wijkcentra binnen tien jaar afgerond heeft.

In 1999 in de Visie Welzijnsbeleid Heerhugowaard vastgesteld. Met deze nota heeft de gemeente bepaald welke visie zij heeft ten aanzien van de inhoud van het welzijnswerk en tevens welke rol het uitvoerend werk hier in zal spelen. Uitgangspunt is dat het aanbod fysiek en inhoudelijk zo dicht mogelijk bij de burger gebracht wordt. Een kwaliteitsverbetering van het aanbod is nodig om het geconstateerde kwalitatieve tekort in te lopen. De omvang en spreiding van wijkcentra is bepaald dat gebiedsindeling voor de wijkcentra gelijk zal zijn aan die van de verwijzingsgebieden voor het basisonderwijs. En dat wordt uitgegaan van minimaal één algemeen toegankelijk wijkcentrum per gebiedsdeel. Hiermee hanteert de gemeente de VNG norm van één wijkcentrum per 10.000 inwoners, met een BVO van 1.000 m². Met deze spreiding kan op efficiënte ondersteuning verleend worden aan de ontwikkeling van Brede Scholen in de gemeente. In het ontmoetingstraject is de geldigheid van deze beleidslijnen nog eens vastgesteld.

Aansluiting aanbod en vraag

De ter beschikking staande accommodaties zijn te klein voor de geconstateerde vraag. In de uitbreidingswijken zal behoefte ontstaan aan ruimte voor buurt- en wijkgerichte werkzaamheden. In de praktijk blijkt de aansluiting tussen aanbod en vraag nauwelijks adequaat te normeren.

Benutting van de accommodaties

De bestaande accommodaties zijn volledig bezet. De kwaliteit van de oudere accommodaties laat over het algemeen te wensen over. Vernieuwing van accommodaties in de bestaande gebieden is vanwege de benutting en de kwaliteit noodzakelijk. Het gaat om de gebiedsdelen 2 en 4.

Knelpunten bij groei van de gemeente

Bij de groei van de gemeente zal naar verwachting aanvullende behoefte aan buurtgebonden activiteiten ontstaan.

In het kader van de noodzakelijk beperking van de beheer- en exploitatielasten van onder andere de NBK is een taakstellende bezuiniging vastgesteld. Om het budgettair passend te maken wordt de omvang van een wijkcentrum (tijdelijk) verlaagd naar 750 m². De nog te realiseren wijkcentra krijgen voorlopig een kleinere omvang, met de ruimtelijke mogelijkheid uit te breiden. Tegelijk zal de taakstelling leiden tot de sluiting van de buurthuisgebouwen. Ook de omvang van de ontmoetingruimte in de Draai zal kleiner worden dan oorspronkelijk voorzien.

6.3.2 Jeugd en jongeren

Gelet op de samenstelling van de bevolking zal is er behoefte aan accommodaties waarin jeugd- en jongerenwerk een bijdrage kunnen leveren aan de behoefte van jongeren voor ontspanning, recreatie en uitdaging. Jongerencentrum Kompleks richt zich op jongeren van 12 t/m 25 jaar en biedt zowel actieve als passieve activiteiten. De Tieneractiviteitencentra richten zich op tieners van 9 t/m 15 jaar. Naast het reguliere aanbod organiseren zij regelmatig speciale activiteiten voor tieners. De centra staan in de Schrijverswijk (TAS) en in Zuid (TAS2). Ook buurthuizen organiseren activiteiten voor tieners en jongeren. Vanwege de taakstelling op de beheer- en exploitatielasten is het 3^e tienercentrum voorlopig geschrapt.

Recent is vanuit de Waerdse Tempel de Stichting Luna ontstaan die tot doel heeft om een brede culturele niet commerciële popprogrammering en andere muziek- of sportevenementen aan te bieden. Afstemming en samenwerking met andere aanbieders, zowel lokaal als regionaal, is zeer noodzakelijk.

6.3.3 Kinderopvang

Kinderopvang is opvang in kinderdagverblijven, accommodaties voor buitenschoolse opvang en opvang bij gastouders. Dagverblijven en buitenschoolse opvang in één accommodatie noemen we een kinderopvangcentrum. In samenhang met de toenemende arbeidsparticipatie van vrouwen in de Nederlandse samenleving, is het belang van kinderopvang sinds de tachtiger jaren

toegenomen. Het rijksbeleid is steeds gericht geweest op het uitbreiden van het aantal kinderopvangplaatsen het verbeteren van de kwaliteit en het betaalbaar maken voor de gebruikers. Belangrijk is hierbij dat de kinderopvang een veilige en stimulerende omgeving voor de kinderen is.

De realisering en instandhouding van een kinderopvangcentrum is de verantwoordelijkheid van de kinderopvangorganisatie. Een kinderopvangorganisatie bepaalt zelf of in een gemeente, wijk of kern behoefte is aan kinderopvang. Daarnaast onderzoekt de organisatie de bedrijfsmatige haalbaarheid en besluit tot realisering. De invloed van de gemeente in het afstemmen van vraag en aanbod is daardoor minimaal. In de praktijk kunnen gemeenten wel een rol spelen in de realisatie van kindercentra, vooral wanneer de kinderopvang wordt gehuisvest in een multifunctionele accommodatie. De kinderopvangorganisaties zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opvang. Het toezicht en de handhaving van de kwaliteit is bij de gemeenten neergelegd.

In Heerhugowaard zijn zeven instellingen voor georganiseerde kinderopvang actief. Het grootste deel van de dagverblijven wordt geëxploiteerd door de Stichting Kinderopvang Heerhugowaard. De overige kinderdagverblijven worden door andere organisaties geëxploiteerd.

Knelpunten aansluiting huidig aanbod huidige vraag

Op basis van een gehouden inventarisatie is het huidig aanbod 562 plaatsen kinderopvang en 589 buitenschoolse opvang (begin 2010). Ondanks een explosieve groei de afgelopen vijf jaar is er nog steeds sprake van wachtlijsten en wachttijden voor zowel kinderopvang als buitenschoolse opvang. Dit betekent, ondanks gedane inspanningen, nog steeds een tekort. Door de terugloop in het basisonderwijs in een aantal wijken kunnen lokalen aan de onderwijsbestemming onttrokken worden. De mogelijkheid om deze vrijkomende ruimte te bestemmen voor kinderopvang wordt onderzocht.

Benutting van de accommodaties

Door de verdergaande marktwerking en de aanwezige tekorten is de bezetting van de diverse accommodaties goed te noemen. Er wordt een sterk efficiency voordeel behaald door de combinatie van naschoolse opvang activiteiten en het peuterspeelzaalwerk. Voor wat de spreiding betreft blijft gebied 4 achter in het aanbod van met name kinderopvang.

Knelpunten aansluiting huidig aanbod huidige vraag

Ondanks een explosieve groei de afgelopen vijf jaar is er nog steeds sprake van wachtlijsten en wachttijden voor zowel kinderopvang als buitenschoolse opvang. Dit betekent, ondanks gedane inspanningen, nog steeds een tekort. De omvang van het tekort is moeilijk te duiden omdat dit per dagdeel aanzienlijk verschilt. Ook schrijven ouders zich in bij meerdere opvangorganisaties. Door de terugloop in het basisonderwijs in een aantal wijken is het mogelijk om de vrijkomende ruimte te bestemmen voor kinderopvang.

De afgelopen jaren hebben geleerd dat door de vele externe ontwikkelingen het maken van prognoses onbetrouwbaar zijn. Iedere nieuwe economische ontwikkeling heeft namelijk een verandering in de vraag tot gevolg, en iedere nieuwe wettelijke kwaliteitseis een verandering in het aanbod. Het vaststellen van de benodigde ruimte voor kinderopvang is door die wijzigingen dan ook lastig.

Benutting van de accommodaties

Door de verdergaande marktwerking en de aanwezige tekorten is de bezetting van de diverse accommodaties goed te noemen. Er wordt een sterk efficiency voordeel behaald door de combinatie van naschoolse opvang en het peuterspeelzaalwerk. Voor wat de spreiding betreft blijft gebied 4 achter in het aanbod van met name kinderdagopvang.

Knelpunten in het licht van groei van de gemeente

In de huidige situatie is sprake van een tekort aan kinderopvang. Voor de komende vijf jaren kan nog een verdere toename van de vraag worden verwacht. Dit wordt veroorzaakt door de verwachte groei van de bevolking. Tegelijk lopen er meerdere initiatieven van verschillende opvangorganisaties voor extra plaatsen. Met name in Zuid is er een groot tekort aan opvangplaatsen, terwijl de bouw nog niet voltooid is. Het deel van de accommodatie Columbus dat tijdelijk voor een andere functie is ingezet wordt weer voor kinderopvang bestemd. Voor het overige zijn organisaties primair verantwoordelijk voor huisvesting. De gemeente zal wel een rol spelen in de realisatie van kindercentra, wanneer het onderdeel uitmaakt van een gemeentelijke multifunctionele accommodatie.

6.3.4 Peuterspeelzalen

Het peuterspeelzaalwerk heeft de laatste jaren een forse professionalisering doorgemaakt. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van de thans aanwezige peuterspeelzalen. Elke peuterspeelzaal heeft een eigen exploiterende stichting. Er zijn vijf organisaties actief, die allen gesubsidieerd worden en met betaalde krachten werken.

Knelpunten aansluiting huidig aanbod huidige vraag

De vraag naar peuterspeelzaalwerk is met ingang van 2005 sterk gedaald. De oorzaak hiervan is de mogelijkheid voor ouders om de kosten van kinderopvang gedeeltelijk terug te krijgen van de belastingdienst, waardoor kinderopvangkosten rond het niveau van het peuterspeelzaalwerk zijn komen te liggen. Kennelijk hebben veel werkende ouders voorheen gebruik gemaakt van een peuterspeelzaal vanwege het prijsverschil. Eind 2009 lijken deelname verhoudingen weer stabiel.

Benutting van de accommodaties

Het peuterspeelzaalwerk is een sterk wijkgebonden activiteit en vraagt daarom om een gespreid aanbod van accommodaties. De daling van het deelnamepercentage heeft nauwelijks invloed gehad op het aantal accommodaties. Enerzijds omdat in één lokaal maximaal vier groepen geplaatst kunnen worden en het aantal groepen vaak is teruggebracht. Anderzijds wordt peuterspeelzaalwerk vaak aangeboden vanuit accommodaties die ook gebruik worden voor buitenschoolse opvang. Het aantal groepen peuterspeelzaalwerk heeft dan geen invloed op het aantal benodigde accommodaties. Bovendien is meer gebruik gemaakt van schoollokalen. Dit heeft zelfs geleid tot een toename van het aantal accommodaties voor peuterspeelzaalwerk. Dit is de spreiding van het aanbod ten goede gekomen en is tevens gunstig voor aanpak van achterstanden in de voor- en vroegschoolse periode in samenwerking met het onderwijs. Een eventuele verdere krimp van de vraag zal niet leiden tot een noemenswaardige afname in de behoefte aan accommodaties. Een toename van de vraag zal dat ook niet hebben, immers in de beschikbare accommodaties worden gewoon weer meer groepen aangeboden.

Knelpunten in het licht van groei van de gemeente

De verwachting is dat er nog meer basisscholen een peuterspeelzaal (en buitenschoolse opvang) in of bij hun accommodatie realiseren. Basisscholen versterken hiermee hun concurrentiepositie en kinderopvangorganisaties proberen ook met peuterspeelzaalwerk hun marktpositie te verstevigen. Op de lange termijn zou dit, in combinatie met verdere ontgroening, kunnen leiden tot sluiten van peuterspeelzaal accommodaties die niet in of naast een school zijn gesitueerd. In De Draai zal ook peuterspeelzaalwerk komen, als onderdeel van het brede school aanbod.

6.3.5 Speelplaatsen

Waarom buiten spelen? Voor de ontwikkeling van kinderen is spelen van belang. Ruimte om te bewegen en te spelen, is ruimte om contact met elkaar te maken. Juist tijdens het spelen ontdekken kinderen de wereld, verkennen ze hun grenzen en leren ze samenwerken. Het vrij gebruik kunnen maken van de buitenruimte stimuleert de ontwikkeling in lichamelijk, motorisch, zintuiglijk en sociaal-emotioneel opzicht. Ook stimuleert het ruimtelijk inzicht. De gemeente wil meer dan voorheen uitdagen tot het zelf verzinnen van spel. Het gaat daarbij om plekken die niet uitsluitend uit speeltoestellen bestaan, maar uit een inspirerende landschappelijke omgeving, waar kinderen zelf kunnen bepalen wat ze willen doen: plekken die uitdagen tot verstoppertje spelen.

rennen, spelen met een bal, luieren, klimmen, kletsen, enz. Via het concept Avontuurlijk spelen willen we openbare ruimte creëren die aansluit bij de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen in de volle breedte.

Wat is avontuurlijk spelen? Buiten spelen in een ruimte die uitnodigt tot: beweging, verkenning en fantasie, bouwen (constructie), contact met andere kinderen (socialisatie) en rust. Dit zijn de vijf basiselementen voor avontuurlijk spelen. Voor de inrichting kan daarbij gedacht worden aan een "losse" terreininrichting met heuvels, zand en water, speelbosjes. Zijn er dan geen gewone speeltoestellen meer? Jawel: speelobjecten zoals een schommel, een glijbaan of een klimtoestel van hout of metaal kunnen hierin een plek krijgen. Maar er is ook ruimte voor een omgevallen boom, rioolbuizen etc. die in elk fantasierijk spel betrokken kunnen worden.

Informele speelruimte is openbare ruimte die ook uitnodigt tot spelen. Maar de ruimte is niet alleen voor deze functie ingericht en ook niet bestemd als speelruimte. Kinderen spelen immers niet alleen op speelplekken, ze spelen "overall". In het speelbeleid wordt extra aandacht gevraagd voor het spelende kind als medegebruiker van de openbare ruimte met een andere bestemming dan spelen. Voor het informele spelen is openbaar groen in de vorm van veldjes, bosjes en grasbermen belangrijk. Kinderen geven aan graag te spelen in het groen. Struinen in de natuur, hutten bouwen en op ontdekkingstocht gaan zijn favoriet. Het groen moet hiervoor dan wel geschikt zijn. De grotere groenstructuren zoals die in het Park, zijn in veel gevallen ideaal: groot van opzet, daardoor een grotere draagkracht en midden in de wijk. Voorwaarde is wel dat het groen bereikbaar is, dit geldt vooral voor kinderen vanaf 6 jaar. En van belang is dat de afwatering van het groen goed geregeld is bv. door drainage.

Knelpunten huidig aanbod ten opzichte van huidige vraag

Binnen de omschrijving speelplaatsen worden voorzieningen begrepen voor 0-5 jarigen, 6-11 jarigen en 12-18 jarigen. Bij realisatie van een nieuwe woonwijk wordt met de ruimtebehoefte aan speelplaatsen standaard rekening gehouden. Toch scoort met name Stad van de Zon, met name voor formele speelplekken, laag. De aanpak voorziet in een sterke betrokkenheid van de buurt bij de inrichting van de speelplaats. In de Stad van de Zon is met een participatietraject het avontuurlijk spelen vorm gegeven. Deze aanpak leidt tot positieve reacties van bewoners, zowel kinderen als ouders. Bij het uitwerken van het beleid wordt ingespeeld op verhoogde kwaliteitseisen. Door verscherpte veiligheidseisen zijn de huidige budgetten in de praktijk ontoereikend voor het gewenste kwaliteitsniveau. Daarnaast blijkt in de praktijk dat de planning en programmering van speelplekken afgewogen wordt tegen andere belangen, waardoor eveneens het gewenste kwaliteitsniveau onder druk staat. In bestaand stedelijk gebied is met name een tekort voor ontmoetingsplekken en trapveldjes voor de oudere jeugd. Dit tekort wordt mede veroorzaakt dat dubbel gebruik van schoolpleinen in de praktijk lastig is gebleken, en op enkele plaatsen al verboden is. Het is aan te bevelen dat iedere wijk over een trapveld beschikt.

Benutting van de accommodaties

Sinds 1991 worden extra middelen ingezet voor onderhoud en vervanging van bestaande speeltoestellen. Deze extra middelen zijn vanwege verscherpte veiligheidseisen veelal niet meer toereikend. Aanpassing van normbudgetten is noodzakelijk om hetzelfde kwaliteitsniveau te kunnen handhaven. Ook is aan de vraagkant een verdere diversificatie merkbaar. Zo wordt gevraagd naar vis- en aanlegsteigers. De realisatie van mogelijkheden voor straat sport (basketbal, handbal, (tafel-)tennis, et cetera) moeten verder uitgewerkt worden. Het is van belang om de kwalitatieve uitgangspunten voor de speelplaatsen te benoemen en voor de uitbreidingswijken specifiek de kwantitatieve normen voor het ruimtebeslag vast te leggen. De kwantitatieve normen voor trapveldjes in bestaande wijken zal aangepast moeten worden.

Knelpunten in het licht van groei van de gemeente

In principe kan bij groei van de gemeente worden uitgegaan van continuering en uitbreiding van bestaand beleid (aantallen worden afgestemd op het woningbouwprogramma). Er zijn duidelijke signalen dat pleisterplaatsen voor de oudere jeugd in onvoldoende mate beschikbaar zijn. In het

kader van het integraal jeugd- en jongerenbeleid wordt hier nader op ingegaan. Versterking van de realisatie van ontmoetingsplekken in kwantitatieve en kwalitatieve zin voor de oudere jeugd is noodzakelijk. Er zijn skatevoorzieningen gerealiseerd in het Stadshart en in het Park van Luna.

6.3.6 Kinderboerderijen

Een marktanalyse voor kinderboerderijen is moeilijk te maken. Kinderboerderijen hebben echter een belangrijke rol om jong en oud, autochtoon of allochtoon, in schoolverband of in de vrije tijd met elkaar in contact te brengen en tegelijkertijd zich te laten ontspannen, iets te leren / te ervaren over dier en natuur, milieu en duurzaamheid. De sociale en culturele integratie vindt plaats doordat jong en oud uit alle lagen van de bevolking elkaar treft.

De gemeente Heerhugowaard heeft al jaren beschikking over een kinderboerderij De Bongelaar (in het Recreatiepark) en een hertenkamp (aan de Dreef). Het beheer van deze voorzieningen is ondergebracht bij Esdégé-Reigersdaal. Op haar eigen terrein heeft Esdégé-Reigersdaal ook nog een dierenboerderij, welke binnen de planontwikkeling van De Draai verplaatst gaat worden. De kinderboerderij is een belangrijke ontmoetingsplek.

De kinderboerderij en het hertenkamp zijn dé aangewezen plaats om te zien hoe met dieren om dient te worden gegaan. De opgroeiende jeugd komt daar in (soms eerste) aanraking met dieren en dierenwelzijn. De gemeente Heerhugowaard kan daar dan ook laten zien hoe het "hoort". Om kenbaar te maken dat de kinderboerderij volgens de wettelijke eisen en normen te werk gaat zal onderzocht worden of het keurmerk "Goed voor elkaar" worden behaald.

6.3.7 Volkstuinen

Een volkstuin is een welkom stukje groen in de dichtbebouwde omgeving. De grootste waarde heeft deze tuin voor de gebruiker zelf, die hier lekker kan tuinieren en zijn rust vindt. Daarnaast kan de tuin meerwaarde hebben voor de stedelijke natuur (biodiversiteit), voor het milieu (afvanger fijnstof, waterbuffer) en voor de volksgezondheid en het welzijn en welbevinden van omwonenden (groene woon-, werk- en recreatieomgeving, natuureducatie).

De Nota Ruimte (2005) geeft aan dat volkstuinparken bij herstructurering van stedelijk gebied zo veel mogelijk ontzien moeten worden en dat tegelijkertijd de aanleg van nieuwe tuinparken gestimuleerd moet worden. Belangrijk is om daar een aantal thema's aan te koppelen:

- Het vergroten van de toegankelijkheid (openbaar, bereikbaar en publieksgericht);
- Het versterken van het sociaal recreatieve medegebruik van volkstuinparken en de daar aanwezige voorzieningen;
- Het verbreden van het aanbod van functies, voorzieningen en activiteiten voor specifieke doelgroepen;
- Het bieden van nieuwe tuiniermogelijkheden voor nieuwe groepen tuinders;
- Het vervullen van een voorbeeldfunctie op het gebied van natuur- en milieuvriendelijke inrichting en beheer;
- Samenwerking en netwerkvorming op het gebied van recreatie, welzijn/zorg, cultuur/hobby, onderwijs/educatie, sport/spel.

Volkstuinvereniging De Groene Waard beschikt over de complexen Molenkrocht, De Vork en Oosterwaard. In totaal zijn er meer dan 300 tuinen waar de tuinders met veel genoeg zaaien en oogsten. De vereniging huurt de complexen van de gemeente.

Er zijn geen capaciteitsproblemen. Het areaal aan volkstuinen hoeft derhalve niet uitgebreid te worden, maar ook niet verminderd. Door de realisatie van de Westfrisiaweg zal het complex aan de Krusemanlaan gemigreerd moeten worden. Een voor de hand liggende optie is om het complex Molenkrocht uit te breiden, waarbij het principe 'de veroorzaker betaald' uitgangspunt is.

6.3.8 Recreatie

Onder recreatie verstaat men alle vormen van vrijetijdsbesteding, alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen als werken, huishouden, financiën en zorg voor anderen. Recreëren doet men voor ontspanning en vermaak. Het woord op zich, 're-creatie' duidt op vernieuwing, verfrissing; de bedoeling van recreëren is het opladen van de persoonlijke actieradius, het vernieuwen van de energie, het verzetten van de zinnen en het ontladen van opgelopen spanning.

Vrije tijd beslaat niet alleen een kwart van het leven, maar is de afgelopen decennia ook een steeds belangrijker aspect van de leefsituatie geworden. De recreant is de laatste decennia veel kritischer en veeleisender geworden. Ook de recreatievraag is diverser geworden. De behoefte aan comfort en luxe neemt toe, maar dat geldt ook voor de behoefte aan eenvoud. De ene recreant zoekt de versnelling en het avontuur, de ander de vertraging, de rust. Kortom: de ene consument is de andere niet. Het landschap ontwikkelt zich hierdoor tot een recreatielandschap dat de grondslag is van vele interpretaties door vele soorten recreanten die allemaal hun eigen verhaal hebben of willen hebben over dat landschap. Kwaliteit, variatie, recreatie op maat en vernieuwing zullen steeds belangrijker worden.

Het aantal vrijetijdsactiviteiten waarin de gemiddelde Nederlander participeert, is de afgelopen decennia gestegen. Toch zijn wandelen en fietsen al decennia veruit de populairste recreatie-activiteiten in de buitenruimte. En dit zal ook zo blijven. De meeste wandelaars en fietsers blijven relatief dichtbij huis.

Hoewel de gemeente het bevorderen van toerisme niet als doelstelling in haar beleid opneemt kan wel geconstateerd worden dat met het kwalitatief goede recreatief aanbod van de gemeente een belangrijke bijdrage geleverd wordt aan het toeristisch aanbod van de regio. Na de realisatie van de jachthaven in de Broekhorn zal de karakteristiek van de gemeente iets meer opschuiven in de richting van een toeristische identiteit.

Knelpunten huidig aanbod ten opzichte van huidige vraag

Het recreatiebeleid wordt kort geformuleerd in het uitgangspunt: Recreatie dicht bij huis. De vraag naar groene recreatiemogelijkheden manifesteert zich op ruwweg drie niveaus: dat van de stad/ de woonomgeving, dat van het gebied rond de stad en verder weg van de stad. Uiteraard hangen die drie niveaus samen. Rond de stad en verder weg van de stad zijn drie typen gebieden van belang: recreatiegebieden, landbouwgebieden en natuurgebieden. In elk van deze drie typen gebieden zijn, geredeneerd vanuit de recreant, verbeteringen in het aanbod gewenst. Behalve de groengebieden zelf, vragen ook de verbindingen in en tussen de woonomgeving en deze gebieden aandacht. De verbindingen tussen stad en ommeland zijn slecht.

Het geconstateerde tekort is in het recente verleden vooral ingevuld door capaciteitsvergroting en kwaliteitsverbetering: het aanleggen van groengebieden. Voor Heerhugowaard zijn vooral het recreatiegebied Park van Luna, de Blauwe Loper, de Waarderhout en het Geestmerambacht van betekenis. Voor de Waarderhout wordt samen met Staatsbosbeheer gewerkt aan kwaliteitsverbetering. In het structuurbeeld 2005-2015 is nog uitgegaan van een extra, nieuw aan te leggen, grootschalig recreatiegebied. Recreatieterreinen raken echter uit de gratie, het bezoek daaraan daalde landelijk van 47% in 1995 naar 38% in 2007. Naast de grootschalige recreatiegebieden zijn ook kleinere gebieden van belang voor de recreatieve behoefte. Niet alle gebieden zijn goed bereikbaar vanuit de woongebieden. Een uitgewerkt recreatief fiets- en (boeren)wandelpadennet die de verschillende gebieden verbindt en ontsluit van de woongebieden zal de recreatieve mogelijkheden in de gemeente sterk vergroten. Voorbeelden zijn de opwaardering van de Molendijk in combinatie met het realiseren van een NS wandelroute Obdam – Heerhugowaard en het regionale fiets knooppunten netwerk. Op deze wijze ontstaat een parelketting van recreatieve mogelijkheden. Belangrijk aandachtspunt hierbij zal de aansluiting van de stad en landverbindingen zijn, hoe kom je snel vanuit je woning bij het netwerk. Met het realiseren van de jachthaven Broekhorn aan de Westdijk krijgt de watersport een flinke impuls.

In binnenstedelijk gebieden liggen nog voldoende kansen om de kleine watersport beter te faciliteren. Bij alle werkzaamheden aan het stedelijk water en hun kunstwerken moet een kanotoets gedaan worden om knelpunten op te lossen. Ook het realiseren paden voor ruiters, bij voorkeur vanuit de maneges, heeft de aandacht.

Knelpunten in het licht van groei van de gemeente

Naast het geconstateerde tekort, zal met de groei van het inwoner aantal ook de behoefte aan recreatiemogelijkheden toenemen. Deze extra recreatieve vraag kan goed opvangen worden in het omliggende landelijk gebied. De waarde van het platteland voor de stedeling is veel groter dan vaak wordt aangenomen. Wel kan vastgesteld worden dat de huidige attractiviteit van het gebied om te recreëren is nu nog onvoldoende is.

In de nota 'Naar Buiten!' is de visie op de recreatie in het buitengebied uiteen gezet. In de nota wordt aangegeven dat authenticiteit en beleving belangrijke trends in de recreatievraag zijn. Het recreatief aanbod moet meer gebruik maken van de kwaliteiten van het gebied. De visie wordt uitgewerkt in drie thema's: 1. Polders en molens, 2. Duurzame stad en 3. Recreant zoekt boer. De ruimtelijke uitwerking van de visie richt zich op:

1. Het realiseren van vier speerpuntprojecten: de Smuigelpolder, de Veenhuizerpolder, het Poldermuseum en de Waarderhout. Dit zijn strategische locaties waar verschillende functies en voorzieningen gecombineerd worden;
2. Toegankelijk maken van het gehele buitengebied door aanleg van verbindingen en ommetjes vanuit de woonomgeving;
3. Mogelijk maken van recreatieve nevenfuncties en recreatief hergebruik van (o.a.) voormalige agrarische bebouwing in het gehele buitengebied;
4. Leesbaar maken van het landschap, verhalen van Heerhugowaard (her-)ontdekken en vertellen, en toevoegen van recreatieve beleving op verschillende (kleinere) plekken.

Daarnaast zal bij planvorming op wijkniveau in voldoende mate recreatiegroen aangelegd moeten worden en zal permanente aandacht voor kwalitatieve verbetering noodzakelijk blijven.

6.4 Zorgvoorzieningen

In het kader van het Masterplan Voorzieningen worden in beschouwing genomen de volgende voorzieningen:

- verzorgingshuizen;
- verpleeghuizen;
- kleinschalige woonclusters;
- aangepaste woningen;
- woonservicegebieden.

De veranderingen die in de zorgsector worden doorgevoerd zijn nogal ingrijpend en zullen voor de betrokken spelers een rolwijziging met zich mee brengen. De ingang gezette scheiding van wonen en zorg zal zich verder doorzetten, evenals de vermaatschappelijking van de zorg. Beide ontwikkelingen zullen effect hebben op de mate van extramuralisering. Ook de doorgaande versoering van de AWBZ en de marktwerking in de zorg veroorzaken dat de wijzigingen in de sector elkaar snel opvolgen. Een zichtbare verschuiving is dat de verantwoordelijkheid voor regie van ketenzorg steeds meer bij gemeenten komt te liggen. De gemeente zal, zich blijvend bewust van haar rol, deze wijzigingen nauwlettend moeten volgen.

Huidig aanbod ten opzichte van huidige vraag

Binnen de gemeente Heerhugowaard zijn momenteel twee verzorgingshuizen (De Raatstede en Hugo-Oord) en één verpleeghuis (Zuyderwaert) aanwezig. De Raatstede is een verzorgingshuis met de wijksteunfuncties open restaurant en dagbesteding. Voor verschillende doelgroepen zijn kleinschalige woonclusters beschikbaar.

Knelpunten in het licht van de groei van de gemeente

Het aantal ouderen in Heerhugowaard zal sterk toenemen, tot 2015 een toename van 67% in de leeftijd ouder dan 75 jaar. Dit betekent dat ook de vraag naar voorzieningen meer dan rechtsevenredig aan de bevolkingsgroei zal toenemen. Gelet op de zich wijzigende verhoudingen binnen de zorgsector en het toegenomen belang van extramurale zorg, kunnen thans moeilijk voorspellingen worden gedaan omtrent te realiseren accommodaties. Recent is bekend geworden dat er in de regio ruimte is voor het realiseren van intramurale zorg- en verpleeghuisplekken. In het licht van de sterke vergrijzing in de gemeente is het belangrijk (een fors deel van) deze extra capaciteit te realiseren.

Ontwikkelingen

Voor het beleidsveld in algemene zin zijn een aantal aspecten van belang.

Permanente transitie

De verschuiving van intramurale naar extramurale zorg heeft als effect dat ouderen langer in hun eigen huis kunnen blijven wonen. Het proces van extramuralisering wordt door de overheid versterkt door middel van vele beleidswijzigingen. Op landelijk niveau moet worden genoemd: de modernisering van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de verruiming van doelgroepen die door de WMO bediend moeten worden. De wijzigingen beogen een verschuiving van het traditioneel aanbodgerichte zorgstelsel naar een meer vraaggericht gestuurd model te bewerkstelligen. Ook het stimuleren van eigen kracht wordt hiertoe gerekend.

Woonservicegebieden

Om te voorkomen dat extramuralisering zal leiden tot verschraling van kwaliteit van leven ("Als de zuster van de thuiszorg is geweest ligt de dag als een zwart gat voor me") dienen er woon- en welzijnsdiensten beschikbaar te zijn. Het gaat dan om sociaal-culturele activiteiten, ouderenadvisering en ondersteuning bij dagbesteding. Bij woondiensten moet gedacht worden aan sociale alarmering, klussendienst, maaltijdverstrekking en boodschappenservice. Qua wooninrichting zal er meer vraag komen naar aangepaste woningen met technisch hulpmiddelen (domotica). Met de invoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in 2007, is de verantwoordelijkheid voor woon- en welzijnsdiensten bij de gemeente komen te liggen. Een goede vorm om dit gebiedsgericht aan te kunnen bieden zijn woonservicegebieden. Dit is een gebied waarin optimale condities zijn geschapen voor wonen met zorg en welzijn. De kenmerken van een woonservicegebied zijn:

- een wijk, met levensloopbestendige woningen, waarin de zorg niet domineert;
- waar voldoende welzijnswerk aanwezig en bereikbaar is;
- maar wel met integrale zorg en dienstverlening, ook aan huis, de klok rond;
- in een aangepaste woonomgeving.

De te realiseren woonservicegebieden worden in dit document globaal aangeduid. Op project niveau moeten de specifieke keuzes gemaakt worden. In gebied 2 wordt ingezet op Hugo Oord voor de Schilderswijk en voor de Heemradenwijk op de Van Duivenvoordestraat. In gebied 3 is in de Bomenwijk het Arboretum de aangewezen locatie als woonservicegebied. In gebied 4 moeten de locaties in de wijken Oostertocht en Rivierenwijk nog bepaald worden.

Wonen

In het licht van het gebruik van voorzieningen kan een voorkeur worden uitgesproken voor het realiseren van kleinere zorgvoorzieningen voor ouderen, die ook decentraal in de gemeente gerealiseerd kunnen worden. Door het langer thuis wonen is een intensivering noodzakelijk in het realiseren van aangepaste woningen. In het kader van het gemeentelijke WWZ-programma zal door de afdelingen wonen, voorzieningen (SRO), zorg (WOC) en WMO (MaZa) gezamenlijk een actieplan opgesteld worden. Het afstemmen op de bijbehorende zorg- en infrastructuur is van belang.

Het accent blijft liggen op het zoveel mogelijk huisvesten van ouderen in de wijk. Het is dus cruciaal dat er voldoende geschikt aanbod beschikbaar is. Daarbij wordt het steeds belangrijker er voor te zorgen dat deze woningen voor de doelgroep financieel bereikbaar zijn en fysiek in een

servicezone liggen. Het voorkómen van verdringing is een belangrijk thema. Dat het aanbod van woningen in het goedkopere segment dichtbij zorg en welzijn niet aan mensen met een te lage zorgindicatie of te hoog inkomen worden toegewezen. De vraag naar goedkopere huurwoningen overtreft nog ruimschoots het beschikbare aanbod. Het effect voor zorgvragers met een smalle beurs is dat voor hen lange wachttijden voor zowel het intramurale als extramurale aanbod blijft bestaan.

Zorg

Toegang tot de zorg wordt gerealiseerd door middel van onafhankelijke indicering. Een goed startpunt voor (aan)vragen over wonen, welzijn, zorg, vervoer(szaken), hulp bij het invullen van (financiële) formulieren, thuisadministratie, ondersteuning van mantelzorgers / vrijwilligers en het persoonsgebonden budget (PGB) is het zorgloket. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) voor de AWBZ-zorg.

Voldoende basiszorg (huisarts en overige eerstelijnszorg) hoort aanwezig te zijn. De continuïteit van de huisartsenzorg staat onder druk. De verantwoordelijke instanties voor het oplossen van dit probleem zijn echter de zorgverzekeraars, de beroepsgroep zelf en de rijksoverheid. De rol van de gemeente is facilitair en ondersteunend in het realiseren van gezamenlijke huisvesting voor huisartsenpraktijken en gezondheidscentra.

De versterking van de samenwerking tussen tweedelijnsaanbieders in Heerhugowaard (zowel de poli's als de zorginstellingen) en ook tussen de eerste- en tweedelijns kan meer winst opleveren voor de inwoners.

Welzijn.

Ter versterking van de kwaliteit van leven is het ondersteunen en faciliteren van vrijwilligerswerk, mantelzorg en het aanbieden van extra dagbestedingsactiviteiten voor ouderen en gehandicapten van belang. Het samenvoegen van welzijnsactiviteiten en een deel van de dagactiviteiten vanuit de zorg zal gestimuleerd worden. Voor verstandelijk en lichamelijk gehandicapten zullen algemene voorzieningen als wijkcentra en sportvoorzieningen meer toegankelijk gemaakt dienen te worden. Hierbij speelt ook een rol dat door de te verwachten groei van het aantal kleine huishoudens en een verder oprukkende 24 uurseconomie een aantal facilitaire diensten welke tot op heden vrijwel direct gekoppeld worden aan de verzorging van senioren en andere hulpbehoevenden, meer en meer een algemene functie zullen innemen.

Tevens zal de toegang tot activiteiten voor ontmoeting en inloop voor kwetsbare inwoners (met name mensen met psychosociale, psychiatrische problematiek en mensen met een licht verstandelijke handicap) verbeterd moeten worden. Onderzocht moet worden hoe voor welke doelgroepen de ontmoetingsfunctie gerealiseerd kan worden. De natuurlijke ontmoetingsplekken (als winkels e.d.) in de wijken zijn beperkt. Door zorgaanbieders en scholen wordt veel problematiek gesignaleerd.

6.5 Overig

Een van de voorzieningen die op dit moment achter blijft in kwaliteit en capaciteit is het rouwcentrum. Een goede uitvaartvoorziening, passend bij de omvang van Heerhugowaard, kan een plek krijgen bij de algemene begraafplaats aan de Krusemanlaan.

Voor onze regio, met een uitstekend voorzieningenniveau, ontbreekt nog een crematorium. Op dit moment zijn de dichtstbijzijnde crematoria gevestigd in Schagen, Hoorn en Driehuis. Met de realisatie van een crematorium in de regio wordt voorzien in zowel een lokale als een regionale behoefte. Een logische plek is aan de Krusemanlaan. Bij het crematorium zal de mogelijkheid gecreëerd worden voor de bouw van een rouwcentrum en gebeds- en wasruimte. De gemeentelijke rol bij de realisatie van een crematorium is faciliterend in de vorm van planologische medewerking en verkoop van grond. Door de realisatie van een crematorium zal het volkstuinen complex aan de Krusemanlaan gemigreerd moeten worden. Het principe 'de veroorzaker betaald' is het uitgangspunt.

7 Knelpunten en scenario-ontwikkeling

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van de analyses per beleidsterrein samengevat en met elkaar in verband gebracht. Tevens wordt aandacht besteed aan financiële aspecten en de inpassing van het voorzieningenbeleid in verschillende ontwikkelingstrajecten.

7.1 Knelpunten beleidsterreinen

7.1.1 Onderwijs

Primair onderwijs

In het plangebied De Draai wordt in het Buurtcentrum Noord een Brede School complex gerealiseerd. De geplande capaciteit is inclusief de benodigde piekopvang. De verschuiving van de concentratie van kinderen in de nieuwe wijk zal tot gevolg hebben dat herschikkingen op beperkte schaal niet te voorkomen zijn. De vrijkomende lokalen zullen aan de onderwijsbestemming onttrokken worden en bestemd worden voor functies die passen in het beleid om brede scholen te stimuleren.

Het traject aanpassing van schoolgebouwen aan onderwijskundige ontwikkelingen is (op de Vierspan na) afgerond. Binnenstedelijke ontwikkelingstrajecten moeten benut worden om de volgende kwaliteitssprong te maken. Door de te verwachten herschikking en de brede school ontwikkeling in gebied 4 kunnen vrijkomende locaties ingezet worden als dekking voor de nodige investeringen. Daarnaast zal het project Frissen Scholen, om het binnenklimaat en de energetische kwaliteit van gebouwen te verbeteren, voortgezet worden. Ondanks dit begin zijn nog onvoldoende middelen vrijgemaakt kunnen worden om de diverse knelpunten op te lossen. Zo is een deel van het gebouwen bestand zodanig verouderd dat nagedacht moet worden over vervangingsinvesteringen.

Voortgezet onderwijs

De gemeente heeft met het SOVON (Stichting Openbaar Voortgezet Onderwijs Noord-Holland-Noord) overeenstemming over de verhuizing naar Heerhugowaard van het praktijkonderwijs De Polsstok. Aan de Ubrielllaan wordt tegenover het Horizon College nieuwbouw gerealiseerd. Voor de vernieuwing van het gebouw voor vwo en havo van het Huygens College aan de Bergmolen is nog geen financiering gevonden, maar is wel als prioriteit in het collegeprogramma 2010 – 2014 opgenomen.

Bewegingsonderwijs

Het capaciteitstekort ten behoeve van het voortgezet onderwijs in gebied 6 wordt opgelost door aan de bij de bouw van de school voor praktijkonderwijs en beroepsgericht VMBO ook een gymzaal te realiseren. Ook het vergroten van het aantal haldelen van twee naar drie in de Deimoshal zal de druk in dit gebied verlichten. Met de realisatie van een in drieën opdeelbare sporthal De Draai zal de capaciteit in gebied 2 toereikend zijn. Bij de vernieuwing van het Huygens College kunnen de 2 huidige gymzalen omgezet worden in een in drieën opdeelbare sporthal.

Beroeps onderwijs

Het plan voor een Bouw- en Techniekcampus in de Broekhornpolder is voorlopig van de baan. De vakopleidingen Espeq, Tetricx en Installatiewerk Noord-Holland zijn momenteel niet in staat om de financiering rond te krijgen.

7.1.2 Sport

Buitensport

De meeste sportaccommodaties hebben voldoende capaciteit om een ledenaanwas te kunnen verwerken. Bij voetbal doet zich na 2015 een knelpunt voor: er ontstaat een tekort aan drie tot vijf voetbalvelden.

Binnensport

De capaciteit voor binnensporten wordt in grote mate bepaald door de benodigde capaciteit voor het onderwijs. Door de wijziging van de samenstelling van de bevolking is te verwachten dat er meer vraag komt naar activiteiten overdag. Bij de capaciteitsbepaling zal hier in toenemende mate rekening mee moeten worden gehouden.

7.1.3 Kunst en cultuur

Voor dit beleidsterrein zijn er door de afronding het Culturele Cluster in het Stadshart geen capaciteitsproblemen. De ontwikkelde exploitatieconcepten worden beproefd en zullen worden aangepast aan de ervaringen en huidige inzichten. Voor het completeren van de stad is nog ruimte voor een uitbreiding met functies die het aanbod kunnen completeren. De belangrijkste rol voor de gemeente is die van (ruimtelijk) facilitator.

7.1.4 Welzijn en zorg

Wijkcentra

De realisatie van de multifunctionele wijkcentra De Mediaan en De Horst zijn afgerond. In totaal wordt ingezet op één algemeen toegankelijk wijkcentrum per gebiedsdeel (in het stedelijk gebied) met de mogelijkheid van activiteiten voor kwetsbare groepen op wijkniveau. Voor de wijkcentra gebieden 2 en 4 is planvorming gestart. In De Draai wordt een ontmoetingsruimte gerealiseerd in afstemming met het voorzieningenprogramma van Esdégé-Reigersdaal. In de komende jaren zal vanuit verschillende invalshoeken (welzijn, WMO, integraal en gebiedsgericht werken) verder nagedacht worden op welke wijze het buurtwelzijnswerk het best in de wijk kan worden ingezet.

Kinderdagverblijven

Organisaties zijn primair verantwoordelijk voor hun eigen huisvesting. De gemeente zal wel een rol spelen in de realisatie van kindercentra, wanneer het onderdeel uitmaakt van een gemeentelijke multifunctionele accommodatie.

Peuterspeelzaalwerk

Het peuterspeelzaalwerk is een sterk wijkgebonden activiteit en vraagt daarom om een gespreid aanbod van accommodaties. De verwachting is dat er nog meer basisscholen een peuterspeelzaal (en buitenschoolse opvang) in of bij hun accommodatie gaan realiseren om daarmee hun concurrentiepositie te versterken. Een jaarlijkse herberekening van peuterspeelzaalcapaciteit blijft noodzakelijk.

Speelplaatsen

De huidige ruimtereservering ten behoeve van speelplaatsen is ook bij toekomstige uitbreidingen adequaat voor wat betreft voorzieningen voor jongere jeugd. Het gewenste participatieniveau en de meer avontuurlijke invulling van locaties kan worden gecontinueerd. In het kader van de ontwikkeling van het jeugdbeleid zal extra aandacht (zowel ruimtelijk en financieel) moeten worden besteed aan voorzieningen voor de oudere jeugd.

Recreatie

Door de groei van het inwoneraantal zal ook de behoefte aan extra recreatiemogelijkheden blijven toenemen. Met de nota 'Naar Buiten!' is de visie op de recreatie in het buitengebied

uiteen gezet en is dit vertaald in concrete projecten. Het blijft zaak om oog te houden voor kwaliteitsverbeteringen in het bestaande aanbod.

Zorgvoorzieningen

De huidige bedopvangcapaciteit in verpleeg- en verzorgingshuizen is onvoldoende. Uitbreiding is gewenst. Met de verdere groei van de gemeente wordt de dan benodigde extra zorgcapaciteit gecreëerd met kleinere zorgvoorzieningen voor ouderen, die ook decentraal in de gemeente gerealiseerd kunnen worden. De vermaatschappelijking van de zorg vraagt om zorgvuldige inpassing van zorgvoorzieningen in de wijk. De ontwikkelingen in de zorgsector vragen om een kritische bewaking.

7.2 Middelen

De meeste voorzieningen die in het Masterplan 2003 – 2015 aan de orde zijn gesteld, zijn reeds vertaald in concrete acties. De knelpunten die in dit Masterplanesignaleerd zijn, zullen als voorstellen in het kader van begrotingscyclus ingediend worden. Voor een deel van de plannen zal gezien de financiële situatie op korte termijn geen dekking gevonden kunnen worden. Het is wel van belang om deze knelpunten en daarmee de voorstellen zichtbaar te maken. Er kunnen zich te allen tijde onverwachte mogelijkheden van externe financiering voordoen.

7.3 Ruimtelijke aspecten

In deze paragraaf wordt aangegeven welke onderwerpen, na besluitvorming, worden ingebracht in ontwikkelingsplannen. Nu de realisatie van Heerhugowaard Zuid en het Stadshart hun voltooiing naderen, zullen de meeste voorzieningen ingebracht worden in plannen voor bestaand gebied en De Draai. Deze projecten bevinden zich in verschillende fasen van planontwikkeling.

Het onderzoek in het kader van het Masterplan Voorzieningen heeft voor de korte termijn alleen een knelpunt op het gebied van trapveldjes in bestaand gebied opgeleverd, welke om een extra ruimtereservering vraagt.

Voor de planperiode 2010-2025 kan thans worden geconcludeerd dat voorzieningen voor sport, onderwijs, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk in de plannen kunnen worden opgenomen. Afhankelijk van de aard van de woningbouw en de ontwikkelingen in de zorgsector, zullen in de te realiseren wijkcentra voldoende faciliteiten moeten worden opgenomen om het principe 'het aanbod dicht bij de vraag brengen' in de praktijk te kunnen realiseren.

Voor wat betreft de buitensportvoorzieningen is het realiseren van een nieuw sportcomplex voor voetbal op Overspoor om financiële redenen momenteel niet haalbaar. Er zal worden ingezet op capaciteitsvergroting en kwaliteitsverbetering van bestaande complexen.

Belangrijk aandachtspunt de komende jaren zullen de herstructureringsopgaven in bestaand gebied zijn. Er is een nadere uitwerking van het begrip 'leefbaarheid' nodig. Met name de samenhang tussen wonen, werken en recreëren zal geconcretiseerd moeten worden in het beleidskader ten behoeve van Gebiedsgericht werken.

8 Integratie en afronding

8.1 Invloed algemene ontwikkelingen op het voorzieningenbeleid

Individualisering, consumentisme, toenemende mobiliteit en hoeveelheid vrije tijd hebben als effect een toename van de verwachte kwaliteit van het voorzieningenniveau. Als voorzieningen gerealiseerd worden, moeten deze voorzieningen de klant een goed product te bieden hebben (doe het goed of doe het niet).

De bevolking van Heerhugowaard zal in aantal toenemen van 52.000 tot ongeveer 60.000 inwoners en relatief vergrijzen. Ten opzichte van Nederland blijft Heerhugowaard qua samenstelling een relatief jonge bevolking houden.

In regionaal verband wordt een centrumfunctie uitgeoefend door Alkmaar. Heerhugowaard zal zich ontwikkelen als kwalitatief hoogwaardige woonomgeving met bijpassend arbeids- en voorzieningenaanbod. In intergemeentelijk verband is de noodzaak tot afstemming en zelfs samenwerking evident. Heerhugowaard blijft regionaal een positief ingestelde partner, die waar nodig ook de voortrekkersrol wil vervullen.

Het voorzieningenniveau zal extra accenten behoeven die de positie van Heerhugowaard als hoogwaardige woonomgeving versterken. Als suburbane leefomgeving moet de gemeente haar inwoners die voorzieningen bieden die het wonen aangenaam maken:

- goede infrastructuur;
- winkelfaciliteiten;
- onderwijs en welzijnsvoorzieningen;
- kinderopvang en zorgvoorzieningen;
- adequate culturele infrastructuur;
- voldoende sportvoorzieningen en recreatie mogelijkheden;
- kwalitatief hoogwaardige openbare ruimte.

Toeristische voorzieningen spelen vooral in bovengemeentelijke context en in economische zin.

8.2 Noodzakelijke en gewenste investeringen

De in het Masterplan Voorzieningen aan de orde gestelde projecten zijn in het onderstaande overzicht schematisch weergegeven met de verwachte fasering:

De Draai (vanaf 2011)	Overig	Overig
Brede School complex	nieuwbouw Praktijkonderwijs De Polstok (2013)	renovatie Hugo Oord (2011)
Gezondheidscentrum	nieuwbouw beroepsgericht vmbo Huygens College (2013)	wijkcentrum Gebied 2 (2013)
Dag Activiteiten Centrum	verbouw Huygens College, Bergmolen (na 2015)	wijkcentrum Gebied 4 (2015)
sporthal	Capaciteitsvergroting van bestaande voetbalcomplexen	woonservicegebieden en zorgwoningen (v.a. 2010)
sporttuin	Wandelnetwerk met stad en land verbindingen (2010 e.v.)	Ontmoetingsplekken / trapveldjes oudere jeugd (v.a.2010)
(avontuurlijke) speelplaatsen	3 ^e kunstgras hockeyveld (na 2016)	(avontuurlijke) speelplaatsen
dependance wijkcentrum / plek voor ontmoeting	complete stad initiatieven (privaat)	Uitbreiding intramurale capaciteit
zorgwoningen	diverse projecten recreatie buitengebied (vanaf 2011)	Kwaliteitsverbetering Waarderhout (2011-2012)

De meeste genoemde voorzieningen zijn ook in eerdere Masterplannen behandeld. Bestuurlijke afwegingen die inhoudelijk nog gemaakt moeten worden zullen voor wat betreft de meeste voorzieningen gericht zijn op de vaststelling van programma's, budgetten en de fasering. De beslissingen over de prioritering van projecten zullen feitelijk in het kader van begrotingscyclus genomen worden. Schrappen of toevoegen van voorzieningen heeft aanzienlijke consequenties: zowel voor de financiering, als voor de vraag-aanbodverhoudingen op het betreffende werkveld en de samenwerking met de private partners (instellingen, bedrijfsleven, verenigingen).

8.3 Voorzieningen in beweging

Op veel terreinen is sinds de verschijning van de vorige versies van het Masterplan Voorzieningen aan de nadere uitwerking van het voorzieningenniveau en -beleid gewerkt.

De onderwijshuisvestingsplannen voor het primair onderwijs zijn betrokken bij de planontwikkeling voor de Stad van de Zon en De Draai. De kinderopvang zal op dezelfde locaties onderdak krijgen. Er wordt van elkaars ruimten gebruik gemaakt, in de gedachte van de Brede school.

Ten aanzien van het voortgezet onderwijs is de nieuwbouw Trinitas College afgerond. Voor het praktijkonderwijs Huygens College is financiering en planvorming afgerond. Voor de renovatie van het havo / vwo deel wordt nog naar middelen bezocht.

Vraagstukken die speelden op het terrein van buitensport zijn voor een groot deel met het gereedkomen van De Wending en renovatie van De Kruising en De Kabel opgelost. De capaciteitsproblemen voor voetbal worden op korte termijn opgelost door de verbetering van bestaande complexen.

De binnensport heeft met de realisatie van de sporthal Zuid, het zwembad-sporthalcomplex Waardergolf en de sporthal Johannes Bosco een forse kwaliteitssprong gemaakt. Met de realisatie van de sporthal in De Draai, renovatie van de Deimoshal en de uitbreiding met twee gymzalen bij het vmbo Huygens College ontstaat voldoende capaciteit.

Met de afronding van de Culturele Cluster in het Stadshart beschikt Heerhugowaard op het gebied van kunst en cultuur over een uitstekend voorzieningenniveau.

Op het gebied van welzijn en zorg zijn de wijkcentra Mediaan en Horst gerealiseerd. Met het besluit om wijkcentra voor gebieden 2 en 4 binnen vijf jaar te verwezenlijken en tegelijkertijd te investeren in welzijn wordt een enorme kwaliteitssprong gemaakt. Door de koppeling met basis-onderwijs en kinderopvang en peuterspeelzaalwerk wordt invulling gegeven aan het Brede School concept. De mogelijkheid voor extra intramurale capaciteit is gezien de vergrijzing zeer gewenst. Verdere capaciteitsvergroting kan gecreëerd worden met kleinere decentrale voorzieningen. Met woonservicezones worden optimale condities een aangepaste woonomgeving gecreëerd. Met de nota 'Naar Buiten!' is de visie op de recreatie in het buitengebied uiteen gezet en wordt dit vertaald in concrete projecten.

De organisatie van het voorzieningenbeleid is vormgegeven. Een coördinator voorzieningen is de komende jaren belast met de verdere ontwikkeling van het MASTERPLAN VOORZIENINGEN en de coördinerende werkzaamheden die daaruit voortvloeien. Afstemmings- en samenwerkingsrelaties tussen projectorganisaties en gemeentelijke sectoren en afdelingen zijn voldoende ontwikkeld.

8.5 Afronding

Het MASTERPLAN VOORZIENINGEN beschrijft de wijze waarop deelprojecten, strategie en ontwikkelingsorganisatie met elkaar in verband staan. Denkend vanuit dit schema kan worden vastgesteld dat de beoogde werkwijze vorm heeft gekregen. De stappen die tussen het jaar

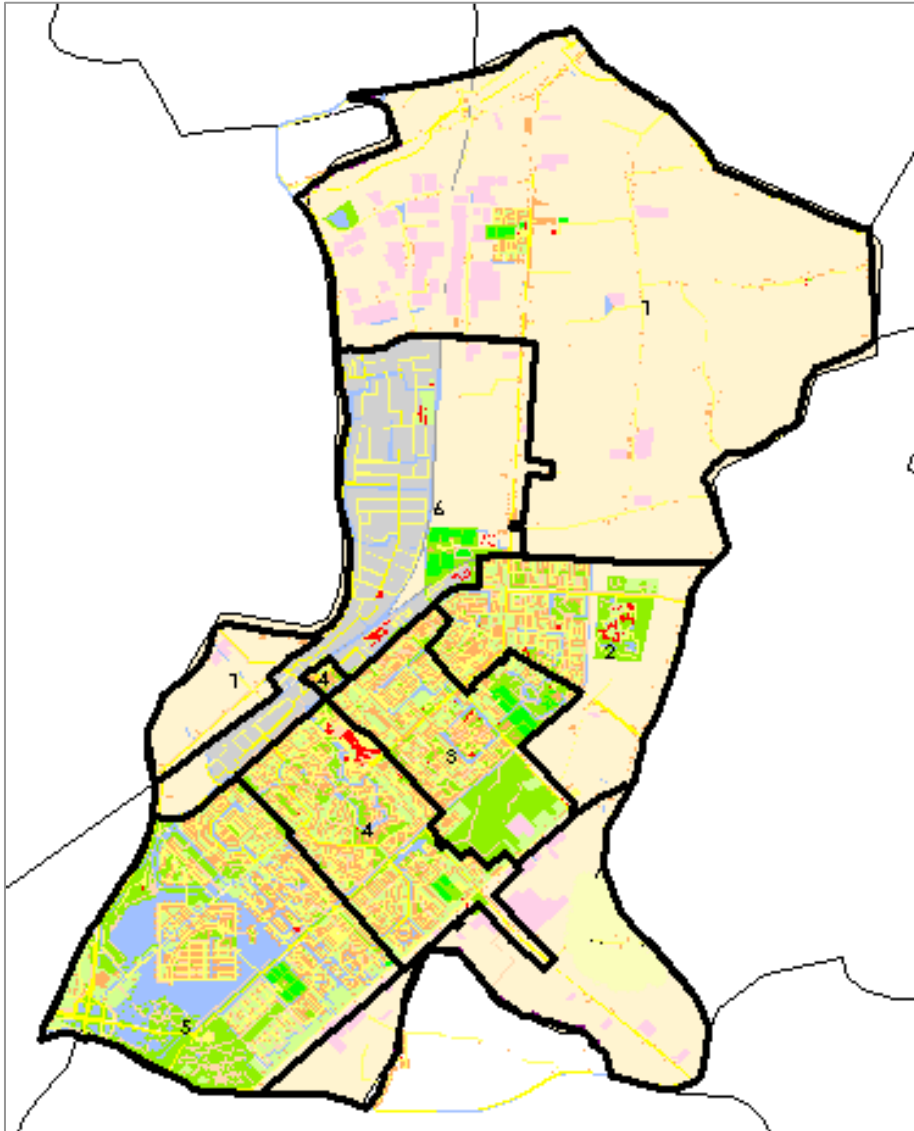
waarin het eerste Masterplan verscheen (1995) en nu zijn gezet op het gebied van voorzieningen zijn te plaatsen en verantwoorden vanuit dit document en het gedachtegoed dat daar achter zit.

De gemaakte vorderingen op de verschillende beleidsterreinen geven de overtuiging dat de voorzieningen in grote lijnen conform planning kunnen worden gerealiseerd. De komende jaren zal echter nog steeds een groot beroep worden gedaan op de gemeentelijke organisatie, het bestuur van de gemeente en ook de instellingen die betrokken zijn bij de betreffende investeringsprojecten en veranderingsprocessen.

Wij hopen dat het Masterplan Voorzieningen als richtinggevend document een positieve bijdrage zal blijven leveren aan het strategisch denken en werken en het bewerkstelligen van een uitstekend voorzieningenniveau voor, en daarmee aan de sociale samenhang van, de dynamische gemeente Heerhugowaard.

Gebiedsindeling Gemeente Heerhugowaard .

1. Het buitengebied binnen de gemeente en de wijk Broekhorn (in ontwikkeling).
2. De Heemradenwijk, de Recreatiewijk en de Schilderswijk
3. De Planetenwijk, de Bomenwijk, de Schrijverswijk en De Draai (in ontwikkeling).
4. De Edelstenenwijk, de Rivierenwijk, de Molenwijk, Centrum / Stationsplein, de Oostertocht en 't Kruis.
5. De wijken Butterhuizen, Zuidwijk, Huygenhoek en de Stad van de Zon.
6. De bedrijventerreinen Zandhorst I, II en III, De Frans, Beveland, Westpoort en De Vork (in ontwikkeling).

Classificatie van voorzieningen

In de onderstaande tabel is aangegeven wat de eerste inzet is bij het beoordelen van het voorzieningenniveau wanneer het aantal inwoners van de gemeente 55.000 tot 60.000 inwoners bedraagt. De indeling is indicatief en bevat de voorzieningen die in het Masterplan aan de orde komen.

wijkniveau	bovenwijks	gemeentelijk	bovengemeentelijk
basisscholen	kinderdagverblijven	veldsporten (muv voetbal)	golfaccommodaties
gymzalen	sporthallen	voortgezet onderwijs	draf- en renbaan
peuterspeelzalen	wijkcentra	zorg voorzieningen	squash
speelplaatsen	voetbalaccommodaties	recreatieterreinen	rugby
	tieneropvang	jongerencentrum	ijsbaan
	buitenschoolse opvang	museum	
		bibliotheek	
		cultureel centrum	

Basisscholen Heerhugowaard

<i>gebied</i>	<i>school</i>	<i>adres</i>	<i>bijzonderheden</i>
1	St. Josephschool	Rozenhoutstraat 3	
2	De Zevensprong De Jeroen Boshschool Pater Jan Smitschool De Witte Raven Bommelstein	Saenredamlaan 2 Berckheidelaan 4 Dreef 12a Van Duivenvoordestraat 6 Van Teylingenlaan 5	speciaal onderwijs speciaal onderwijs
3	De Kleine Beer en de Grote Beer Paperclip De Boomladder	Plutolaan A2 Van Eedenplein 4 Rozenlaan 6	
4	Montessorischool De Molengang De Vaart Familieschool Tweemaster	Smaragd 32 Windmolen 2-4 + Smaragd 27 Standerdmolen 8 Jan Glijnisweg 61 Onyx 89	
5	De Fonkelsteen De Zonnewijzer De Zeppelin De Vlindertuin Reflector Columbus	Middenweg 30a Middenweg 30a Anna Polaktuin 27 Anna Polaktuin 28 Helena Nordheimland 5 Weegbree 2	

Voortgezet Onderwijs

<i>school</i>	<i>adres</i>	<i>bijzonderheden</i>
Trinitas College: Don Bosco	Hectorlaan 7	VMBO
Trinitas College: Han Fortmann	Beukenlaan 1	Havo / Atheneum / Gymnasium
Huygenscollege	Bergmolen 13	VMBO / Havo / Atheneum
Clusius College	Deimoslaan 11	VMBO groenschool
Horizon College	Umbriëllaan 1-2	College voor beroepsonderwijs
Stichting S.P.O.S.	W.M. Dudokweg 11	Praktijkopleiding Schildersbedrijf
Espeq	W.M. Dudokweg 66	Opleidingsbedrijven Bouw/Hout
SMEA	J.J.P. Oudweg 8	Opleidingsbedrijf metaal

Gymzalen

<i>gebied</i>	<i>adres</i>	<i>bijzonderheden</i>
1	Rozenhoutstraat 2	
2	Rembrandtstraat 44	
3	Dreef 14	multifunctionele accommodatie
	Plutolaan 2b	
	Eikenlaan 2	
	Spirealaan 1	
	Granaat 2	
4	Smaragd 30	
	Geul 2	
	Jan Glijnisweg 61B	
5	Weegbree	

Binnensportcomplexen

<i>gebied</i>	<i>naam</i>	<i>adres</i>	<i>bijzonderheden</i>
1	Noorderend	Zeldenruststraat	sporthal, particulier
2	Waardergolf	Beukenlaan	(wedstrijdbad, instructiebad, peuterbad) en sporthal
4	Heerhugowaard Zuid	H. Nordheimland	sporthal
5	Sportlagune	Oosttangent	multifunctioneel sportcentrum, particulier
6	Deimos	Deimoslaan	sporthal
6	Hectorlaan	Hectorlaan	sporthal

Buitensportcomplexen

1	De Zicht	(De Noord)	voetbal handbal tennis
1	OSSA's	(Westdijk)	kano roeien
2	Tennispark Oostertocht	Van Veenweg	
2	De Kabel	(Beukenlaan)	voetbal
4	De Kruising	('t Kruis)	voetbal handbal
5	De Wending	(Zuid)	voetbal
6	De Vork	(De Vork)	voetbal korfbal honk- en softbal atletiek hockey petanque kynologen handboogschutters

Culturele voorzieningen

<i>gebied</i>	<i>naam</i>	<i>adres</i>	<i>bijzonderheden</i>
1	dependence bibliotheek	Middenweg 541a	
3	De Brink, ontmoetingscentrum	Middenweg 168	
4	Bibliotheek Kennemerwaard	Parelhof 1a	
4	COOL, kunst en cultuur	Coolplein 1	
4	Artotheek	Parelhof 1b	
4	Artfarm, kunst op de boerderij	Rustenburgerweg 126	
5	Waerdse tempel	Strand van Luna 1	

Wijkcentra, buurt- en dorps huizen

<i>gebied</i>	<i>(naam) gebouw</i>	<i>adres</i>	
1	Dorps huis De Noord	Middenweg 539a	dorps huis
	Dorps huis Veenhuizen	Kerkweg 32a	dorps huis
2	De Ezel	Fabritiuspark 20	buurthuis
3	De Horst	Van Eedenplein 5	wijkcentrum
	De Boom	Eikenlaan 8	buurthuis
4	De Link	Standerdmolen 8a	buurthuis
	De Hoeksteen	Amatist 13	buurthuis
	De Deel ('t Kruis)	Jan Glijnisweg 8	dorps huis
5	De Mediaan	Brandpunt 1	wijkcentrum

Stedelijke voorzieningen

3	Jongeren centrum Kompleks	Beukenlaan 1	
---	---------------------------	--------------	--

Zorgvoorzieningen

4	De Raatstede	Dolomiet 2	verzorgingshuis
1	Hugo Oord	Van Veenweg	verzorgingshuis
6	Zuyder Waert	Titania laan 15	verpleeghuis

Kinderopvang

<i>gebied</i>	<i>(naam) gebouw</i>	<i>adres</i>
1	Pinkeltje	
2	Babbels Zevensprong Babbels PJS De Linde	
3	Villa Kakelbont	
4	Klipper De Kajuit (in De Vaart) BSO 9+ (in Molengang) Schateiland Babbels Tweemaster	
5	De Tuinfluiter De Regenboog ('Eclips') Landgoed La Nina (in Columbus) Reigerboys Sportlaguna De Cocon (in Atalanta) De Komeet Reflector'	
6	Dikkie Dik Beregoed Anno.2000 Dudokweg De Bonte Kids Fun4Kids	

Overzicht van beleidsnota's

- WMO Beleidsplan 2007- 2010
- Nota Wonen, zorg en welzijn
- Visie Welzijnsbeleid Heerhugowaard
- Projectplan Ontmoetingsfunctie
- Kansrijk Jong
- Kansen voor Cultuur 2005-2008
- Ambitieuze en realistische, Heerhugowaards popbeleid
- Vrijwilligerswerkbeleid 2008-2011, 'Gedragen ambitie, gedegen toekomst'
- Wijkgericht werken
- Sport
- Spelen
- Nota Recreatiebeleid 'Naar Buiten!'
- Kadernota Brede school
- Nota Lokaal Gezondheidsbeleid
- Onderwijs achterstandenbeleid
- Woonbeleid
- Nota grondprijnsbeleid 2009 'Prijsvorming op gegronde basis'
- Masterplan Voorzieningen, actualisatie 2003

Sociale structuurschets 2010-2025

Gemeente Heerhugowaard

Juni 2009

Gerlof Kloosterman
Coördinator voorzieningen
afdeling Sociaal Ruimtelijke Ontwikkeling
sector Stadsontwikkeling

Inhoudsopgave:

pagina:

1 Inleiding	3
2 Heerhugowaard sociaal vitaal	3
Sociale stijging	3
Sociale binding	5
Consequenties voor Heerhugowaard	7
3 De sociale ambities uitgewerkt	11
1. Leefbare wijken en platteland	11
2. Meer ruimte voor de jeugd	13
3. Kansen voor iedereen	15
4 Agenda sociale ontwikkeling	17
Opgave sociale ontwikkeling in de structuurvisie	17
Producten / projecten	17

1 Inleiding

De gemeente Heerhugowaard wil de komende vijftien jaar meer samenhang aanbrengen in de uitvoering van sociaal beleid. Daarvoor is een beeld van de huidige en toekomstige sociale situatie in de stad nodig. De wijkmonitor geeft een beeld van de huidige situatie. Gecombineerd met de te verwachten maatschappelijke ontwikkelingen en prognoses is dit de basis voor een sociale structuurschets. In deze sociale structuurschets maken we gebruik van de concepten sociale stijging en sociale binding centraal. Deze zijn vertaald in drie lange termijn ambities:

- leefbare wijken en platteland,
- meer ruimte voor de jeugd
- kansen voor iedereen.

Om invulling te geven aan het begrip sociale vitaliteit worden twee begrippen gebruikt.

Sociale stijging. Dit begrip zet de behoeften van burgers centraal. Mensen willen erop vooruit gaan in het leven, willen een perspectief hebben. Het gaat er dan om hen kansen te bieden, zodat mensen kunnen meedoen en niet buiten de boot vallen. Bij voorkeur doen mensen dit op basis van 'Eigen kracht': de sociale zelfredzaamheid. Slaagt men daar (tijdelijk) niet in dan kan aanvullend een beroep gedaan worden op collectieve of individuele voorzieningen.

Sociale binding. Hiermee wordt aangegeven dat het niet zozeer gaat om de oude gemeenschapsgedachte (iedereen moet intensief contact met elkaar hebben), maar om het tot stand brengen van een gevoel van vertrouwdheid, van zich thuis voelen in een wijk.

Deze begrippen zijn gebaseerd op het advies *Stad en stijging* van de VROM-raad (2006). Met deze benadering wordt het sociale domein uitdrukkelijk aan de ruimtelijke invalshoek gekoppeld.

Structuurschets, structuurvisie en voorzieningen

Deze Sociale structuurschets is opgesteld om een bijdrage vanuit de sociale sector te kunnen leveren aan de gemeentelijke structuurvisie. De teksten voor deze Sociale structuurschets zijn in 2009 geschreven. In een structuurvisie worden afwegingen gemaakt voor het toekomstig ruimtelijk beleid op lokaal niveau. Er worden keuzes gemaakt over de gewenste ruimtelijke ontwikkeling op de lange termijn, en de daarvoor noodzakelijke maatregelen op korte termijn. Het is het richtinggevende document waarin voor overheden, maatschappelijke organisaties, private partijen en burgers duidelijk wordt welk ruimtelijk beleid een gemeente nastreeft.

Structuurvisies zijn vaak een onderdeel van een bredere integrale toekomstvisie en geven een vooral ruimtelijke visie op de toekomst van een gemeente. De Sociale structuurschets kan net als de plannen uit de fysiek-ruimtelijke en economische pijlers gezien worden als verkenning voor een specifiek terrein. In hun onderlinge samenhang bijeengebracht vormen zij de basis voor de gemeentelijke structuurvisie. De uitgangspunten, overwegingen en gekozen richtingen van het toekomstig beleid zijn het vertrekpunt voor gebiedsgerichte en thematische uitwerking. Voor de sociale pijler zijn het Masterplan Voorzieningen en het Integraal Huisvestings Programma Onderwijs en Welzijn belangrijke documenten.

2 Heerhugowaard sociaal vitaal

Sociale stijging

In haar advies betoogt de VROM-raad dat in de stedelijke vernieuwing projecten van 'fysieke upgradering' van vastgoed en initiatieven gericht op de verbetering van leefbaarheid en sociale cohesie hebben gedomineerd. Met deze invulling hebben bestuurders en beleidsmakers echter de wens van bewoners om vooruit te komen te veel uit het oog verloren. Dit belang van sociale stijging vanuit bewoners is niet alleen groot vanuit sociaal maatschappelijk oogpunt (niet uit de boot vallen, meedoen), maar ook vanuit economisch oogpunt: de economie heeft sociale stijgers nodig. Het behoud van middengroepen, die al meer te kiezen hebben, is voor de steden van

belang. Zij verhogen de kwaliteit van het sociaal kapitaal van netwerken, waardoor de weg omhoog van anderen gemakkelijker wordt. Binding aan de stad is vervolgens belangrijk. Voor de gemeente Heerhugowaard geldt dat we met name moeten zorgen dat we voor de hogere inkomensgroepen en voor jongeren in de leeftijdsgroep van 25-35 jaar een aantrekkelijke gemeente worden en blijven. In het advies van de VROM-raad zijn vier routes geanalyseerd waarlangs de stedelingen vooruit kunnen komen: het onderwijs, de arbeidsmarkt, de woningmarkt en de vrije tijd.

Onderwijs is een belangrijke voorwaarde voor sociale mobiliteit. Het biedt kansen voor een succesvolle stap naar de arbeidsmarkt, mogelijkheden voor zelfontplooiing, ontwikkelen van vaardigheden en kennis. Het onderwijssysteem biedt de mogelijkheid verschillende routes te volgen. Men kan overstappen van de ene naar de andere route en er zijn mogelijkheden om studies te stapelen. Er zijn echter belangrijke aandachtspunten in de onderwijsroute, zoals:

- tekortkomingen in het onderwijssysteem (uitval, vooral in het vmbo, tekortkomingen door stelselherzieningen, kwaliteit van het middelbaar onderwijs);
- afname van het aantal stijgingsroutes (stapelen van studies). De tussenstappen via een langere route worden ontmoedigd, waardoor met name jongeren met een lagere sociaal-economische achtergrond worden getroffen;
- concentratie van problemen op sommige scholen;
- segregatie in het onderwijs en kinderopvang;
- permanente educatie in brede scholen. Dit kan zowel fungeren voor kinderen als hun ouders. Hier kan nog sterker op worden ingezet.

Op de *arbeidsmarkt* zijn er eveneens verschillende routes om vooruit te komen. Een baan vinden, van baan veranderen, het doen van vrijwilligerswerk of het vinden van een gesubsidieerde baan zijn voorbeelden van deze routes. Aandachtspunten op dit terrein zijn zoal:

- het ontbreken van diploma's en vaardigheden bij kwetsbare groepen zoals voortijdige schoolverlaters en vluchtelingen;
- betrokkenheid van ondernemers bij de wijk of stad als kans;
- ruimte voor wijkconomie en functiemenging;
- ruimte voor (etnisch) ondernemerschap.

De stappen die mensen op de *woonladder* zetten zijn sterk afhankelijk van hun levensloop. Veel patronen in succesvolle wooncarrières hebben twee stappen gemeen: een stap naar een betere woning en een stap naar een betere woonomgeving.

Aandachtspunten op hoofdlijnen zijn:

- financiële belemmeringen op de woningmarkt;
- woonruimteverdeling;
- ontbreken van treden op de woonladder (voornamelijk aan de onderkant: woonvormen bijvoorbeeld voor personen met psychiatrische- of verslavingsproblemen, dak- en thuislozen)
- segregatie op de woningmarkt. De verwachte positieve effecten van een beleid gericht op spreiding zijn volgens diverse recente onderzoeken slechts beperkt van aard. In een arme wijk eilandjes van dure woningen plaatsen heeft weinig zin, omdat tussen rijk en arm weinig contact ontstaat. In een arme wijk iets duurere woningen bouwen is wel zinvol, omdat sociaal stijgende bewoners dan in de buurt kunnen blijven. Bovendien leidt een kleinere afstand eerder tot onderling contact en voorbeeldwerking.

De *vrije tijd* (recreatie, sport en cultuur), kan eveneens het vooruitkomen bevorderen. Sociale netwerken worden onderhouden en mensen ontwikkelen hun capaciteiten. Ook biedt deze sector in toenemende mate werkgelegenheid.

Aandachtspunten in de vrijetijdsroute zijn zoal:

- tekort aan ruimte voor de jeugd (buiten spelen);
- verschuiving van sport en groen uit buurten naar de stadsrand (bereikbaarheid, integratiemogelijkheid);

- aanbod van culturele voorzieningen: nauwelijks aandacht voor ruimtelijke spreiding en effect daarvan op deelname door bewoners.

Van de overheid mag gevraagd worden deze routes van sociale stijging begaanbaar te houden of te maken. Vervolgens is de vraag of een stad hen nog weet te binden.

Sociale binding

Om sociale stijgers als (toekomstige) middengroep aan een stad en haar omgeving te binden is het belangrijk dat er in de stad ook aantrekkelijke mogelijkheden bestaan. Veel middenklasse gezinnen willen wel een wooncarrière in hun eigen stad maken, maar zien daarvoor belemmeringen, zoals het ontbreken van een betaalbaar aanbod van ruime woningen of van de juiste voorzieningen, een als onaangenaam ervaren sociaal klimaat en de afwezigheid van voldoende gelijkgestemden. Bij binding gaat het volgens de VROM-raad niet zozeer om een gemeenschapsgevoel (sociale cohesie) op wijkniveau. Daarvoor zou de samenleving te heterogeen zijn. Het idee dat de wijken vroeger gemeenschappen waren waar iedereen elkaar kende en dat mensen nu, als gevolg van gebrek aan betrokkenheid, anonimisering en individualisering meer op zichzelf zijn en elkaar niet meer willen kennen dient te worden gecorrigeerd. Ook voorheen gold in het algemeen niet dat overal hechte gemeenschappen waren, maar meer dat men bekend was met elkaar, men kende velen van gezicht en wist waar men ongeveer woonde. In de woorden van Jane Jacobs (1961) was men *vertrouwde vreemden* voor elkaar. Het is eerder zo dat door het vertrek van vertrouwde burens en de vestiging van nieuwelingen de vertrouwdheid afneemt met als gevolg onwetendheid wie waar woont en onduidelijkheid over de vroeger vanzelfsprekende omgangsvormen.

Deze overweging leidt tot een andere benadering van binding met de buurt, waar in plaats van sociale cohesie, andere begrippen belangrijker zijn. Het gaat veel meer om vertrouwdheid, om thuis voelen in een wijk of een stad, om erkenning en herkenning. Vooruitkomen is geen individuele zaak, maar een mogelijkheid die ontstaat als men ondersteuning krijgt of gebruik maakt van kennis en contacten die aanwezig zijn in sociale netwerken. Het weglekken van het sociaal kapitaal dat binnen de groepen wordt opgebouwd door vertrek van mensen vormt een probleem voor de sociale stijgingsfunctie van de stad.

Verder heeft binding van de middengroepen positieve effecten voor de stad als geheel. Vertrek van sociale stijgers betekent het verlies van het economisch draagvlak voor stedelijke voorzieningen en een gemiste kans op stedelijke diversiteit en stabiliteit. Specifieke middenklasse groepen, zoals huishoudens met kinderen, brengen stabiliteit in de wijk en hechten veel belang aan een schone, veilige en aantrekkelijke omgeving (Karsten et al 2006).

Voorwaarden die cruciaal zijn voor binding aan de buurt of stad zijn dat bewoners:

- ruimte ervaren voor de eigen levenswijze;
- de woonomgeving als beheersbaar beschouwen;
- zich omgeven weten door vertrouwde vreemden;
- zich kunnen identificeren met de eigen woonomgeving.

Ruimte voor de levenswijze betekent ruimte voor de groep waartoe men zich rekent. Of er ruimte is voor de eigen levenswijze valt onder meer af te lezen uit de aanwezigheid van gelijkgestemden en het type voorzieningen. De betekenis van de buurt hangt sterk samen met de levensfase en bijbehorend actieradius, type huishoudens van bewoners en arbeidsdeling tussen ouders. Een goed doordacht aanbod van voorzieningen en een passende mix van woningaanbod zijn noodzakelijk om stijgers te behouden.

Om een *beheersbare woonomgeving* (terug) te krijgen moeten twee zaken worden opgepakt: ten eerste de verantwoordelijkheid voor het publieke domein en herstel van de openbare orde en ten tweede aandacht voor de inrichting en het beheer van de woonomgeving.

Voor de verantwoordelijkheid voor het publieke domein is zowel participatie van de bewoners nodig als een actie van de overheid. Vaak wordt met een beroep op burgerschap teveel van

bewoners verwacht. Vooral in de zwakste buurten moet de overheid eerst fors ingrijpen in de sfeer van schoon, heel en veilig, voor er sprake kan zijn van actief werkend burgerschap (De WRR (2005) spreekt van sociale heroveringstrategie.) In wijken met ernstige overlast (criminele jongeren, drugs, bewoners die het eigen huishouden niet kunnen onderhouden, moet de overlast op persoonsniveau en groepsniveau hard worden aangepakt. Het gaat om herstel van de openbare orde, publiek bestuur en handhaving. In wijken waar minder problemen spelen, kan de overheid meer op de achtergrond blijven en kunnen bewoners worden gestimuleerd zelf initiatieven te ondernemen (kansgedreven strategie).

Lokale overheden hebben hierin een taak. Zij en de corporaties dienen als eerste verantwoordelijkheid te nemen voor het publieke domein en de (semi-) publieke omgeving van de woning. Sociale netwerken, zoals vriendschappen en familieverbanden, strekken zich tegenwoordig uit over een veel groter gebied dan de buurt en zelfs de stad. Daardoor hebben mensen niet altijd de behoefte en tijd om zeer intensieve contacten met de bureaus te onderhouden. In een zeker contrast hiermee is het beroep op sociale samenhang onder bewoners en vooral onder beleidsmakers groot. Daarom is het goed om te kijken naar de vraag om welk type samenhang het nu eigenlijk gaat, ook vanuit het perspectief van sociale stijging. Veel schrijvers nuanceren de zware begrippen als 'sociaal kapitaal' en 'sociale cohesie' door lichtere begrippen om de sociale interacties in de buurt te duiden. Zo spreekt Jacobs (1961) over *vertrouwde vreemden*, Van der Zwaard (2004) over *tactische verwantschappen*, en Duyvendak en Hurenkamp (2004) over *lichte gemeenschappen*. Mensen hoeven elkaar niet echt te kennen, maar wel bekend te zijn met elkaar, elkaar sociaal kunnen plaatsen, ook vanuit het perspectief van het verlenen van kleine diensten aan elkaar of hulp op het emotionele vlak. Met name ouderen zijn hierop in sterkere mate aangewezen wanneer leeftijdsgenoten, met wie men op afstand contact onderhield, zijn weggevallen. Vanuit het perspectief van sociale stijging gaat het ook om contacten die nuttig zijn voor het realiseren van de ambities van groepen. Hiertoe is het faciliterend dat er ontmoetingsruimten zijn: plaatsen waar bewoners vanzelfsprekend en geregeld komen, die multifunctioneel zijn en levensloopbestendig. We kunnen denken aan welzijnsvoorzieningen, scholen, bibliotheken, gezondheidscentra, sportaccommodaties en *last but not least* aan winkels, horeca en andere private voorzieningen. Hierbij gaat het naast voorzieningen voor wijkbewoners ook om voorzieningen met stedelijk allure die mensen van buiten de wijk aantrekken. Voorzieningen kunnen anticiperen op vooruitgang in een wijk in plaats van het imago van achterstandsbestrijding met zich mee te dragen. Deze voorzieningen kunnen een sociale liftfunctie vervullen.

Bewoners moeten zich kunnen identificeren met hun buurt of stad om zich er thuis te kunnen voelen. Identiteit en reputatie vervullen een cruciale rol in de waardering van de woonomgeving. Bewoners moeten het gevoel krijgen dat hun wijk of stad er een is om trots op te zijn. De identiteit (past het bij me) en reputatie (ik moet kunnen uitleggen waarom ik er woon) van de buurt of stad moeten passen bij de opvattingen die bewoners zelf hebben over hoe ze hun leven willen inrichten en welke ambitie ze hebben. Beheer en inrichting van de publieke ruimte vervullen een belangrijke rol in de identiteit en status van de buurt. Evenzo zijn de bevolkingssamenstelling en de doorstroming van bewoners sterk bepalend voor de identiteit. Het realiseren van gemengde woonmilieus is echter niet eenvoudig en daarbij moet bedacht worden dat er een minimaal aantal gelijkgestemden nodig is, opdat mensen zich geen eenling voelen. Tenslotte is reputatie ook een kwestie van vertrouwen. Dit speelt met name als mensen overgaan tot het kopen van een huis in een bepaalde buurt.

Concluderend kan gesteld worden dat het behoud van sociale stijgers nodig is om anderen niet buiten de boot te laten vallen. Binding van mensen, middengroepen, jongeren, is dus belangrijk voor stijging. Of bewoners willen investeren in de omgeving hangt af van het feit of wordt voldaan aan de eisen die stadsbewoners stellen aan het wonen en leven in hun wijken en stad. Deze eisen liggen niet alleen op het gebied van wonen en woonomgeving, maar ook op het terrein van onderwijs en cultuur, welzijn, volksgezondheid en sport, economische en sociale

zaken. De concretisering van de langetermijnvisie voor een sociaal vitaal Heerhugowaard vereist dus samenwerking vanuit meerdere terreinen.

Consequenties voor Heerhugowaard

De voorzieningen uit het basispakket (basisschool, gymzaal, basisgezondheidszorg en sport) zijn in het algemeen overal in voldoende mate aanwezig. De voorzieningen voor kinderopvang lijken op dit moment niet in voldoende mate aanwezig, en dat geldt vooral voor Heerhugowaard Zuid. Van de geplande vier wijkcentra zijn er twee gerealiseerd. Hierdoor is in de gebieden 2 en 4 te weinig capaciteit (basis-)welzijnswerk beschikbaar. De voorzieningen dienen goed en veilig bereikbaar, bruikbaar, toegankelijk, veilig en centraal gelegen te zijn. De voorzieningen dienen zo veel mogelijk in elkaars nabijheid gesitueerd te zijn. Daar waar de bevolkingssamenstelling wijzigt, zal het voorzieningen pakket aangepast of zelfs uitgebreid moeten worden. Dit kan een zekere ruimtebehoefte met zich mee brengen. Denk daarbij vooral aan woonservicegebieden en welzijnsvoorzieningen. Daarnaast zal de vraag naar het verder completeren van het voorzieningenniveau merkbaar zijn. Zowel door hogere kwaliteitseisen aan de voorzieningen, als door het verruimen van het aanbod. Vooral naar meer voorzieningen in de sport-, recreatieve-, leisure-, culturele en gezondheidssfeer zal behoefte zijn.

Aandacht voor de jeugd

Heerhugowaard heeft de ambitie kindvriendelijke gemeente te worden. Hiervoor is in 2008 het Programma Kansrijk Jong door de raad vastgesteld.

- Heerhugowaard is aantrekkelijk voor jonge mensen om zich te vestigen qua huisvesting, vermaak buitenshuis (uitgaansmogelijkheden, sport, cultuur) en winkelmogelijkheden;
- jongeren die tijdelijk voor studie elders woonden, vestigen zich na hun studie graag weer in Heerhugowaard;
- er is voldoende huisvesting voor jongeren;
- het leven voor gezinnen met kinderen is hier gemakkelijk: ouders worden ondersteund om werk en gezin te combineren;
- Heerhugowaard is een plezierige gemeente voor de jeugd. Er worden hen veel kansen geboden om op diverse manieren deel te nemen aan de samenleving b.v. op gebied van: infrastructuur (ook internationale mogelijkheden), school, sport, cultuur, vrije tijd, (avontuurlijke) buitenspel/ ontmoetingsmogelijkheden en de jeugd maakt daar goed gebruik van, zonodig worden zij daarbij ondersteund; Met name ook aandacht voor de oudere jeugd.
- Heerhugowaard is een veilige gemeente, kinderen kunnen hier veilig buiten spelen en zelfstandig hun weg gaan naar school, club, uitgaansgelegenheid of winkelcentrum;
- Kinderen zijn welkom, worden gehoord en voelen zich welkom;
- Er is een sluitend zorgsysteem voor kinderen en jongeren, waarbij mogelijke ontwikkelings- of gezondheidsproblemen tijdig worden gesignaleerd en in samenhang acties worden ondernomen (1 kind – 1 plan);
- creativiteit wordt gestimuleerd zodat mensen kansen benutten in de lokale, nationale en wereldeconomie (innovatie, werkgelegenheid);
- Duurzaam ontwikkelen en bouwen wordt gestimuleerd;
- Er wordt een continue dialoog gevoerd tussen en met alle betrokkenen zoals beleidsmakers, kinderen en jongeren, ouders, projectontwikkelaars, scholen, bedrijven, kinder- en jongerenwerkers en woningcorporaties.

Wijkvoorzieningen

Om de maatschappelijke infrastructuur aan te passen aan de wijzigingen in leefpatronen zijn veel verschillende maatregelen noodzakelijk. Hier worden een aantal genoemd die een duidelijke ruimtelijke component in zich hebben.

- Het realiseren van multifunctionele accommodaties. De ruimtes in het gebouw zijn te gebruiken voor vóórschoolse opvang, voor basisonderwijs, voor tussenschoolse opvang en voor naschoolse activiteiten voor uiteenlopende leeftijdsgroepen. In sommige gevallen betekent dit uitbreiding van het gebouw.

- Het uitgangspunt voor het realiseren van multifunctionele accommodaties is één algemeen toegankelijk wijkcentrum per gebiedsdeel met steunpunten.
- De buitenruimte bij de multifunctionele accommodaties is ruim bemeten, creatief en uitdagend ingericht en berekend op intensief gebruik door deze leeftijdsgroepen. Op een aantal plaatsen betekent dit een functiewijziging van de openbare ruimte of zelfs het wijzigen van een rode voor een groene functie.
- Het gebouw met de dienstverlenende activiteiten heeft uitgebreide openingstijden, ook buiten kantooruren, en biedt gelegenheid voor gebruik door andere doelgroepen (buurtbewoners, verenigingen, avondonderwijs, etc.).
- De multifunctionele accommodatie kan door de combinatie met GOED en zorgelementen uitgebreid worden tot een woonservicegebied. Daarin is een reeks functies gehuisvest die taakcombineerders kunnen faciliteren.
- In structuur- en bestemmingsplannen, bij herstructurering van wijken en in het beleid landelijk gebied wordt uitgegaan van de multidisciplinaire samenwerking en clustering van voorzieningen.

Publieke ruimte

De inrichting van de publieke ruimte moet zodanig zijn dat er ruime mogelijkheden zijn om te wandelen, spelen, elkaar te ontmoeten (voldoende kwantiteit groen en pleinen met zitbankjes langs routes, plekken om rond te hangen). Omdat zonder kwantiteit geen kwaliteit bereikt kan worden is een uitbreiding van het grondoppervlak voor speeldoeleinden in sommige gevallen noodzakelijk. Een richtgetal is 3% van het woongebied.

Daarnaast zal meer aandacht gegeven moeten worden aan (toekomstige) beheersaspecten vanuit het perspectief: "Het vermogen van de buurt aanvullen". Hiermee wordt bedoeld dat bij de ontwikkeling van de wijk met betrekking tot het beheer, de organisatie zodanig moet zijn dat sociale hulpbronnen en sociale processen versterkt kunnen worden. Deze sociale processen lopen van 'elkaar herkennen' tot 'bezitten en beheren van lokale voorzieningen'. Uitgangspunt is dat bewoners in de gelegenheid worden gesteld te participeren in het beheer van de wijk. Dat betekent een verder ontwikkeling van het wijkgericht werken. Belangrijk aspect daarbij is dat de afdelingen die zich bezig houden met het fysieke en sociaal ontwikkelen en beheren verdergaand zullen moeten samenwerken.

Onderwijs in Heerhugowaard

Op het gebied van het onderwijs zijn er, op specifieke vormen van speciaal onderwijs na, twee onderwijsvormen die nog ontbraken in het voorzieningenniveau. Dat zijn het praktijkonderwijs en een tweetal beroepsgerichte vmbo-leerwegen, te weten handel en administratie en ict-route. Met de laatst genoemde onderwijsvorm is het Huygens College dit jaar, na het verkrijgen van de hiervoor benodigde licenties, van start gegaan in de noodlokalen bij het hoofdgebouw. Voor wat betreft het praktijkonderwijs is De Polsstok, nu nog gevestigd in Alkmaar, bereid om naar Heerhugowaard te verhuizen. Daarmee kan de situatie worden gecreëerd waarbij de Heerhugowaardse leerlingen kunnen kiezen uit alle vormen van voortgezet onderwijs binnen de gemeentegrenzen. De nieuwe vmbo-leerwegen en het praktijkonderwijs zullen in 1 gebouw aan de Umbriëllaan worden gehuisvest. De ligging tegenover het ROC Horizon College biedt goede samenwerkingsmogelijkheden van vmbo en praktijkonderwijs met het mbo. Hierdoor kan een soepele overgang van leerlingen worden bewerkstelligd en de uitval van leerlingen in het mbo worden tegengegaan.

Door de ontwikkeling van woonwijk De Draai zal voor die wijk voorzieningen voor het primair onderwijs en kinderopvang ontwikkeld moeten worden. Er is voor gekozen om de onderwijs activiteiten in het noordelijk buurtcentrum in de vorm van een Brede School te realiseren. Binnenstedelijk laten de meeste gebiedsdelen een stabiele situatie zien voor het primair onderwijs. In gebied 4 krimpt het leerlingenaantal en in gebied 5 zal tot 2013 nog een groei te zien zijn en zal het aantal leerlingen dalen naar het stabiele eindniveau.

In Heerhugowaard zijn verschillende vakopleidingbedrijven gevestigd voor de bouw, techniek en metaal. De opleidingen zijn opgezet door een groot aantal bedrijven met als doel structureel te voorzien in vakgeschoold personeel, bijscholing in nieuwe technieken cq. werkmethoden of trainingen op het gebied van communicatie en ergonomie. De vakopleidingen werken samen met het ROC. Zij bestaan naast elkaar en kunnen elkaar aanvullen. Het ROC heeft niet het alleenrecht op de theorie en vakopleidingbedrijven hebben niet het alleenrecht op praktijk. Ook de aansluiting vmbo met het bedrijfsleven is belangrijk omdat leerlingen vanuit de laagste kwalificatie van het vmbo niet gelijk aan het werk kunnen. Hun niveau moet dan eerst "opgekrikt" worden. De vakopleidingbedrijven kunnen door verdergaande onderwijsvernieuwing en ontwikkeling van samenwerkingsvormen in de huidige gebouwen onvoldoende vernieuwen. Er wordt nagedacht over het realiseren van een nieuw gebouw voor het praktijkonderwijs.

Wonen in Heerhugowaard

In 2015 zal de gemeente voor 60% bestaan uit één- en tweepersoons huishoudens. In belangrijke mate zal dit veroorzaakt worden door de leeftijdscategorie ouder dan 65 jaar. De kwaliteitseisen voor de woningen zullen zo veranderen dat er steeds meer flexibiliteit gevraagd wordt. Dit betekent dat de woningen klaar moeten zijn voor de toekomst en dat houdt in:

- dat woningen ruimer moeten zijn dan nu (werken in of aan huis en levensloopbestendig, want zorg moet in huis op maat geleverd kunnen worden);
- dat domotica zijn intrede zal doen (mede in verband met telewerken, gemaksdiensten, zorgdiensten). Een goede gemeentelijke ICT infrastructuur is hiervoor een voorwaarde;
- dat principes duurzaam en aanpasbaar bouwen leidend zijn. Ook het toepassen van zogenaamde nultredenwoningen (woning zonder trappen) zal meer standaard toegepast moeten worden.
- dat de woningen voor mensen die intensievere zorg nodig hebben op niet te grote afstand van de zorg gesitueerd moeten zijn, zodat zogenaamde woonservicegebieden ontstaan.

Zorg

De wijze waarop de noodzakelijke zorg wordt verleend zal meer en meer worden toegesneden op de individuele vraag. De institutionele scheiding van de woonsituatie, de facilitaire voorzieningen en de aan te bieden zorg zal de basis vormen. Door het vergroten van het aantal levensloopbestendige en aangepaste woningen kan men langer in de eigen woning – en daarmee ook in de eigen buurt - blijven. Hierbij speelt een rol dat door de te verwachten groei van het aantal kleine huishoudens een aantal facilitaire diensten welke tot op heden vrijwel direct gekoppeld worden aan de verzorging van senioren en andere hulpbehoevenden, meer en meer een algemene functie zullen innemen. Het aandeel intramuraal zal gefixeerd blijven. In de praktijk zal dit betekenen dat het aandeel extramuraal zal toenemen. Voor groepen die zwaardere zorg nodig hebben zullen kleinschalige woonclusters gerealiseerd moeten worden. Dit zal in nieuwe wijken in op binnenstedelijke locaties belangrijk worden. Daarnaast is het van belang om voldoende woonzorggebieden te ontwikkelen. Een woonzorggebied is een buurt, wijk of dorp waarin optimale condities zijn geschapen voor wonen met zorg en welzijn, tot en met niet-planbare 24 uren zorg waar bewoners tot in lengte van dagen kunnen blijven wonen, ook als men minder mobiel is of zorg nodig heeft.

Inclusief ontwikkelen.

Inclusief ontwikkelen houdt rekening met de verschillende mogelijkheden en beperkingen van mensen. Resultaat is dat algemene voorzieningen ook beschikbaar zijn voor mensen met een beperking. Een voorbeeld van inclusief beleid: Bij het bouwen van een nieuwe woonwijk wordt al bij het ontwerp rekening gehouden met mensen met een beperking. Het doel van inclusief beleid is dat mensen met beperkingen vanzelfsprekend op een gelijkwaardige manier kunnen deelnemen aan alle aspecten van het maatschappelijke leven. Het aandeel van mensen met een beperking die in de wijk wonen zal toenemen.

Vrije tijd in Heerhugowaard

Het vrijetijdsaanbod moet zowel qua omvang als qua aard afgestemd zijn op de vraag van diverse doelgroepen. Bewoners willen een leefbare woonomgeving en uitgaansfaciliteiten. Bezoekers kunnen worden aangetrokken door hoogwaardige vrijetijdsvoorzieningen. Maar ook bedrijven stellen eisen aan het vrijetijdsaanbod zodat deze medebepalend zijn voor het vestigingsklimaat. Van een overheid wordt niet verwacht dat zij een ondernemersrol vervult, maar zij moet in overleg met betrokkenen (intern en extern) goede randvoorwaarden creëren, zodat derden, waaronder beleggers, daarop inspelen.

Vrijetijdsvoorzieningen kunnen ruwweg worden ingedeeld in drie clusters: sport-, recreatie- en cultuurvoorzieningen. Waar (top)sportvoorzieningen die erkenning al langer hebben, worden tegenwoordig culturele voorzieningen erkend als een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven en kenniswerkers. Culturele voorzieningen, waartoe musea, arthouse-bioscopen en ateliers behoren, vormen een impuls voor een aansprekend cultureel klimaat.

Het aandeel vitale ouderen zal absoluut en relatief toenemen. Er zal daardoor meer behoefte ontstaan aan openluchtrecreatie mogelijkheden, vooral in de sfeer van wandelen en fietsen dicht bij huis. De infrastructuur zal hier kwantitatief en kwalitatief op berekend moeten zijn. Grootschalige recreatiegebieden zijn in principe in voldoende mate aanwezig. De extra vraag aan recreatie wordt ingevuld door het beter ontsluiten en toegankelijk maken van het buitengebied. Daarnaast zal ruimte geboden moeten worden voor bedrijfsverbreding en zullen recreatieve en toeristische bedrijfsactiviteiten toegestaan moeten worden. Met de toename van het inwoneraantal zal de behoefte aan sport-, recreatieve-, leisure-, culturele en gezondheidsvoorzieningen toenemen. In ieder geval is de uitbreiding van velden voor voetbal en hockey nodig. De overige voorzieningen zijn in belangrijke mate afhankelijk van particulier initiatief, maar vragen wel een inhoudelijk en ruimtelijk afwegingskader om de bereidheid tot medewerking vast te kunnen stellen.

Evenementen zijn een uitstekend instrument de gemeente meer zichtbaar te maken, voor huidige en nieuwe bewoners, voor (nieuwe) bedrijven en voor (nieuwe) bezoekers. Voor een levendige stad waar het nodige te beleven is, kan het evenementenbeleid nog groeien in kwalitatieve en in kwantitatieve zin. In de openbare ruimte zijn voldoende evenementenlocaties aanwezig om dit beleid te faciliteren. Wel kan nog een goede impuls gegeven worden om de openbare ruimte leefbaarder en succesvol te maken met inbreng van bewoners en belangenorganisaties door gebruik te maken van het instrument placemaking.

3 De sociale ambities uitgewerkt

De visie en de twee concepten die daarin centraal staan, sociale stijging en sociale binding, worden geconcretiseerd aan de hand van centrale ambities voor een sociaal vitaal Heerhugowaard. De drie centrale ambities die we op basis van het voorgaande hebben geformuleerd, luiden als volgt:

1. Leefbare wijken en platteland
2. Meer ruimte voor de jeugd
3. Kansen voor iedereen

Deze uitwerking is geïnspireerd door de Sociale structuurschets van de gemeente Roosendaal.

Ambitie 1: Leefbare wijken en platteland

Maatschappelijke ontwikkelingen: Leefbaarheid en veiligheid onder druk. Vergeleken met het Nederlands gemiddelde is de veiligheidsbeleving van de Heerhugowaardse burgers ongunstig. In de uitgave 'de Meetlat' 2006 wordt de gemeente Heerhugowaard op een aantal onderwerpen vergeleken met 24 andere gemeenten die wat inwonertal en stedelijkheid ongeveer gelijkwaardig zijn. Heerhugowaard staat binnen de landelijke ranglijst op plaats 45, niet echt gunstig, en ook binnen de benchmark scoort Heerhugowaard niet goed met een 20ste plaats (op 1 staat de meest onveilige gemeente).

Over het woonklimaat zijn de Heerhugowaardse burgers in het algemeen redelijk tevreden. De eenzaamheid onder ouderen neemt toe. Voorzieningen voor gehandicapten scoren onvoldoende. Een veelgehoorde klacht is dat een sociale kaart van diverse maatschappelijke instellingen en organisaties onvoldoende toegankelijk is, waardoor er door de bank genomen te weinig wordt samengewerkt of langs elkaar wordt heen gewerkt. Ten slotte staat de leefbaarheid in sommige wijken onder druk door overlastproblematiek. Een derde van de bevolking van Heerhugowaard vindt dat de gemeente voldoende doet om de inwoners bij veranderingen in de wijk te betrekken. De eerste centrale ambitie is dan ook een streven naar leefbare wijken en platteland, zodat bewoners hun woonomgeving als plezierig en veilig ervaren.

Doelstellingen

Sociale stijging

Als het gaat om mogelijkheden voor stijging op de woningmarkt wordt bewoners de mogelijkheid geboden wooncarrière te maken in de eigen buurt/stad. Het streven is naar meer spreiding van type woningen, een verbetering van het toewijzingsbeleid en meer woningbouw in de Noord.

Verder voldoen de voorzieningen in de wijken over het algemeen goed: de waardering in de wijkmonitor is gemiddeld 6,7 (Wijkmonitor 2009, p21). De tevredenheid over het onderhoud van het openbaar gebied ligt op 6,3 (W, p49). De bereikbaarheid met het openbaar vervoer kan verbeteren. In de wijkmonitor scoren snelheid en frequentie respectievelijk 4,2 en 4,3 (W, p43).

Mogelijkheden voor stijging op de arbeidsmarkt kan verbeterd worden door meer kleinschalige bedrijvigheid en werken in de wijk te stimuleren. Daarvoor dient dit onderwerp in het economisch en ruimtelijk beleid van de gemeente opgenomen te worden. Ook de vrije tijd biedt aanknopingspunten om de leefbaarheid te verbeteren. Mensen zien graag dat sportverenigingen nog meer een partner worden in het sociaal samenleven en zich maatschappelijk inzetten.

Sociale binding

Zowel bewoners als vertegenwoordigers van organisaties en gemeenten hechten er belang aan dat bewoners elkaar kennen en vertrouwen hebben in hun buurtgenoten. Ze stellen zich toleranter op. Daarnaast zijn bewoners in de toekomst meer betrokken bij de ontwikkelingen in de buurt, bijvoorbeeld via een wijkshow of straat- en buurtfeesten. De wijkpanels kunnen hierin ook een rol spelen.

De samenwerking tussen de gemeente, maatschappelijke organisaties en burgers in de wijken is verbeterd. Overheid en voorzieningen staan dicht bij de burgers. Ten slotte streeft de gemeente ernaar de reputatie van Heerhugowaard te verbeteren en meer invulling te geven aan de Heerhugowaardse identiteit en deze ook uit te dragen. Bewoners zijn trotser op hun gemeente. Deze binding kan ook voortkomen uit een fysiek element zoals een gebouw of een specifieke plek. Het kan belangrijk zijn voor een buurt een eigen plek te hebben.

Beleidsinzet sociaal

1. Voorzieningen moeten aansluiten bij de behoeften van bewoners. Het accent bij de invulling van voorzieningen ligt enerzijds op het stimuleren van de participatie van kwetsbare groepen, als één van de hoofddoelstellingen van ons welzijnsbeleid. Maar anderzijds vinden we het belangrijk dat mensen elkaar in de buurt kunnen ontmoeten en een beetje naar elkaar omkijken, elkaar ondersteunen en helpen. We willen daarmee bereiken dat de sociale samenhang en leefbaarheid in de wijken en buurten toeneemt.
2. De spreiding van voorzieningen en ontmoetingsplekken is van belang. In het welzijnsbeleid worden deze gezien als basale functies die in iedere wijk aanwezig moeten zijn. Ons ideaalbeeld is: per gebied één gemeenschappelijke ontmoetingsruimte, die als knooppunt voor diverse, dicht tegen elkaar aan liggende activiteiten functioneert. Dat betekent niet dat wij in iedere wijk een sociaal culturele accommodatie zullen subsidiëren. Het gaat ons om de functie, niet om het gebouw. De functie kan ook (deels) belegd zijn in andere ruimten zoals sportkantines, scholen of kerken. In sommige wijken wordt in de ontmoetingsfunctie voorzien door particuliere of maatschappelijke voorzieningen, zoals de centrale ruimten van scholen, zorginstellingen, seniorencomplexen, sportkantines en andere maatschappelijke en particuliere organisaties.
3. Een aantal wijken staan sociaal economisch onder druk. Dit vertaalt zich onder meer in lagere scores op het gebied van leefbaarheid dan de andere wijken in Heerhugowaard. In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd om de leefbaarheid te verbeteren. In uitstekende samenwerking met maatschappelijke organisaties zijn talrijke projecten uitgevoerd, zowel sociaal als fysiek. Dit heeft geleid tot verbetering in de wijk en het terugdringen van negatieve zaken als overlast en verpaupering. Er nu is aanleiding om wijkontwikkeling een nieuwe impuls te geven, en meer te richten op de lange termijn. Daarvoor is het gewenst om de huidige verbindingen in de uitvoering te verbreden naar bestuurlijk niveau. In de wijken zijn verschillende ontwikkelingen gepland of gewenst, die om zorgvuldige afstemming en een jarenlange investering vragen:
 - ontwikkeling van brede scholen
 - ontwikkeling van ontmoetingsfunctie (één centrale ontmoetingsfunctie per gebied, met mogelijke decentrale locaties voor kwetsbare groepen kinderen/ouderen/gehandicapten
 - programma groot onderhoud van de openbare ruimte tot 2015
 - inzichten in de ruimtelijke kwaliteit van de wijk ('bloemkoolstructuur')Het is daarom van belang gebiedsprogramma's te ontwikkelen in samenspraak met andere maatschappelijke organisaties.
4. De gemeente wil het actief burgerschap versterken. Er is een cultuuromslag nodig in het denken over participatie van burgers. De doelstelling dat iedereen actief kan deelnemen aan de samenleving vraagt blijvende aandacht van gemeente, organisaties en burgers om de gewenste cultuuromslag werkelijk te bewerkstelligen. Binnen de ambtelijke organisatie wordt organische beleidsvorming verder ontwikkeld en geïmplementeerd. Activiteiten die opgezet zijn en voortgezet moeten worden zijn het ondersteunen van wijkpanels, in openbare bijeenkomsten en op de website meer aandacht voor actief burgerschap, het belonen van initiatieven van bewoners door bijvoorbeeld het instellen van een wijkbudget, een innovatiefonds.
5. De maatschappelijke functie van sportverenigingen zou vergroot moeten worden. De (sport)vereniging heeft van oudsher een belangrijke en brede maatschappelijke functie in de samenleving, maar is desondanks vrijwel alleen gericht op het beoefenen van de sport, hun

primaire activiteit. In onze visie zouden verenigingen met een bredere sociale invulling van hun activiteiten een bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Wij verwachten kortom van sportverenigingen dat samenwerken met andere organisaties en met hun activiteiten een bijdrage leveren aan sport in de wijk en zullen dat waar nodig actief stimuleren.

6. De gemeente stimuleert sport en cultuur op wijk- en buurtniveau.
7. De gemeente ondersteunt private initiatieven voor sport- en cultuurvoorzieningen.
8. Heerhugowaard accommodeert en investeert strategisch in stedelijke voorzieningen om de reputatie en identiteit van de wijken te versterken.
9. De gemeente bevordert de deelname aan culturele activiteiten en bevordert zo het cultuurgeheugen en houdt de culturele tradities in ere.
10. In samenspraak met de woningcorporaties willen we meer treden worden toegevoegd aan de woonladder: starterswoningen, woonzorgarrangementen, middeldure koopwoningen in stadswijken, tijdelijke huisvesting (zie ook: Stad en Stijging (2006) p. 46).
11. Gemeente en corporaties nemen verantwoordelijkheid voor een goed sociaal en fysiek beheer in het (semi)publieke domein alvorens een beroep te doen op burgerschap (zie ook: Stad en stijging (2006), p. 74).
12. Sociaal en fysiek beheer worden vroegtijdig in de exploitatie van de openbare ruimte meegenomen.
13. Aandacht voor comfortabele en gezonde leeromgeving voor kinderen vanuit de gedachte dat beter binnenklimaat kan bijdragen aan betere leerprestaties en daarmee aan stijgings- en ontplooiingsmogelijkheden.
14. Ondernemerschap stimuleren door het realiseren van goedkope (bedrijfs)ruimten. (zie ook Stad en stijging (2006) p. 37).
15. Creëren van kanszones (gebieden met aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden).

Samenhang met andere beleidsterreinen

De ambitie leefbare wijken vraagt ten eerste een adequate ruimtelijke ordening. Daartoe zouden enkele kernwaarden ontwikkeld moeten worden als uitgangspunt voor toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. Deze kernwaarden zouden dan verankerd moeten zijn in nota's van uitgangspunten voor gebiedsontwikkeling. De kernwaarden zijn:

- Streven naar ruimtelijke concentratie en integratie van functies op verschillende schaalniveaus. Het gaat om clustering van voorzieningen op het niveau van het gebouw (Multi Functionele Accommodatie), wijk (voorzieningen en kleine bedrijvigheid) of stad.
- Creëren van optimale flexibiliteit op meerdere schaalniveaus (denk aan een gebouw dat een andere functie kan krijgen of aan levensloopbestendige wijken).

In de tweede plaats heeft de ambitie van leefbare wijken en dorpen raakvlakken met de economische sector. Dit is het geval als het gaat om het stimuleren van ondernemerschap of creëren van kanszones.

Als het gaat om het stimuleren van (de maatschappelijke functie van) sport zijn er raakvlakken met onderwijs.

Ambitie 2: Meer ruimte voor de jeugd

Maatschappelijke ontwikkelingen: Moeite om jeugd en jongeren te binden. Een opvallende ontwikkeling is dat, anders dan in veel andere gemeenten, de ontgroening en vergrijzing in Heerhugowaard niet samengaan. Ondanks het feit dat we één van de sterkst vergrijzende gemeente in Noord Holland zijn, is er voorlopig geen sprake van een gelijktijdige ontgroening. Wat wel speelt is dat de aantrekkelijkheid van de gemeente voor jongeren nog verbeterd moet worden. De groep in de leeftijd van 18 tot 35 jaar weet de stad (nog) niet goed aan zich te binden. Daarnaast neemt het aandeel niet- westerse allochtonen toe. Het gebruik van het culturele aanbod is echter overwegend wit. Zoals al gezegd, er is behoefte aan meer voorzieningen voor de jeugd; overlast door jongeren vormt in sommige wijken een probleem.

Een klacht is dat er voor hen te weinig te doen is. Daarnaast baart de jeugdwerkloosheid beleidsmakers zorgen.

De tweede centrale ambitie richt zich dan ook op het creëren van meer ruimte voor de jeugd, zowel letterlijk als figuurlijk. Jongeren moeten betere mogelijkheden hebben om zich op diverse terreinen optimaal te ontwikkelen. Het streven is om een grotere groep jongeren voor de gemeente te behouden dan nu het geval is.

Doelstellingen

Sociale stijging

Heerhugowaard wil jongeren kansen bieden om vooruit te komen door meer onderwijs mogelijkheden aan te kunnen bieden. Om jongeren meer kansen te bieden op de arbeidsmarkt is het streven om bij het vestigingsbeleid voor bedrijven meer te letten op de werkgelegenheid die het bedrijf biedt voor jongeren.

Ook de woningmarkt is een belangrijk aspect voor jongeren als het gaat om het 'vooruit komen'. Daarom wil de gemeente dat de komende jaren er meer starterswoningen worden gerealiseerd. Ook op het terrein van de vrije tijd zijn diverse doelstellingen geformuleerd. Culturele en horecavoorzieningen en voorzieningen in de openbare ruimte voor jongeren ouder dan zestien worden versterkt. Daarnaast zijn sportvoorzieningen meer toegesneden op de behoefte van jongeren. Het openbaar vervoer is beter afgestemd op de uitgaansbehoefte van jongeren. Dit geldt met name voor het openbaar vervoer tussen de stad en de dorpen in de weekenden en op feestdagen.

Sociale binding

Om jongeren meer te binden aan Heerhugowaard sluiten culturele evenementen en voorzieningen in de toekomst aan bij wat jongeren bezig houdt. Verder zijn er voldoende private en publieke ontmoetingsmogelijkheden voor jongeren. Jongeren met weinig perspectief of die de criminaliteit dreigen in te gaan, worden ondersteund met een mix van een repressieve en kansgerichte aanpak.

Beleidsinzet sociaal

1. Uitbreiding onderwijs mogelijkheden en stagemogelijkheden (in samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven/werkgevers).
2. Aansluiting zoeken tussen bedrijfsopleidingen en bedrijven in de regio (zie ook Stad en stijging (2006), p. 37)
3. De gemeente streeft ernaar culturele voorzieningen en evenementen meer te laten aansluiten bij de behoeften van jongeren.
4. De gemeente creëert en stimuleert het gebruik van vanzelfsprekende ontmoetingsplekken, zowel publiek (bijvoorbeeld bibliotheek, jeugdthonk) als privaat (zoals een grand café) (zie ook Stad en stijging(2006), p. 74)
5. De gemeente investeert in sport en onderwijs, breedtesport en levert daarmee een positieve bijdrage aan participatie van jongeren
6. Een nieuwe sporthal wordt gerealiseerd in de Draai.
7. De gemeente ontwikkelt een kansgerichte aanpak om jongeren die dreigen te ontsporen op het juiste pad te houden en ze perspectief te bieden.
8. Verbeter de sluitende aanpak van jongeren van 0-23 jaar onder meer door de ontwikkeling van een Centrum voor Jeugd en Gezin.
9. De gemeente stimuleert meer samenwerking tussen peuterspeelzalen, kinderopvang en basisonderwijs met het doel de kwaliteit van de voor- en vroegschoolse educatie voorzieningen te verbeteren en 100% van de doelgroep daar gebruik van te laten maken. Dit wordt verplicht op basis van de wet Ontwikkelkansen door Kwaliteit en Educatie (OKE) die met ingang van 1-08-2010 van kracht wordt.
10. De gemeente ontwikkelt een actieplan om de jeugdwerkloosheid te bestrijden door een overleg in de driehoek onderwijs – economie - werkgelegenheid te beleggen en de

ontwikkeling van een Lokale Educatieve agenda (LEA) en Economisch actieplan (EAP) op te stellen.

11. De gemeente maakt in samenwerking met burgers en jongeren zelf een plan om de overlast door jongeren te verminderen.
12. In samenspraak met woningcorporaties het realiseren van meer starterswoningen.

Samenhang met andere beleidsterreinen

Uit de beleidsinzet sociaal blijkt al dat er nauwe samenwerking gewenst is met andere beleidsterreinen. In samenwerking met onderwijs en bedrijfsleven zullen de opleidingen, stagemogelijkheden, bestrijding jeugdwerkloosheid en arbeidsmarktkansen voor jongeren vergroot moeten worden. Vanuit de ruimtelijke ordening zal meer gestreefd moeten worden naar het creëren van publieke en private ontmoetingsplekken. Vanuit de volkshuisvesting dienen inspanningen erop gericht te zijn adequate woonruimte te bieden aan jongeren van 25-35 jaar, teneinde hen aan de stad te binden.

Ambitie 3: Kansen voor iedereen

Maatschappelijke ontwikkelingen: Armoede en dreigende uitval. Net als in de rest van Nederland zijn er nog steeds huishoudens die van een laag inkomen moet rondkomen. Of de inwoners van Heerhugowaard pessimistischer zijn dan de gemiddelde Nederlander over de toekomst van hun financiële positie is niet bekend.

Verschillende maatschappelijke partners hebben aandacht gevraagd voor de positie van mensen die niet volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Dit niet deelnemen moet breed opgevat worden. De oorzaken zijn divers werkloosheid, ouderdom, armoede, beperkt sociaal netwerk, lichamelijke of verstandelijke handicap, dak- en thuisloosheid. De derde centrale ambitie is erop gericht kansen te bieden aan iedereen. Alle bewoners van Heerhugowaard moeten in de gelegenheid gesteld worden het heft in eigen hand te nemen, maar dienen ook te worden ondersteund als er geen andere mogelijkheden zijn.

Doelstellingen

Sociale stijging

Om te zorgen dat jongeren niet in een vroegtijdig stadium buiten de boot vallen, wil de gemeente schooluitval zoveel mogelijk voorkomen. Als het gaat om de arbeidsmarkt hechten betrokkenen er aan dat mensen worden gestimuleerd om (weer) eigen inkomen te verwerven. Daarnaast wordt in de toekomst de bijzondere bijstand beter benut. Het streven is minder discriminatie van kansarmen zoals drop-outs, nieuwe Nederlanders en ouderen.

Op de woningmarkt vragen verschillende partijen om meer diversiteit in de sociale woningbouw op het gebied van bijzondere doelgroepen. In het domein van de vrije tijd gaan sport en het verenigingsleven nieuwe kansen geven aan het tegengaan van eenzaamheid, armoede en uitvallers.

Sociale binding

Aan het bestrijden van eenzaamheid onder ouderen hechten betrokkenen veel belang. Daarnaast wil de gemeente dat mensen een positieve, milde en stimulerende houding ontwikkelen voor anderen die nieuwe kansen nodig hebben. Verder weten mensen met verschillende culturele achtergronden in de toekomst meer van elkaar en hebben meer begrip voor elkaar.

Beleidsinzet sociaal

1. De gemeente brengt de mogelijkheden van de bijzondere bijstand meer onder de aandacht zodat meer mensen er gebruik van maken.
2. De gemeente stimuleert het sport- en verenigingsleven hun activiteiten ook te richten op het tegengaan van eenzaamheid, het bevorderen van integratie, het voorkomen van sociaal isolement en het opbouwen van sociale netwerken.

3. De gemeente bestrijdt de eenzaamheid onder ouderen. Dit is voor de gemeente een speerpunt bij het realiseren van een samenhangend aanbod van wonen, zorg en welzijn op wijkniveau. Er ligt een belangrijke rol voor het WMO-loket.
4. De gemeente ontwikkelt zorgtrajecten om sociale uitsluiting te voorkomen.
5. De gemeente bevordert een positieve, milde en stimulerende houding (bij overheid, instellingen en burgers) ten opzichte van mensen die nieuwe kansen nodig hebben. Dit is een onderdeel van het taakveld van armoedebestrijding en aandacht voor mensen met een functiebeperking en ouderen (vangnet).

Samenhang met andere beleidsterreinen

De ruimtelijke invalshoek is van belang voor een samenhangend aanbod van wonen, welzijn, zorg, sociale woningbouw en ontmoetingsruimten. Eenvoudige oplossingen moeten niet over het hoofd gezien worden, zoals het benutten en herinrichten van een leegstaande woning voor een buurtontmoetingsruimte. Daarnaast zijn er raakvlakken met de invalshoek van economie en arbeidsmarkt. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt moeten banen geschikt gemaakt worden o.a. via een scholingsaanbod voor mensen die uitstromen uit de bijstand of willen herintreden.

4 Agenda sociale ontwikkeling

Opgave sociale ontwikkeling in de structuurvisie:

- Sociaal functioneren meenemen in structuurvisie
- Vitaal houden van de samenleving
- Rol van het buitengebied voor de recreatie (gebiedsvisie, routes)
- Verbindingen met natuur en recreatieterreinen in omgeving
- Uitbouwen leisure-thema (woonstrip, caravanboulevard, Middenwaard, jachthaven, et cetera)
- Openbare ruimte op jeugd toesnijden. beleid: kansrijk jong
- Interne langzaamverkeersstructuur versterken, groen in de wijk

Producten / projecten:

- Gebiedsvisie buitengebied
- Levensloop bestendig bouwen
- ICT infrastructuur
- Woonservicegebieden
- Zorg item in binnenstedelijke herstructurering (voldoende zorgwoningen met welzijn)
- Completeren voorzieningenniveau
- Gebiedsontwikkeling
- 1e en 2e lijn gezondheidszorg centra
- Realisatie wijksteunpunten / woonservicegebieden
- Completeren van wijkcentra
- Ontwikkelen van steunfuncties ontmoetingsruimte
- Nieuwbouw Huygens College (vwo, havo en vmbo theoretische leerweg)
- Nieuwbouw Huygens College (vmbo basisberoep- en kaderberoepsgericht) en praktijkschool De Polsstok.
- Basisscholen in de Draai
- Ontwikkeling van Brede Scholen / aanpassing gebouwen
- Sporthal in De Draai
- Ontmoetingsruimte in De Draai
- Kunstgrasveld(en) hockey
- Aanpassing kleedkamers De Vork
- Ontwikkelen wandelinfrastructuur
- Recreatieve verbindingen tussen de wijken zelf en met het buitengebied ontwikkelen
- Ontwikkeling van Brede Scholen / aanpassing gebouwen
- Tekorten kinderopvang in Zuid oplossen
- Meer mogelijkheden voor sport in de wijk (sporttuin, playground, avontuurlijk spelen)
- Meer mogelijkheden voor jongeren in de openbare ruimte
- Ontwikkelen van veilige speel ruimte linten
- Ruimte voor een Leisure knooppunt
- Kleine watersport (kanoën) verbeteren door water kansen kaart te ontwikkelen
- Ruimte reserveren en stimuleren van kleinschalige overnachting accommodaties
- 3^e hockeyveld in combinatie met verbetering korfbal velden
- Waarderhout recreatief toegankelijker maken
- Het ontwikkelen van ruiterroutes.

De sociale structuurschets en de agenda sociale ontwikkeling zijn de basis voor de structuurvisie paragraaf 'Heerhugowaard Leeft'. De uitwerking en verdere concretisering vinden plaats via de programma's van de sector Stadsbeheer.